اولین روزنامه سهامداری ایران (خبرنگاران و کارکنان)

صمت
صنعت معدن تجارت

دوشنبه
• ۲۵ مهر ۱۴۰۱
• ۲۰ ربیع‌الاول ۱۴۴۴
• ۱۷ اکتبر ۲۰۲۲

• سال سی‌ودوم شماره پیاپی ۳۴۹۲ • دوره جدید سال نهم شماره ۲۱۷۴ • ۱۶ صفحه • قیمت: ۵۰۰۰ تومان

www.smtnews.ir - http://Telegram.me/smtnews

لایحه افزایش حقوق به کمیسیون برنامه و بودجه بازگشت

در جلسه علنی روز گذشته مجلس شورای اسلامی، بررسی لایحه متناسب‌سازی حقوق کارکنان دولت و بازنشستگان کشوری و لشکری در دستور کار صحن علنی مجلس شورای اسلامی قرار گرفت.

رئیس مجلس شورای اسلامی، پس از استماع مخالفت برخی نمایندگان مجلس و توضیحات مسعود میرکاظمی، رئیس سازمان برنامه‌وبودجه، لایحه متناسب‌سازی حقوق کارکنان دولت و بازنشستگان کشوری و لشکری را به کمیسیون برنامه‌وبودجه بازگرداند.

۲

کاهش سقف تولیدنفت، ضربه دردناک اوپک پلاس به غرب

شروع عصر یخبندان در اروپا

اندکی پس از حمله روسیه به اوکراین در ۵ اسفند سال گذشته، کشورهای غربی با همراهی ایالات‌متحده‌امریکا تحریم‌هایی را علیه این کشور اعمال کردند؛ تحریم‌هایی که در ظاهر تنها اقتصاد روسیه را هدف قرار نداده و بسیاری از کشورهای اروپایی را با چالش مواجه کرده است.

تحریم روسیه از سوی کشورهای غربی و اروپایی، سبب شد این کشور اقداماتی پیش‌دستانه برای دور زدن تحریم‌ها انجام دهد. اقدامات پیش‌دستانه روسیه سبب شد بحران انرژی شدیدی در اروپا به‌وجود آید، گرچه به‌باور برخی تحلیلگران، امریکا کشوری بود که برای حفظ کرسی تنها قدرت سلطه‌گر دنیا به تضعیف روسیه و اتحادیه اروپا پرداخت و برای تحقق این هدف اوکراین را تحریک کرد تا به ناتو بپیوندد، اما با اجرای این سیاست، امروز تورم فقط دامن کشورهای اروپایی را نگرفته و امریکا را نیز در خطر قرار داده است. در ادامه نیز تصمیم اخیر اجلاس اوپک پلاس و کاهش سقف تولید نفت، عملا اروپا را وارد عصر یخبندان خواهد کرد.

۱۰

به مناسبت روز جهانی «ریشه کنی فقر» بررسی شد

کشمکش بقا و فنا

۹-۱۴-۱۵-۱۶

عکس: صمت

سرمقاله

شمشیر دولبه دلارهای نفتی
۲

یادداشت‌های امروز

باز شدن راه تعامل با جهان لازمه توسعه صادرات
۸

تاثیر رکود بازار مسکن بر کاهش نرخ‌ها
۱۰

مسئولیت نظام بانکی در مبارزه با فقر
۱۴

فقر پایان ندارد
۱۵

گفت‌وگو

ترور علم به‌دست صاحبان صنعت
۱۳

گزارش‌های روز

زمینگیری تجاری با ناکارآمدی دیپلماسی اقتصادی
۸

افت تولید خودرو ادامه دارد
۴

انا لله و انا الیه راجعون

جناب آقای بقراط

مدیریت محترم روابط عمومی شرکت فولاد خراسان

با کمال تأسف و تأثر درگذشت مادر گرامی‌تان را تسلیت عرض نموده و از درگاه خداوند متعال برای آن مرحومه، رحمت و غفران الهی و برای جنابعالی و بازماندگان محترم صبر و سلامتی مسئلت می‌نماییم.

مدیرمسئول و همکاران موسسه فرهنگی و مطبوعاتی صمت

(آگهی فراخوان مناقصه عمومی یک مرحله‌ای همراه با ارزیابی کیفی)
ZAR SHOURAN
شرکت گسترش صنایع و صنایع معدنی طلای زرشوران
شناسه آگهی: ۱۳۹۳۴۷۶ م الف / ۲۷۵۸
شرح در صفحه ۳

با ماسبک زندگی اقتصادی را گسترش دهید
www.Gostaresh.news

خدمتی نوین در عرصه دندانپزشکی ویژه سازمان های دولتی و خصوصی
تا ۹۰٪ پوشش دندانپزشکی در ۴۵۰ مرکز طرف قرارداد در سراسر کشور
۰۲۱-۴۳۳۱۶ (۳۰ خط)
www.bonyansalamat.com
نماینده انحصاری ساجد سوئیس در کشور جمهوری اسلامی ایران
دارای تندیس طلایی از جشنواره ملی ارتقاء سلامت
دارای تندیس کارآفرین برتر

سرمقاله

شمشیر دولبه دلارهای نفتی

رضا پدیدار
رئیس کمیسیون انرژی و محیط‌زیست اتاق تهران

اقتصاد کشور ما اقتصاد نفتی است؛ مسئله‌ای که در این سال‌ها باعث تلاطم اقتصادی و به‌نوعی تورم شده و دولت هم با تکیه بر درآمدهای نفتی، چند دهه است از بخش خصوصی و مزایای این بازوی اقتصادی در کشور چشم پوشیده است. به‌درستی سال‌هاست که اقتصاد دولتی و متکی به نفت نه‌تنها در ایران، بلکه در سایر کشورهایی که اقتصاد شبیه ما را تجربه کرده‌اند، باعث شده ساختار اقتصاد با مشکلات بسیاری مواجه شود. مثال مشهود این تجربه، کشور بحران‌زده ونزوئلا است؛ یکی از ثروتمندترین کشورهای نفتی امریکای جنوبی که به‌خاطر اقتصاد نفتی با بحران‌های بسیاری مواجه شده تا حدی که امسال نتوانست بنزین موردنیاز خود را هم تامین کند.

بودجه نفتی اثر ذاتی بر تورم دارد، چراکه دلارهای نفتی، پایه پولی را متورم می‌کند و از آن طرف، به دولت این تصور را می‌دهد که می‌تواند تا بی‌نهایت بر مخارج خود بیفزاید؛ مخارجی که در زمان افول درآمد نفتی هم پابرجا می‌ماند و دولت به دلایل اقتصادی و سیاسی، قادر به حذف آنها نیست.

در بسیاری از اقتصادهای نفتی قصد آن بوده که با بکارگیری درآمدهای نفتی، پروژه‌های متنوع تامین مالی شوند و توسعه صنعتی تسریع شود، اما چرا این‌گونه نشد. سوال دیگر اینکه توسعه نسبی این قبیل کشورها با محوریت نفت چه پیامدهای احتمالی دارد؟ برای پاسخ به این سوالات باید به سازکارهای سیاسی و اقتصادی پرداخته و ریشه رانت در اقتصاد را جست‌وجو کنیم. درباره مفهوم رانت تعریف چندان واحدی میان اقتصاددانان و سیاست‌مداران وجود ندارد، اما در هر حال می‌توان گفت رانت به‌طور کلی منبع درآمدی متفاوت از سود یا مزد محسوب می‌شود. در مجموع رانت را می‌توان درآمدی دانست که خلاف سود و مزد، در نتیجه تعاملات و بدون تلاش به‌دست می‌آید. متاسفانه گاو شیرده اقتصاد ایران (نفت) در بسترسازی این مهم و در توزیع رانت، پشتوانه‌ای برای برخی بوده است.

از طرفی در اقتصادهای غیررانتی، درآمد دولت عمدتا از محل جمع‌آوری مالیات تامین می‌شود، اما در کشورهای نفت‌خیز توسعه‌نیافته و در حال توسعه، بخش زیادی از درآمد دولت از محل صادرات نفت است. در کل رانت نفت سبب کاهش انگیزه کار، تضعیف بخش خصوصی، گسترش فرهنگ رانت‌خواری، توسعه مصرف‌گرایی و اتلاف منابع اقتصادی می‌شود. در اقتصادهای متکی به رانت نفت، بخش زیادی از ثروت کشور از ذخایر نفت ناشی می‌شود، نه نیروی کار. این امر انگیزه نیروی کار را برای کارهای سخت و رقابت اقتصادی تضعیف می‌کند. بیماری هلندی نیز از همین منبع نشأت می‌گیرد. بیماری هلندی حالتی از عملکرد نادرست اقتصادی است که در آن کشف و استخراج منابع طبیعی از توان بخش‌های تولیدی اقتصاد مانند صنعت و کشاورزی می‌کاهد و با صادرات این منابع، ارزش پول ملی بالا می‌رود و در نتیجه، صادرات به پول کشورهای دیگر گران‌تر تمام می‌شود، اما واردات به این کشور ارزان‌تر خواهد بود.

ایران در زمان تحولات نفتی ناشی از جنگ اعراب و اسرائیل با چنین پدیده‌ای روبه‌رو شد، اما اقتصاد نفتی و رشد اقتصادی در ایران مربوط به افزایش نرخ نفت در دوره جدید رونق نفتی یعنی سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۶ بود که فرصت‌های بی‌بدیلی را پیش روی اقتصاد ایران قرار داده است.

با این حال مهم‌ترین نگرانی، تاثیر سازکارهایی است که در بلندمدت موهبت منابع را به شومی تبدیل کند. بررسی تحولات مسیر رشد اقتصاد در این دوره نشان می‌دهد باوجود ۲ برابر شدن منابع نفتی، رشد اقتصادی بالا و مستمر ایجاد نشده، به‌طوری که اقتصاد ایران پس از تجربه رشدهای ۶.۷ و ۸.۶ درصدی سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۸، به رشد متوسط ۵ درصدی در ۲ سال اخیر رسید؛ بنابراین واقعیت فوق نشان می‌دهد مشکل توسعه اقتصادی ایران منابع نیست، بلکه مدیریت منابع است. حتی اگر منابع نفتی به انباشت سرمایه‌های فیزیکی منجر شود، اما سایر تعیین‌کننده‌های رشد اقتصادی مغفول بماند، تحقق رشد بالاتر و مستمر ممکن نیست. همچنان که در نظریه دولت رانتی آمده وجود رانت منابع طبیعی در اقتصادهای متکی به نفت تاثیر متفاوتی در ساختار سیاسی و اقتصادی دارد. در این کشورها، دولت رانت را نسبتا به‌سادگی به‌دست آورده، در نتیجه بار کمتری را به دیگر عوامل تحمیل می‌کند. بدین جهت در این کشورها مرحله بازتوزیع رانت اهمیت پیدا می‌کند، این در حالی است که در کشورهای با سرمایه فیزیکی و انسانی غنی مرحله ایجاد و دسترسی به رانت در بازارهای داخلی مهم‌ترین مسئله است. در این زمینه یکی از ویژگی‌های بارز اقتصاد ایران وجود منابع نفت و گاز است. به جهت مالکیت عمومی این منابع و رانت حاصل از آنها، نیاز به درآمدهای مالیات کاهش یافته است؛ در نتیجه در مقایسه با سایر کشورهای در حال توسعه، اقتصاد سیاسی ایران به‌طور عمده بر تخصیص رانت عمومی به‌جای تحصیل رانت از تولیدکنندگان متمرکز است. در این شرایط با کاهش نرخ نفت، برای حفظ حداقل مخارج، دولت منابع مالی را از طریق مالیات تورمی تامین می‌کند.

با این همه دلارهای نفتی شمشیر دولبه‌ای است که لبه دیگر آن برنده‌تر است و می‌تواند به نابودی اقتصاد کشوری چون ایران که کاملا به دلارهای نفتی وابسته است منجر شود. نفت سیاسی‌ترین کالای دنیای امروز است؛ از همین رو سیاست‌های نفتی کشورهای نفت‌خیز بخش مهمی از سیاست‌گذاری این کشورها محسوب می‌شود.

فاصله ۳.۵ میلیارد دلاری تا حذف نفت از تراز تجاری ایران

وزیر صنعت، معدن و تجارت گفت: صادرات کشور با حرکت شتابنده رو به رشد است و فقط ۳.۵ میلیارد دلار تا حذف نفت از تراز تجاری کشور فاصله داریم. به گزارش صمت، سیدرضا فاطمی‌امین افزود: سال گذشته ۴۸.۵ میلیارد دلار صادرات غیرنفتی و در مقابل ۵۲ میلیارد دلار واردات برای کشور به ثبت رسید که حاکی از روند رو به رشد صادرات غیرنفتی است. وی بر لزوم اقدامات فوری در حوزه استاندارد اشاره کرد و گفت: در این حوزه باید بر ۳ اقدام تمرکز کرد که در حوزه صادرات غیرنفتی، هماهنگی با موسسات و نهادهای استاندارد دیگر کشورها به‌شدت نیاز است. فاطمی‌امین ادامه داد: در این راستا باید به استاندارد محصولات پیچیده مانند برخی داروها، تجهیزات و... که کشورهای کمتری قادر به تولید آنها هستند، توجه کرد. وزیر صنعت، معدن و تجارت اظهار کرد: اکنون رتبه پیچیدگی ایران در جهان ۶۵ است که تلاش می‌شود این رتبه در ۴ سال آینده به کمتر از ۴۰ برسد. فاطمی‌امین بر لزوم تعامل با کشورهای طرف تجاری برای تایید استانداردهای یکدیگر تاکید کرد و گفت: این مهم نقطه عطفی برای کشورمان خواهد بود تا از تولیدات و صادرات منبع‌پایه به صادرات محصولات پیچیده سوق یابیم و در همین راستا باید دقت و صحت برخی استانداردها اصلاح شود. وی یادآوری شد: استاندارد ۳ کارکرد دارد که نخستین آن، احراز حداقل کیفیت است که بیشتر برای کالاهای نهایی موضوعیت دارد. وی ایجاد زبان مشترک و مدیریت دانش را دیگر کارکردهای استاندارد برشمرد که همه این کارکردها در ۵ سطح محصول، فرآیند، سازمان، جامعه و زندگی موضوعیت می‌یابد.

به‌دنبال اعتراض دولت به اعمال تغییرات مجلس در لایحه افزایش حقوق

لایحه افزایش حقوق به کمیسیون برنامه و بودجه بازگشت

به علت ابهام در گزارش کمیسیون برنامه‌وبودجه طبق ماده ۱۵۳، این لایحه به کمیسیون باز گردانده شد تا گزارش کمیسیون نهایی و در صحن بررسی شود

رئیس مجلس شورای اسلامی، لایحه متناسب‌سازی حقوق کارکنان دولت و بازنشستگان کشوری و لشکری را به کمیسیون برنامه‌وبودجه بازگرداند.

در ادامه جلسه علنی روز گذشته مجلس شورای اسلامی، بررسی لایحه متناسب‌سازی حقوق کارکنان دولت و بازنشستگان کشوری و لشکری در دستور کار صحن علنی مجلس شورای اسلامی قرار گرفت.

پس از اظهارنظر مخالفان و موافقان لایحه، مسعود میرکاظمی، رئیس سازمان برنامه‌وبودجه در دفاع از لایحه دولت گفت: با اتفاقاتی که پس از تصویب بودجه ۱۴۰۱ رخ داد و قیمت‌های جهانی در اسفند سال گذشته و بعد از نوروز افزایش یافت و همچنین با توجه به جنگ اوکراین و روسیه که به وقوع پیوست، نرخ کالاها افزایش یافت. با توجه به افزایش ۵۸ و ۳۸ درصدی حقوق کارگران طبق قانون کار، لازم بود برای بازنشستگان و کارمندان کشوری و لشکری ترمیم حقوق در ماه‌های باقیمانده سال انجام شود.

رئیس سازمان برنامه‌وبودجه افزود: البته تحقق منابع لایحه بودجه در حدود ۷۰ درصد است، درخواست داریم مجلس شورای اسلامی جلسه غیرعلنی تشکیل دهند تا درباره منابع و مصارف بودجه توضیحاتی ارائه دهیم تا عزیزان در جریان این موضوع قرار بگیرند که دولت چگونه با توجه به بدهی‌های سربار شده گذشته، کشور را اداره می‌کند.

وی ادامه داد: امسال فقط ۱۵ هزار میلیارد تومان سررسید اوراق است که تسویه می‌کنیم؛ یعنی حدود ۱۸۰ هزار میلیارد تومان امسال تسویه اوراق وجود دارد که قبلا مصرف شده است. با وجود همه این مشکلات و فشاری که در موضوع منابع وجود دارد، جلسات زیادی در دولت برگزار شد تا ترمیم حقوق کارمندان کشوری و لشکری در نظر گرفته شود.

وی تاکید کرد: از نمایندگان می‌خواهم سقف در نظر گرفته شده در لایحه بودجه را به هیچ عنوان افزایش ندهند. البته هر تغییری لازم است در متن اعمال کنید، اما هیچ تغییری در سقف ایجاد نکنید.

رئیس سازمان برنامه‌وبودجه تاکید کرد: آنچه در کمیسیون ارائه دادند، با این موضوع فرق می‌کند و کلمات به‌گونه‌ای مطرح‌شده که سقف لایحه حدود ۲۰ تا ۳۰ هزار میلیارد تومان افزایش یافته است که از سوی دولت شدنی نیست.

از نمایندگان می‌خواهم دولت را در نظر بگیرید تا باری از دوش شاغلان و بازنشستگان برداریم.

■ فقط ۳ هزار میلیارد تومان با دولت اختلاف‌نظر داریم

در ادامه حمیدرضا حاجی‌بابایی، رئیس کمیسیون برنامه و بودجه مجلس در دفاع از گزارش کمیسیون برنامه و بودجه درباره این لایحه گفت: آقای میرکاظمی در این زمینه ابهاماتی دارد، که باید برطرف شود.

ایشان ابهام داشت که سقف بالا رفته است، اما مجلس به میزان پولی که دولت کمک کرده، سقف را افزایش داده و فقط ۳ هزار میلیارد تومان اختلاف‌نظر داریم که ۲ هزار میلیارد برای کمیته امداد و هزار میلیارد برای ایثارگران است.

وی ادامه داد: این مجلس، ۳۸ هزار میلیارد تومان در قالب لایحه بودجه برای رتبه‌بندی اختصاص داده است.

سازمان برنامه به ۸۰ هزار نفر از معلمان پیمانی می‌گوید که باید امتحان دهید تا پول‌تان را بدهیم و ما می‌خواهیم بگوییم پول معلمان را بدهید، بدون اینکه امتحانی گرفته شود. این مصوبه هیچ بار مالی ندارد.

در پایان نمایندگان مجلس شورای اسلامی با کلیات لایحه دوفوریتی متناسب‌سازی حقوق کارکنان دولت و بازنشستگان کشوری و لشکری با ۲۰۰ رأی موافق، ۱۸ رأی مخالف و ۷ رأی ممتنع از مجموع ۲۳۳ نماینده حاضر در جلسه موافقت کردند.

■ قالیباف اعتراض‌دولت را وارد دانست

در ادامه محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس شورای اسلامی درباره تغییرات لایحه دولت در کمیسیون برنامه‌وبودجه گفت: در کمیسیون برنامه‌وبودجه مقرر شد نام این لایحه به‌عنوان «لایحه اصلاح قانون بودجه ۱۴۰۱» تغییر کند تا ترمیمی در حقوق کارکنان و بازنشستگان کشوری و لشکری انجام شود، بنابراین نام لایحه تغییر کرد.

وی افزود: دیروز جلسه‌ای در این زمینه داشتیم. اختلاف‌نظر درباره اصلاحات کمیسیون در لایحه دولت وجود دارد طبق آیین‌نامه داخلی مجلس نباید سقف لایحه بیش از پیش‌بینی دولت افزایش یابد، زیرا با اصول قانون اساسی مغایرت دارد. قالیباف گفت: در حل مشکلات بازنشستگان لشکری و کشوری، چه افرادی که مشمول قانون مدیریت خدمات کشور هستند و چه آنهایی که مشمول قانون نظام پرداخت هماهنگ کارکنان دولت می‌شوند. دولت و مجلس مصمم هستند به کارکنان دولت کمک کنند، اما باید با ظرفیت‌های دولت هماهنگ باشد.

وی تاکید کرد: به علت اینکه در گزارش کمیسیون برنامه‌وبودجه ابهام وجود دارد، طبق ماده ۱۵۳ این لایحه را به کمیسیون بازمی‌گردانیم تا کمیسیون، گزارش خود را نهایی کند و در صحن بررسی شود.

افزایش حقوق‌ها از اول شهریور محاسبه می‌شود

معاون پارلمانی رئیس‌جمهوری گفت: افزایش حقوق کارکنان دولت و بازنشستگان هر زمان که به تصویب مجلس و تأیید شورای نگهبان برسد، از اول شهریور محاسبه و اعمال می‌شود.

به‌گزارش ایرنا، سیدمحمد حسینی درباره همسویی دولت و مجلس پس از روی کار آمدن دولت سیزدهم و اینکه آیا این تعامل ادامه دارد، گفت: در مسائل اساسی کشور، یک نگاه واحد وجود دارد و نیروهای انقلابی و دلسوز مردم در پی تلاش برای گره‌گشایی از گرفتاری‌های مردم هستند.

وی ادامه داد: در نگاه کارشناسی، اختلاف‌نظر امری طبیعی است که با تضارب‌آرا جمع‌بندی می‌شود. مجلس رأی بالایی به اعضای کابینه دولت سیزدهم داد و فقط وزیر پیشنهادی آموزش‌وپرورش دو بار موفق به کسب رأی نشد و بار سوم وزیر پیشنهادی رأی آورد.

معاون پارلمانی رئیس‌جمهوری با بیان اینکه رأی وزیر پیشنهادی تعاون، کار و رفاه اجتماعی هفته گذشته به حدنصاب نرسید، اظهار کرد: رأی مجلس به آقای زاهدی‌وفا لب مرزی بود. او باید بیش از ۵۰ درصد آرای نمایندگان را کسب می‌کرد.

حسینی درباره بحث استیضاح وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گفت: هفته گذشته بحثی مطرح شد که در حال جمع‌آوری امضا هستند و اینکه در چه مرحله‌ای است، باید به مجلس برویم و مطلع شویم. اگر چنین شود، موضوع در کمیسیون مربوطه بررسی می‌شود.

معاون پارلمانی رئیس‌جمهوری در پاسخ به این سوال که چرا زاهدی‌وفا رای نیاورد و آیا امیدوارید وزیر پیشنهادی جدید حد نصاب رای را کسب کند، گفت: مهم‌ترین مسئله‌ای که از ابتدا درباره آقای زاهدی‌وفا مطرح بود، این بود که با مجلس تعامل ندارد، رفت‌وآمد کمی داشته و به نمایندگان وقت نمی‌دهد یا تلفن آنها را بی‌پاسخ می‌گذارد. او البته در این‌باره استدلال خاص خود را داشت که قرار نبود وزیر شود و دو ماهه قرار بود سرپرست باشد و مأموریت ساماندهی این وزارتخانه را در این مدت به عهده داشت.

لابی‌های راهروهای مجلس کمتر شده است

حسینی افزود: آقای زاهدی‌وفا سعی کرد روی ماموریت خود متمرکز باشد و از سویی هم نمی‌خواست این شائبه ایجاد شود که دنبال لابی‌گری برای گرفتن رای است که نمایندگان این استدلال را نپذیرفتند. مسائل خانوادگی هم روز آخر مطرح شد که بهتر بود در این حوزه‌ها مانند ارث و میراث ورود نمی‌کردند. خود او شخصیت علمی بود و توان اجرایی داشت، اما در نهایت ۵۰ درصد آرا را کسب کرد.

وی با اشاره به اینکه معرفی وزیر پیشنهادی تعاون در مجلس اعلام وصول شد، درباره لابی‌ها در راهروهای مجلس گفت: لابی‌های راهروهای مجلس با تدبیر هیأت رئیسه مجلس کمتر شده و وزیر پیشنهادی بلافاصله به کمیسیون‌های تخصصی می‌رود که وزیر تعاون در ۳ کمیسیون اجتماعی، بهداشت و آموزش رزومه و برنامه‌های خود را تبیین و ارائه می‌کند و اعضای کمیسیون‌های دیگر هم در صورت تمایل می‌توانند در این نشست شرکت کنند.

معاون پارلمانی رئیس‌جمهوری، مرتضوی را یک چهره شناخته‌شده و رسانه‌ای دانست و اضافه کرد: بار سنگین این وزارتخانه ادغام‌شده را باید کسی بردارد که سابقه اجرایی داشته باشد و آقای مرتضوی برای این مأموریت توانمند است و از این نظر کار کمیسیون‌ها کم است، اما شاید ابهاماتی درباره برنامه‌های او باشد که نمایندگان در این زمینه با وزیر پیشنهادی بحث و تبادل‌نظر می‌کنند.

حسینی خاطرنشان کرد: آقای مرتضوی، کار خود را از سطوح پایین مدیریتی در بخشداری دیار خودش، چهارمحال بختیاری، آغاز کار کرد و بعد معاون فرماندار، فرماندار و شهردار کلانشهر مشهد شد. مدتی معاون وزیر کشور بود و در بنیاد مستضعفان و تولیت آستان قدس هم مسئولیت‌های مهم اجرایی داشته و در هیأت مدیره برخی نهادها بود. از ابتدای این دولت، معاون اجرایی و سرپرست نهاد ریاست جمهوری و در سفرهای استانی معاون اجرایی صحنه‌گردان بود.

عکس روز

برگزاری همایش ملی استاندارد به مناسبت آغاز هفته استاندارد

عکس: ایرنا

ویژه‌تر از خبر

ایران در مسیر بومی‌سازی راکتورهای هسته‌ای حرکت می‌کند

سخنگوی دولت با بیان اینکه کشور در مسیر بومی‌سازی راکتورهای هسته‌ای حرکت می‌کند، گفت: با حرکت در این مسیر می‌توانیم عضو باشگاه تولیدکنندگان راکتورهای تحقیقاتی در سطح جهان باشیم. به‌گزارش ایرنا، علی بهادری‌جهرمی در حاشیه نشست شورای هماهنگی مرکز اطلاع‌رسانی نهادهای اجرایی کشور در محل سازمان انرژی اتمی، افزود: این مسیر هدف‌گذاری شده برای کشور، نوید آینده بسیار روشنی برای صنعت هسته‌ای و سایر صنایع و حوزه کشاورزی و دارویی و درمانی خواهد بود که می‌توانند از این صنعت بهره‌برداری کنند.

وی با اشاره به بهره‌برداری ۲۰۰ مرکز درمانی کشور از ۵۰ رادیوداروی تولید شده در سازمان انرژی اتمی، گفت: دولت در عرصه پیشرفت صنعت هسته‌ای مصمم است و با سرعت هرچه‌بیشتری در این مسیر پیش می‌رود.

سخنگوی دولت اظهار کرد: در این نشست، برخی اقدامات و دستاوردهای بسیار خوب، امیدوارکننده، افتخارآمیز و غرورآفرین در حوزه انرژی اتمی از سوی رئیس و سخنگوی این سازمان تشریح شد.

وی افزود: جهت‌دهی و اولویت فعالیت‌ها به سمت صنعتی‌سازی و بهره‌برداری‌های اقتصادی، درمانی و بهداشتی از این صنعت در حوزه‌های گوناگون کشاورزی، بهداشتی و صنعتی بود که بسیاری از این‌ها به سمت صنعتی‌سازی پیش رفته است.

رئیس شورای اطلاع‌رسانی دولت ادامه داد: ۲۰۰ مرکز درمانی در کشور از ۵۰ رادیوداروی گوناگون محصولات سازمان انرژی اتمی برای درمان در حوزه‌های گوناگون استفاده می‌کنند.

بهادری‌جهرمی یکی دیگر از اولویت‌های کشور را افزایش جدی در حوزه ظرفیت برق تولیدی عنوان و اعلام کرد: رئیس‌جمهوری در سفر استانی بوشهر دستور داد تا ظرفیت تولید برق هسته‌ای به ۱۰ هزار مگاوات برسد که ساخت فازهای ۲ و ۳ نیروگاه اتمی بوشهر برای این کار شروع شده است.

سخنگوی دولت، صنعت هسته‌ای کشور را صنعتی پیشرو دانست و گفت: همان‌طور که رهبر معظم انقلاب فرمودند باید سرریز این دانش بتواند در حوزه‌های گوناگون مورد بهره‌برداری قرار بگیرد که دولت در این مسیر بسیار مصمم و جدی است.

گسترش صنعت
دوشنبه
۲۵ مهر ۱۴۰۱
۲۰ ربیع‌الاول ۱۴۴۴
۱۷ اکتبر ۲۰۲۲
شماره ۲۱۷۴
پیاپی ۳۴۹۲

افت تولید خودرو ادامه دارد

ترور علم به‌دست صاحبان صنعت

نمره مردودی بانک‌ها در فقرزدایی

مدیرعامل گروه صنعتی ایران‌خودرو خبر داد

سرمایه‌گذاری جدید در زنجیره تامین

گروه صنعت: مدیرعامل گروه صنعتی ایران‌خودرو اعلام کرد: با توجه به ظرفیت‌های موجود در استان قم و همچنین نزدیکی به استان تهران، زمینه‌های مناسبی برای سرمایه‌گذاری‌های جدید در حوزه صنعت خودرو و قطعه‌سازی در این استان وجود دارد.

با تحقق برنامه‌های عبور مستقیم و تولید کامل در گروه صنعتی ایران‌خودرو، بسیاری از گلوگاه‌های تولید و کمبودها در این شرکت شناسایی‌شده و در زمینه تولید برخی از قطعات نیازمند سرمایه‌گذاری‌های جدید هستیم و از این نظر استان قم می‌تواند به‌عنوان یکی از مراکز اصلی سرمایه‌گذاری و تولید قطعات هدف‌گذاری شود.

عکس: صنعت

گروه صنعتی ایران‌خودرو با توجه به چشم‌اندازهای تعریف‌شده در صنعت خودرو، به‌طور حتم نیازمند سرمایه‌گذاری‌های جدید از سوی بخش خصوصی خواهد بود

هم‌افزایی برای توسعه

مهدی خطیبی، مدیرعامل گروه صنعتی ایران‌خودرو با اشاره به برنامه اتحاد استراتژیک گروه صنعتی ایران‌خودرو و گروه خودروسازی سایپا گفت: یکی از مهم‌ترین حوزه‌های موردتوجه دو شرکت در این رویکرد جدید، هم‌افزایی و همکاری در زمینه توسعه شبکه خدمات پس از فروش خواهد بود و با توجه به موقعیت استراتژیک استان قم، ایجاد یک مرکز بزرگ خدمات پس از فروش خودروهای سبک و سنگین می‌تواند موردتوجه سرمایه‌گذاران این استان قرار گیرد.

به‌گزارش ایکوپرس، وی تصریح کرد: با توجه به چشم‌اندازهای تعریف‌شده در صنعت خودرو ایران، به‌طور حتم نیازمند سرمایه‌گذاری‌های جدید از سوی بخش خصوصی خواهیم بود و گروه صنعتی ایران‌خودرو این آمادگی را دارد تا در زمینه قطعات موردنیاز خود همکاری لازم را با این سرمایه‌گذاران داشته باشد.

سیدمحمدتقی شاهچراغی، استاندار قم نیز در این دیدار با اشاره به اقدامات مثبت و سازنده گروه صنعتی ایران‌خودرو در راستای توقف تولید خودروهای ناقص و برنامه عبور

مستقیم این شرکت، گفت: استان قم در حال حاضر به عنوان یکی از قطب‌های صنعتی نزدیک به استان تهران قلمداد می‌شود و می‌توان فرصت‌های مناسبی را برای حضور سرمایه‌گذاران بخش خصوصی برای تولید قطعات خودرو فراهم کرد. وی با اشاره به موقعیت جغرافیایی استان قم، افزود: این استان به‌عنوان محور اصلی تردد مسافران ۱۷ استان کشور به‌شمار می‌رود و با توجه به تردد سالانه ۵۰ میلیون خودرو از محورهای این استان، زمینه مناسبی برای سرمایه‌گذاری در حوزه خدمات پس از فروش شرکت‌های خودروساز وجود دارد.

وی تصریح کرد: اقدامات انجام‌شده در گروه صنعتی ایران‌خودرو با وجود تحریم‌های ظالمانه در سال‌های اخیر نشان می‌دهد با تکیه بر توان داخلی و ایجاد فضای مناسب در راستای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی می‌توان بر بسیاری از مشکلات فائق آمد.

رشد خریداران

ایران‌خودرو دیزل از افزایش تقاضای سازمانی خرید پیکاپ فوتون نیوفیس دیزلی خود خبر داد. وانت پیکاپ نیوفیس فوتون، قدرتمندترین و تنها وانت پیکاپ دوکابین دیزلی در بازار ایران به‌شمار می‌رود و به‌عنوان قدرتمندترین پیکاپ در بازار ایران با افزایش ۶۲ درصدی تقاضای خرید از سوی نهادها و سازمان‌ها در ۶ ماهه ابتدای سال روبه‌رو شده است.

سازمان‌ها، شرکت‌ها و نهادهای گوناگون در ایران با توجه به نیاز عملیاتی و کاربردی خود به‌طور معمول از وانت‌های دوکابین بهره می‌برند و به‌دنبال محصولی مطمئن، پرقدرت و کم‌مصرف برای انجام امور عملیاتی خود هستند که پیکاپ فوتون دیزلی ایران‌خودرو دیزل با موتور کامینز توربودار با گشتاور ۳۶۰ نیوتن متری توانسته به تنهایی سهم بالایی را در بازار به خود اختصاص دهد.

پیکاپ فوتون نیوفیس ایران‌خودرو دیزل، پیش از این با حضور در پنجمین نمایشگاه سفر، اکوتوریسم، ماجراجویی، کمپینگ، اتوکمپینگ، تجهیزات و صنایع وابسته ایران که اواخر شهریور و در مجموعه نمایشگاهی برج میلاد تهران برگزار شد، موردتوجه بازدیدکنندگان و علاقه‌مندان به سفر در این نمایشگاه قرار گرفته بود. از جمله قابلیت‌ها و ویژگی‌های مهم این محصول که آن را نسبت به رقبا متمایز کرده می‌توان به موتور معروف کامینز با سوخت دیزلی و با گشتاور موتور ۳۶۰ نیوتن متری، قابلیت چهار چرخ محرک و هزینه پایین‌تر سوخت گازوییل به نسبت سوخت بنزین در سایر خودروهای موجود بازار اشاره کرد.

سوددهی شرکت آپکو

شرکت تولید خودروهای سفارشی ایران‌خودرو (آپکو)، موفق شد در نیمه نخست امسال، رشد قابل‌توجه ۱۴۸ درصدی را در شاخص مجموع درآمدها نسبت به مدت مشابه سال قبل کسب کند که این میزان، گویای به ثمر نشستن سیاست‌های توسعه‌ای در این شرکت و قرارگرفتن در مسیر شکوفایی است.

مدیرعامل آپکو با اشاره به عملکرد نیمه نخست امسال در این شرکت، گفت: در این بازه زمانی، رشد ۵۹ درصدی در تعداد خودروهای تحویلی نسبت به مدت مشابه سال گذشته محقق شده است.

مسعود جعفری با اشاره به اینکه آپکو در راستای عمل به سیاست‌های گروه صنعتی ایران‌خودرو و پیرو طرح تحول کیفی این مجموعه صنعتی، اقدامات مثبت و متعددی را در راستای افزایش سوددهی و ارتقای رضایت مشتریان انجام داده، اظهار کرد: این شرکت در ۶ ماهه نخست امسال توانسته نسبت به مدت مشابه سال گذشته به رشد ۲۵۹ درصدی در زمینه فروش آپشن دست یابد.

مدیرعامل شرکت آپکو با اشاره به اینکه علاوه‌بر ارتقای رضایت مشتریان، رضایتمندی کارکنان این مجموعه به‌عنوان بخشی از ذی‌نفعان اصلی، از تاکیدات مدیرعامل گروه صنعتی ایران‌خودرو و موردتوجه آپکو است، افزود: همچنین اجرای طرح‌های ارتقای انگیزه شغلی، برای ۵۲ نفر اشتغالزایی متناسب با فعالیت‌های این مجموعه انجام‌شده است.

جعفری با بیان اینکه شرکت آپکو در سال‌های گذشته نتوانسته بود جایگاه اصلی خود را در بازار خودرویی و افترمارکت به‌دست آورد، اما با اقدامات لازم و حمایت‌های مدیرعامل گروه صنعتی ایران‌خودرو این موضوع محقق شده، یادآور شد: در حال‌حاضر این شرکت در نیمه نخست امسال از زیان عملیاتی خارج شده و تا پایان سال نیز از زیان سنواتی خارج خواهد شد.

وی افزود: ۸۰ درصد بدهی‌های سنواتی آپکو به سایر شرکت‌های گروه پرداخت شده و نیز با کنترل هزینه‌ها، تا ۱۵ درصد از هزینه‌های سربار کاهش یافته و موجب شد با برنامه‌ریزی دقیق و به‌موقع، آپکو از زیان عملیاتی خارج شود.

مدیرعامل شرکت آپکو در ادامه با اشاره به اینکه از ابتدای امسال، پروژه‌های متعددی در راستای گسترش هرچه بیشتر فعالیت‌ها و خدمات‌رسانی و ارتقای کیفیت این مجموعه انجام‌شده، اظهار کرد: افتتاح سالن شماره دو تیونینگ و دیتیلینگ، افتتاح خط تولید دسته‌سیم به‌عنوان یکی از قطعات استراتژیک آپکو که تا پیش از این با مشکلات بسیاری از جمله عدم تامین به موقع و نوسان قیمت مواجه بوده، اجرای پروژه تامین قطعه برای شرکت ایران‌خودرو دیزل، افتتاح مرکز تحقیقات و نوآوری در شرکت آپکو و نیز ثبت این مجموعه به‌عنوان شرکت دانش‌بنیان، از جمله این پروژه‌ها به‌شمار می‌رود.

جعفری با اشاره به افزایش رتبه آپکو به‌عنوان نمایندگی ۱۰۶۸ ایران‌خودرو از رتبه سه به یک، گفت: تشکیل تیم مسابقات اتومبیلرانی و آماده‌سازی محصولات ایران‌خودرو در این مسابقات با دانش فنی آپکو و کسب سه مقام قهرمانی، توسعه محصولات ایران‌خودرو تارا جوانان، ۲۰۷ بانوان، فوتون آفرود و فوتون کمپر و نیز انجام اقدامات اولیه برای شروع پروژه شهر آپشن آپکو، از سایر اقدامات این مجموعه در ۶ ماهه نخست امسال بوده است.

وی اجرای پروژه رنگ سفارشی برای ۵ هزار خودرو تارا و هایما و ۳۵۰۰ جک برقی صندوق عقب، اجرای پروژه آفرود و تراکمپر خودروهای فوتون ایران‌خودرو دیزل، ایجاد CallCenter و آموزش کارکنان این مجموعه برای انجام خدمات نصب آپشن در محل موردنظر مشتری، راه‌اندازی شعبه مرکزی نصب آپشن در سایت تولیدی خراسان، راه‌اندازی نمایندگی آپکو در مشهد، گسترش فروش قطعات آپشن در سایت ایران‌خودرو با حق انتخاب مشتری، گسترش فروش اینترنتی قطعات را از اقدامات انجام‌شده در راستای توسعه فروش و دیجیتال مارکتینگ برشمرد.

مدیرعامل آپکو خاطرنشان کرد: با همکاری شرکت لیزینگ ایران‌خودرو و لیزینگ غدیر، قرار است نسبت‌به فروش اقساطی آپشن و سفارش‌سازی محصول و اعطای تسهیلات برای مشتریان اقدامات لازم انجام شود.

ZAR SHOURAN
شرکت گسترش معادن و صنایع معدنی طلای زرشوران

(آگهی فراخوان مناقصه عمومی یک مرحله‌ای همراه با ارزیابی کیفی)

" تأمین و بکارگیری ماشین آلات سنگین جهت اجرای عملیات جابجایی خوراک مصرفی خط تولید، عملیات جابجایی باطله حاصل از فرآیند تولید و نگهداری مسیرهای منتهی به آن و اجرای سایر عملیات لازمه در مجتمع طلای زرشوران "

شرکت گسترش معادن و صنایع معدنی طلای زرشوران در نظر دارد با عنایت به قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳ و آیین نامه اجرایی بند "ج" ماده (۱۲) قانون برگزاری مناقصات، برگزاری فرآیند ارجاع کار و انتخاب پیمانکار ذیصلاح جهت "تأمین و بکارگیری ماشین‌آلات سنگین جهت اجرای عملیات جابجایی خوراک مصرفی خط تولید، عملیات جابجایی باطله حاصل از فرآیند تولید و نگهداری مسیرهای منتهی به آن و اجرای سایر عملیات لازمه در مجتمع طلای زرشوران" از طریق مناقصه عمومی یک مرحله ای همراه با ارزیابی کیفی انجام دهد. لذا از کلیه شرکت‌های ذیصلاح که دارای توان فنی و اجرایی جهت انجام خدمات مربوطه می‌باشند و تمایل به شرکت در مناقصه فوق را دارند دعوت به عمل می‌آید جهت دریافت اسناد مناقصه با مراجعه به سامانه تدارکات الکترونیکی دولت به نشانی www.setadiran.ir و به شماره فراخوان ۲۰۰۱۰۹۲۴۱۰۰۰۰۰۳۵ و واریز مبلغ ۲/۰۰۰/۰۰۰ (دو میلیون ریال) به شماره حساب ۴۰۰۱۰۵۴۲۰۴۰۵۰۷۱۸ به شناسه واریز ۳۲۳۰۵۴۲۷۴۲۹۵۷۳۰۴۰۰۰۱۴۰۰۵۲۶۶۰۳۰ در وجه شرکت گسترش معادن و صنایع معدنی طلای زرشوران نزد بانک مرکزی شعبه مرکزی اقدام نمایند. خاطر نشان می‌نماید این فراخوان هیچگونه تعهدی برای کارفرما جهت دعوت به مناقصه شرکت‌های دریافت کننده اسناد مناقصه ایجاد ننموده و تنها شرکت‌هایی که دارای شرایط مندرج در اسناد بوده و حایز حداقل امتیاز لازم (ارزیابی کیفی) شوند با تشخیص کارفرما به مرحله بعدی مناقصه راه خواهند یافت.

۱ـ **نام و نشانی کارفرما:** شرکت گسترش معادن و صنایع معدنی طلای زرشوران **به نشانی:** تهران، میدان ولیعصر (عج)، کوچه شهیدان سازش، پلاک ۵ و ۷

۲ـ **محل اجرای پروژه:** استان آذربایجان غربی، شهرستان تکاب، کیلومتر ۳۸ جاده تخت سلیمان، شرکت گسترش معادن و صنایع معدنی طلای زرشوران.

۳ـ **موضوع مناقصه:** تأمین و بکارگیری ماشین‌آلات سنگین جهت اجرای عملیات جابجایی خوراک مصرفی خط تولید، عملیات جابجایی باطله حاصل از فرآیند تولید و نگهداری مسیرهای منتهی به آن و اجرای سایر عملیات لازمه در مجتمع طلای زرشوران طبق شرح مندرج در اسناد مناقصه.

۴ـ **نوع مناقصه:** یک مرحله ای عمومی همراه با ارزیابی کیفی

۵ـ **مدت زمان اجرای پروژه:** یکسال کامل شمسی.

گواهی نامه صلاحیت رشته و پایه: متقاضیان شرکت در مناقصه باید شرکت حقوقی و دارای گواهی‌نامه صلاحیت پیمانکاری معتبر با رتبه (گرید) حداقل ۵ (پنج) در رشته راه و ترابری یا رتبه حداقل ۵ (پنج) در رشته صنعت و معدن از سازمان برنامه و بودجه کشور و گواهی نامه صلاحیت ایمنی معتبر پیمانکاران از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی باشند.

تبصره یک: ثبت نام شرکت‌کنندگان در سامانه ساجار ـ سازمان برنامه و بودجه کشور به نشانی (http://sajar.mporg.ir) الزامی است، در غیر این صورت از پذیرش اسناد ایشان معذوریم.

تبصره دو: متقاضیان شرکت در مناقصه باید دارای ظرفیت کاری آزاد حداقل به اندازه برآورد مناقصه در سامانه ساجار ـ سازمان برنامه و بودجه کشور به نشانی (http://sajar.mporg.ir) باشند، در غیر اینصورت از فرآیند مناقصه حذف خواهند شد.

۶ـ **تامین مالی:** از منابع داخلی شرکت

۷ـ **مبلغ ضمانت نامه و نوع تضمین:** نوع تضمین بر اساس آیین نامه تضمین معاملات دولتی موضوع تصویب نامه شماره ۱۲۳۴۰۲/ت/۵۰۶۵۹ ه مورخ ۹۴/۰۹/۲۲ هیأت محترم وزیران به مبلغ ۸،۳۰۶،۷۶۷،۵۶۶ (هشت میلیارد و سیصد و شش میلیون و هفتصد و شصت و هفت هزار و پانصد و شصت و شش) ریال خواهد بود و تضمین ارائه شده می بایست برای مدت سه ماه از تاریخ آخرین مهلت قبول پیشنهادات معتبر و قابل تمدید باشد.

۸ـ **زمان و محل دریافت اسناد:** از اشخاصی که تمایل به شرکت در مناقصه مزبور را دارند دعوت به عمل می آید جهت آگاهی و دریافت اسناد مربوطه باز طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت به نشانی www.setadiran.ir از تاریخ درج آگهی حداکثر تا پایان وقت اداری (ساعت ۱۶) روز شنبه مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۳۰ اقدام نمایند.

۹ـ **زمان و محل تحویل اسناد:** متقاضیان مکلفند پیشنهادهای خود را حداکثر تا پایان وقت اداری (ساعت ۱۶) روز شنبه مورخ ۱۴۰۱/۰۸/۱۴ در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت به نشانی www.setadiran.ir بارگذاری نمایند.

۱۰ـ **زمان گشایش پاکت ارزیابی کیفی:** ساعت ۸ صبح روز دوشنبه مورخ ۱۴۰۱/۰۸/۱۶ به نشانی مندرج در بند دو از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت

شناسه آگهی: ۱۳۹۳۴۷۶ | م الف / ۲۷۵۸ | شرکت گسترش معادن و صنایع معدنی طلای زرشوران

یادداشت

کارنامه نمایشی صنعت خودرو

سیدمحمدبحرینیان
فعال صنعت و پژوهشگر توسعه صنعتی

پیش‌تر نقدهایی که به بحث واردات خودرو وارد بود در چند نوشتار آمد. در ادامه به برخی خلأهای دیگر این مصوبه می‌پردازم. در بند ۴ می‌بینیم واژه سرمایه‌گذاری خارجی را بدون مشخص کردن دقیق و غیرقابل تفسیر شاخص‌ها و الزامات رها شده است. گزارش‌های عملکرد سالانه وزارت صنعت، معدن و تجارت نشان می‌دهد شرکت‌هایی به‌نام سرمایه‌گذاری خارجی، ده‌ها برابر آورده‌شان، ارز خارج کرده‌اند. با آوردن این واژه و شادمانی‌های نشان از موفقیت و برای نمایش‌هایی که مابه‌ازای ملموسی در اقتصاد ندارند، فقط یک کارنامه نمایشی را می‌خواهیم به تصویر بکشیم. در اینجا یک مثالی می‌آورم، وزارت صنعت، معدن و تجارت در گزارش عملکرد خود در سال ۱۳۸۹ مدعی شده یک شرکت در یک محصول غذایی حدود ۳۸ میلیون دلار سرمایه‌گذاری کرده است. از سوی دیگر، با داده‌های ارزی بانک مرکزی در همان بازه زمانی سه ساله مشخص می‌شود، بیش از ۳۷۰ میلیون دلار ارز گرفته که بیش از ۳۰۰ میلیون دلار آن ارز ۴۲۰۰ تومانی بوده است. حال پاسخ دهید که شما چه کار کرده‌اید؟ در همین محصول، برای حدود ۱۳۶ واحد پروانه بهره‌برداری صادر شده و حدود ۱۴۶ واحد دارای مجوز در دست اجرا هستند. با این رویه‌ها در بند ۴ مصوبه هیات‌وزیران گفته شده که سرمایه‌گذاری خارجی به‌منظور واردات خودرو برای استفاده در شبکه حمل‌ونقل خارجی مجاز است، اما چرا نمی‌گویید بیش از ۲۰ سال است که تمام خودروهای حمل‌ونقل عمومی را مونتاژ می‌کنید؟ چرا جزئیات این مصوبات و حدود منظورتان از سرمایه‌گذاری را مشخص نمی‌کنید و راه را برای هرگونه سوءاستفاده و سوءتفسیر باز می‌گذارید؟ چند واحد دیگر می‌خواهید به مجوزهای فعلی اضافه کنید؟ آیا رقابت‌سازنده می‌تواند ایجاد شود یا می‌خواهیم با ایجاد رقابت مخرب به گسترش کوتوله‌پروری ادامه دهیم؟ تجربه نشان داده که این مسیر جواب نمی‌دهد.

در بند ۵ مصوبه واردات خودرو هیات‌وزیران که مربوط به واردات خودرو در مناطق آزاد است، نخست باید آسیب‌شناسی کرد که مناطق آزاد تجاری و مناطق ویژه اقتصاد که گمان می‌کنم چندبرابر چین ایجاد کرده‌ایم، چقدر در توسعه اقتصاد و قدرت یافتن در اقتصاد جهانی کمک کرده‌است؟ براساس اظهارنظر برخی از مسئولان این مناطق، چنانچه واردات نباشد، این مناطق به حیات خود نمی‌توانند ادامه دهند. به‌نظر می‌رسد این مناطق بیشتر در خدمت واردات هستند و حتی مستندات مصوبات هیات‌دولت در سال‌های قبل نشان می‌دهد مجوز تا سقفی از ارز برای واردات این مناطق در نظر می‌گیرند که ارائه مستندات آن از حوصله این نوشتار خارج است. برای به‌اصطلاح تشویق علاقمندان به حضور در این مناطق، اجازه ورود خودرو را دادند. به‌تدریج ذی‌نفعان به حوزه تردد خودرو وسعت بخشیدند.

آیا این روش کمکی به اقتصاد ملی می‌کند؟ اگر تجارب قبلی مفید بوده، این‌بار هم مفید واقع می‌شود، اما تجارب کشور نشان داده که چنین تصمیم‌هایی جز تشدید وابستگی و اتلاف منابع ذی‌قیمت ملی، حاصلی نخواهد داشت. با عنوان واژه بزک شده «جلب سرمایه‌گذاران و تشویق آنها» محاسبه کردم که مثلا در یکی از مناطق، یک به‌اصطلاح تولیدکننده صابون، بیش از ۵۰۰ هزار دلار ارز دریافت کرده‌است. در این بند عنوان قشنگ «خودروهای هیبریدی یا برقی» به‌کار گرفته شده، اما چون تعاریف دقیق و غیرقابل تفسیر و با جزئیات مشخص نشده، محملی برای سوءاستفاده و فساد خواهد شد. باید نگاه کنند و یاد بگیرند که کشوری مانند چین چگونه در مناطق آزاد یا غیرآزادش عمل کرده که این گونه خودروهایشان در جاده‌های ما و دیگر کشورها جولان می‌دهند و سال‌به‌سال هم کیفیت و پیچیدگی فناوری در آنها ارتقا یافته و تعجب‌برانگیز است. فهمیدن این مسائل به‌سادگی شکل نمی‌گیرد. اما یک عده کارشناس‌نما می‌گویند حق مردم را نگیرید. متاسفانه باید گفت امروز بسیاری از تصمیم‌های غلطی که برخی از آنها را نیز می‌توان خیانت به کشور اطلاق کرد، با همین توجیهات «حق مردم» گرفته می‌شود و اینجاست که پای مردم و حق آنها به میان کشیده می‌شود. این گونه حرف‌ها چیزی جز بازی با واژه‌ها برای تطهیر مقاصد فرصت‌طلبانه و خائنانه نیست. حال آمدید ارز نفتی یا ارز حاصل از صادرات که وقتی به ریشه آن نگاه می‌کنیم، همان ارز کپرنشینان و فقراست را برای واردات در نظر گرفتید، به همان نکته‌ای می‌رسیم که نفیو به آن اشاره کرده بود، ارز دادید و کالای لوکس گرفتید. با این کار جز افزایش مصرف، چه دستاوردی دیگری برای کشور به‌دنبال خواهد داشت؟ مناطق آزاد ما برای کشور چه کرده‌اند که چنین مصوباتی را تصویب می‌کنند.

این مناطق مطلقا با مناطق آزاد کشورهایی مانند چین شباهتی ندارند و بیم آن می‌رود که فقط محلی برای افزایش مصرف و واردات باشند.

ضرورت تامین تسهیلات و زمین برای صنایع کوچک

عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی گفت: باید در حوزه تامین منابع مالی، ارائه تسهیلات و خدمات به واحدهای کوچک و متوسط توجه ویژه‌ای انجام شود، زیرا از یک‌سو برای راه‌اندازی این واحدها به اعتبار کمی نیاز است و از سوی دیگر، این مجموعه‌ها اشتغال بسیاری ایجاد می‌کنند.

حجت‌اله فیروزی در گفت‌وگو با خانه ملت درباره مشکلات صنایع کوچک و متوسط، اظهار کرد: از آنجا که این صنایع مجموعه‌هایی کوچک و متوسط هستند در برخی موارد مورد بی‌توجهی دولت یا سایر بخش‌ها قرار می‌گیرند. به‌عنوان مثال، بسیاری از این صنایع، تسهیلات و زمین دریافت نمی‌کنند.

وی به ظرفیت اشتغالزایی صنایع کوچک و متوسط اشاره کرد و افزود: اشتغالزایی صنایع کوچک و متوسط نسبت‌به سرمایه‌گذاری‌های موردنیاز برای راه‌اندازی آنها، بسیار بیشتر از مجموعه‌هایی است که به سرمایه‌گذاری کلان برای شروع فعالیت نیاز دارند. وی با بیان اینکه برای حمایت از صنایع کوچک و متوسط وزارت صنعت، معدن و تجارت باید ساختار قوی‌تری برای این حوزه در نظر گیرد، اضافه کرد: توجه به صنایع کوچک و متوسط و رفع چالش‌های پیش‌روی آنها، در اقتصاد کشور تاثیر مثبت دارد. فیروزی با اشاره به اینکه نکته دیگر که باید در این بخش از صنعت به آن توجه داشت، مبحث صادرات آنهاست، تصریح کرد: از آنجاکه واحدهای تولیدی این بخش از صنعت، کوچک هستند و خود آنها به‌تنهایی نمی‌توانند بازاریابی خارجی را داشته باشند، باید از طریق تشکیل کنسرسیوم‌های آنها را تجمیع کنند و در این قالب کار صادرات را انجام دهند.

گفت‌وگوی صمت با فعالان صنعت خودرو درباره چگونگی تحقق تولید سالانه خودرو

افت تولید خودرو ادامه دارد

عقبگرد جهانی در صنعت خودرو

فاطمه امیراحمدی
editor@smtnews.ir

وزارت صنعت، معدن و تجارت در ابتدای سال، ۵ سطح گوناگون را در ۳ حوزه صنعت، معدن و تجارت تعریف کرد که سطح سوم آن در حوزه خودرو و لوازم‌خانگی بود. صنعت خودرو ۹ محور داشت که رسیدن به تیراژ ۱.۴ تا ۱.۵ خودرو در سال، یکی از این برنامه‌های تعریف‌شده برای آن بود.

براساس آمار تولید ۶ ماهه نخست سال، شرکت‌های خودروساز از برنامه عقب بوده و مشخص نیست در ۵ ماه باقیمانده بتوانند این کسری را جبران کنند. به‌گفته فعالان صنعت خودرو، برخی مشکلات داخلی و برخی دیگر، بیرونی است و افت تیراژ صنعت خودرو چالشی جهانی بوده، زیرا قرنطینه طولانی‌مدت در چین و تایوان سبب شده حجم تقاضا در بازار افزایش یافته و شرکت‌های تامین‌کننده نتوانند به تمام نیازها پاسخ دهند. ایران به‌عنوان کشوری تحریم شده در تامین نیازش در اولویت‌های آخر است که باید با چند واسطه قطعات موردنیاز خود را خریداری کند. آیا تا پایان سال، این کاهش تیراژ جبران خواهد شد؟

عکس: صمت

چالش‌ها ادامه دارد

محمدمهدی شکورزاده، عضو هیات‌مدیره انجمن تخصصی صنایع همگن نیرومحرکه و قطعه‌سازان خودرو کشور درباره تیراژ تولید در ۷ ماه گذشته و اینکه آیا تا پایان سال تیراژ ۱.۴ خودرو محقق می‌شود به صمت گفت: با توجه به تیراژ ۷ ماه گذشته، بعید است به برنامه تولید پیش‌بینی‌شده ابتدای سال دست پیدا کنیم. این امر هم به‌دلیل سیاست‌های دولت بوده که مشخص نیست، قرار است چگونه قیمت‌گذاری شود و فروش چگونه باشد.

وی افزود: مشکلات قبل تا امروز ادامه داشته و در دولت سیزدهم تغییری نکرده است. چالش تامین مواد اولیه و قیمت آنها، معضل کمبود نقدینگی، معوقات قطعه‌سازان و... مشکلاتی است که صنعت خودرو همچنان با آن درگیر بوده و در مواردی حتی مضاعف شده است.

او ادامه داد: آزمون‌وخطای روش‌های فروش گوناگون و به‌ویژه متمرکز کردن فروش در سامانه‌ای در وزارت صنعت، معدن و تجارت، ضربه بزرگی به خودروسازی کشور وارد کرد؛ روش فروشی که ادامه نیافت و دوباره فروش در سایت‌های خودروسازی انجام می‌شود.

▣ استاندارد بهانه بود

عضو هیات‌مدیره انجمن تخصصی صنایع همگن نیرومحرکه و قطعه‌سازان خودرو کشور با اشاره به حذف خودروهای پرتیراژ و آلاینده عنوان کرد: امسال شاهد حذف تعدادی خودرو از خط تولید بودیم که به بهانه نداشتن شاخص‌های استاندارد، تولیدشان متوقف شد؛ این در حالی است که جزو پرتیراژترین محصولات صنعت خودرو کشور بودند. این خودروها حذف شدند، زیرا تولید آنها به‌لحاظ قیمتی صرفه‌اقتصادی نداشته و زیان زیادی به شرکت‌های خودروساز وارد می‌کرد؛ از این‌رو برای خروج از زیان، نداشتن استاندارد بهانه شد تا این محصولات از خط تولید خارج شوند.

او ادامه داد: این محصولات بیشترین داخلی‌سازی و کمترین وابستگی ارزی را داشته‌اند و بخش زیادی از قطعات آنها به‌وسیله زنجیره تامین داخل تامین می‌شدند.

▣ پیش‌بینی تیراژ تولید

شکورزاده در پاسخ به پرسشی مبنی بر اینکه براساس روند فعلی، تیراژ تولید خودرو در سال ۱۴۰۱ چقدر خواهد بود، گفت: در خوشبینانه‌ترین حالت شرکت‌های خودروساز و زنجیره تامین ۱۰ درصد بیشتر از سال قبل تیراژ داشته باشند. حتی این امر ممکن است منجر به تغییر مسیر برنامه‌های تحولی نیز شود.

او گفت: در حال‌حاضر تیراژ تولید همچون سال گذشته بوده و حتی با حذف برخی مدل‌ها تیراژ تولید روزانه نسبت‌به سال گذشته روند کاهشی هم دارد. حداکثر تولید روزانه دو خودروساز بزرگ کشور بین ۳۰۰۰ تا ۳۵۰۰ خودرو بوده است.

این فعال صنعت خودرو با بیان اینکه روز کاری زیادی باقی نمانده، ادامه داد: اگر شرایط فعلی در صنعت خودرو ادامه پیدا کند، به‌طورقطع نمی‌توان گفت بیش از یک میلیون خودرو در کشور تولید شود.

▣ آسیب‌شناسی برنامه‌های محقق نشده

قطعا سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، هزینه مالی و زمانی داشته و عدم‌دستیابی به اهداف، آسیب‌هایی به‌دنبال دارد که نیاز به آسیب‌شناسی دارد. شکورزاده در پاسخ به این پرسش که برنامه‌ریزی برای هدفی مشخص، به‌ویژه یک ساله و نرسیدن به آنچه آسیب‌هایی را به صنعت و اقتصاد وارد می‌کند، گفت: یکی از چالش‌های صنعت، برنامه‌ریزی کردن بدون تدارک نیازمندی‌های رسیدن به اهداف در این برنامه‌هاست. این امر آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی به‌دنبال داشته و در بحث اجتماعی و پایگاه اجتماعی، اعتمادها از بین رفته و اعتبار مدیران نزد مردم نسبت به شعارها و قول‌هایی که می‌دهند، از بین می‌رود.

او در ادامه سخنان خود به آسیب‌های صنعتی و اقتصادی آن اشاره و عنوان کرد: براساس برنامه‌های پیش‌بینی شده هر ساله باید سرمایه‌گذاری جدید انجام‌شده و امکانات لازم فراهم شود؛ به‌این ترتیب، حجم زیادی از منافع کشور به‌عنوان سرمایه‌گذاری جدید بدون نتیجه هرز می‌رود. در کنار استفاده از انرژی، هزینه‌کرد برای نیروی انسانی و... هزینه سربار تولید افزایش یافته و ضرر سرمایه‌های راکد در نهایت از جیب مصرف‌کننده جبران می‌شود. وی تاکید کرد: البته عدم‌اطمینان در سطح جامعه آسیب‌زاتر از زیان‌های اقتصادی آن بوده و مردم دیگر به سخنان مسئولان اعتماد نمی‌کنند.

عضو هیات‌مدیره انجمن تخصصی صنایع همگن نیرومحرکه و قطعه‌سازان خودرو کشور اضافه کرد: هنگامی که قرار است وعده‌ای داده شود باید کار کارشناسی انجام‌شده که دست‌کم ۹۰ درصد برنامه‌ها محقق شود. اگر قرار است فقط ۳۰ درصد برنامه‌ها تحقق یابد، چرا از همان ابتدا روی همین ۳۰ درصد برنامه‌ریزی نشود؛ سرمایه‌گذاری هم براساس همین عدد بوده و هزینه‌کرد اضافی انجام نمی‌شود.

▣ ضرورت منابع مالی و تکنولوژیکی

شکورزاده با بیان اینکه اگر عنوان می‌شود باید ۱.۴ تا ۱.۵ خودرو تولید شود، منابع مالی و تکنولوژیکی نیاز داشته و باید بازار هدف آن مشخص باشد، گفت: نقدینگی برای تولید ۱.۴ خودرو قرار است از کجا تامین شود؟ آیا دراین‌باره پیش‌بینی‌های لازم انجام شده است؟

او گفت: تولید ۳ میلیون خودرو برای افق ۱۴۰۴ و صادرات یک میلیون خودرو، ارز قابل‌توجهی وارد کشور می‌کند، اما سرمایه‌گذاری با برنامه‌هایی که محقق نمی‌شود، منجر به بایگانی برنامه‌ها و اهداف می‌شود.

▣ سند تحول و عدم‌دسترسی به برنامه‌ها

شکورزاده در ادامه سخنان خود بیان کرد: تابستان امسال وزارت صنعت، معدن و تجارت برنامه اصلاحی صنعت خودرو و سند تحول این صنعت را منتشر کرد. قرار بود تا شهریور بخشی از شرکت‌های خودروساز واگذار یا واگذاری سهام خودروسازان محقق شود، چقدر این برنامه‌ها انجام شد؟ او افزود: حتی اگر یکی از برنامه‌ها به‌طور کامل محقق می‌شد، به تیراژ مورد انتظار دست می‌یافتیم.

وی تصریح کرد: دلیل اینکه عموما از برنامه‌ها عقب هستیم یا از آنها منحرف می‌شویم این است که یک نهاد، متولی این صنعت نبوده و برای صنعت خودرو نهادها و سازمان‌های زیادی اظهارنظر کرده و اعمال نفوذ دارند.

این فعال صنعت خودرو با بیان اینکه اگر فقط وزارت صنعت، معدن و تجارت متولی بود به‌راحتی عدم‌دستیابی‌ها قابل پیگیری بود و وزیر صنعت، معدن و تجارت باید پاسخگوی انحراف از برنامه‌ها می‌بود، اما در حال‌حاضر نمی‌توان درباره برنامه‌ها و عدم‌رسیدن به اهداف، پیگیر موضوع بود.

شکورزاده در پایان گفت: در مسیر تحقق برنامه‌ها اگر به‌دلایلی تحقق اهداف غیرقابل دسترس باشند، تصمیم‌ها تغییر کرده و نوسان برنامه‌ریزی خود معضلی در صنعت و تولید می‌شود. صاحبان قدرت که توان اثرگذاری دارند در تصمیمات دخالت کرده و نظرات خود را به صنعت تحمیل می‌کنند.

> محمدمهدی شکورزاده: اگر در مسیر تحقق برنامه‌ها به‌دلایلی، اهداف غیرقابل دسترس باشند، تصمیم‌ها تغییر کرده و نوسان برنامه‌ریزی خود معضلی در صنعت و تولید می‌شود

افت تیراژ خودرو در جهان

در ادامه امید رضایی از دیگر فعالان صنعت خودرو درباره تحقق تیراژ ۱.۴ خودرو در سال جاری به صمت گفت: برنامه تولید در ابتدای سال، حرکت منسجم‌تری داشت، اما هرچه جلوتر آمد به‌دلیل برخی مشکلات این روند کندتر شد.

او تصریح کرد: کمبود قطعات الکترونیکی در جهان، نه‌تنها تیراژ تولید خودرو در کشور را کاهش داد، بلکه شمارگان خودروسازی جهان روند کاهشی پیدا کرد. تولید خودرو جهان افت پیدا کرد، زیرا فعالیت ۵ شرکت فعال در ساخت قطعات الکترونیکی نتوانستند پاسخگوی این حجم از تقاضای بازار بین‌المللی باشند.

این فعال صنعت خودرو یادآور شد: ایران به‌دلیل تحریم‌ها، امکان خرید مستقیم را ندارد که تاثیر این افت عرضه قطعات الکترونیکی بر صنعت خودرو کشور بیشتر بوده است.

رضایی با اشاره به عملکرد برخی خودروسازان بزرگ بین‌المللی عنوان کرد: آنها با پیش‌خریدهای چند ماهه توانستند تیراژ قبل خود را حفظ کنند، اما بخش زیادی از شرکت‌های خودروساز برای تامین چیپ‌ست‌های موردنیاز به مشکل برخوردند.

▣ چرایی مشکلات جهانی

این کارشناس حوزه قطعه‌سازی با بیان اینکه حدود ۳۵ درصد از برنامه‌های پیش‌بینی‌شده عقب هستیم، گفت: قابل پیش‌بینی نیست در ۵ ماه آینده این عقب‌ماندگی جبران می‌شود یا خیر، اما به‌طورقطع اگر برنامه‌ریزی‌ها دقیق‌تر باشد، می‌توان گفت با فاصله کمتر و اختلاف معقول‌تری می‌توانیم سال را به پایان برسانیم.

او تصریح کرد: ۳ ماه پایان سال، دو عید میلاد مسیح و سال نو چینی را در پیش داریم که قطعا در این بازه زمانی تیراژ تولید قطعات به‌ویژه قطعات الکترونیکی کاهش چشمگیری خواهد داشت. این امر در ادامه سال، مزید بر علت شده و احتمالا تیراژ تولید خودرو در کشور را کاهش می‌دهد؛ مگر اینکه برای آن راهکاری پیش‌بینی شده باشد. مثلا پیش‌خرید اقلام موردنیاز انجام شده یا ذخیره انبارها پاسخگوی تامین قطعات ۳ ماه سال باشد. معمولا این‌گونه نیست، زیرا در چند سال اخیر، قدرت مالی واحدهای صنعتی کاهش یافته، علاوه‌بر اینکه در نقل‌وانتقال پول همچنان مشکلات بسیاری وجود دارد. او ادامه داد: به‌دلیل پاندمی کرونا، حجم قطعات درخواستی پس از قرنطینه چین و تایوان در سال جاری افزایش یافته؛ از این‌رو ترافیک حمل‌ونقل به همان نسبت سنگین‌تر شده و شرکت‌های تامین‌کننده بین‌المللی براساس اولویت‌ها، سفارش‌ها را تحویل می‌دهند. وی اظهار کرد: برای ایران هم به‌دلیل مشکلات تحریم، درخواست تامین قطعاتش در اولویت نبوده، ضمن آنکه صنعتگران باواسطه این قطعات را خریداری می‌کنند. رضایی گفت: مشکلات سیاسی تایوان هم در تامین بازار قطعات الکترونیکی بی‌تاثیر نبوده است.

▣ تاثیر قرنطینه طولانی چین بر بازار

رضایی در ادامه سخنان خود با بیان اینکه امسال، بیشتر چالش‌های صنعت خودرو، جهانی بوده، گفت: این امر سبب‌شده تیراژ تولید نه‌تنها در شرکت‌های خودروساز ایرانی که در سطح جهانی با افت زیادی همراه باشد.

این فعال صنعت در پاسخ به این پرسش که آیا این موضوع قابل پیش‌بینی نبود که در تصمیمات و برنامه‌ها لحاظ شود، اظهار کرد: کسی فکر نمی‌کرد امسال دوباره چین در قرنطینه با مدت زمان طولانی قرار گیرد. ابتدای سال پیش‌بینی شده بود که در اردیبهشت و خرداد با افزایش تیراژ، کمبود ابتدای سال جبران و تامین قطعات روان‌تر می‌شود.

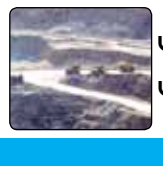
او گفت: به همان نسبت مواد اولیه موردنیاز دچار افت شد؛ بنابراین در کنار کاهش قطعات الکترونیکی، کمبود مواد اولیه موردنیاز هم چالش دیگری بوده که صنعت خودرو جهان با آن درگیر است. کمبود قطعات از یک سو و بازار تقاضا بالا از سوی دیگر باعث شده قیمت‌ها در بازار سرسام‌آور شود. حتی برخی برای ایجاد تعادل ناچار شده‌اند بخشی از آپشن‌ها را از محصولات خود حذف کنند تا در تحویل خودروها تاخیری رخ ندهد یا نرخ‌ها غیرمعقول نباشد. رضایی در پایان عنوان کرد: کمبود قطعات جهانی بوده، اما آسیب آن برای صنعت خودرو ایران بیشتر است، زیرا محدودیت‌های بین‌المللی باعث شده بهای تمام‌شده افزایش پیدا کرده و روی تیراژ تولید به اهداف تعیین شده تا این زمان نرسیم.

> امید رضایی: به‌دلیل پاندمی کرونا، ترافیک سنگینی در بخش حمل‌ونقل وجود دارد که تامین قطعات موردنیاز را با مشکل مواجه کرده است

سخن پایانی

بنابر این گزارش، کاهش تیراژ تولید خودرو در کشور محرز بوده که بخشی از آن به کمبود قطعات در جهان برمی‌گردد، زیرا همچنان پاندمی کرونا کشورها را درگیر خود کرده و قرنطینه‌های طولانی تیراژ تولید قطعات را تحت‌الشعاع قرار داده است. صنعت خودرو کشور از برنامه‌های تولید عقب است و به‌گفته فعالان بازار بعید است در ۵ ماه باقیمانده سال این عقب‌ماندگی جبران شود و در خوشبینانه‌ترین حالت، تیراژ امسال به یک میلیون خودرو می‌رسد.

وحدت رویه، درمان چالش‌های آموزش

کم‌آبی به خط قرمز رسید

طرح‌های توسعه فولاد مبارکه ۲۰ برابر شد

وزارت راه و شهرسازی، کلیدی‌ترین مصرف‌کننده مقاطع ساختمانی فولادی است

ضرورت رفع چالش‌های ساختاری فولادسازان

ساخت سالانه یک میلیون واحد مسکونی جزو وعده‌های اصلی رئیس دولت سیزدهم برای موفقیت در انتخابات بود. باتوجه به این شعار تامین فولاد به‌عنوان یکی از مصالح اصلی ساخت‌وساز موردتوجه قرار گرفته است. در همین راستا تعاملی جدی میان شرکت ذوب‌آهن اصفهان به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان مقاطع ساختمانی فولادی با وزارت راه و شهرسازی آغاز شده است. البته انتظار می‌رود برای تحقق این هدف چالش‌های ساختاری در مسیر فعالیت این فولادساز بزرگ شناسایی و برای رفع آن برنامه‌ریزی شود.

عکس: آیدا فریدی

بی‌مهری مسئولان، چالش اساسی ذوب‌آهن

ایرج رخصتی، مدیرعامل ذوب‌آهن اصفهان گفت: ۷۵ درصد فولاد جهان به روش کوره‌بلند تولید می‌شود. به گزارش چیلان وی افزود: ذوب‌آهن اصفهان به‌عنوان یک برند جهانی، در دهه ۴۰ این شیوه تولید فولاد را در ایران بنیان نهاد. رخصتی گفت: ذوب‌آهن به همراه شرکت‌های پیمانکار که سهام آنها ۱۰۰ درصد متعلق به کارخانه است، برای حدود ۱۷ هزار نفر موقعیت شغلی ایجاد کرده است. حیات مجموعه معادن زغال‌سنگ کشور نیز به تولید این مجتمع عظیم صنعتی وابسته است. مدیرعامل ذوب‌آهن گفت: این واحد، به‌عنوان یک صنعت براساس مسئولیت‌های اجتماعی بنیان نهاده شد و در پشتیبانی از جبهه‌های جنگ، ۲۹۰ شهید را تقدیم میهن اسلامی کرد. این مجموعه در حال حاضر نیز با گذشت بیش از نیم قرن، استوار و پایدار در عرصه‌های ملی و بین‌المللی می‌درخشد. این مقام مسئول خاطرنشان کرد: ذوب‌آهن به لحاظ دانش و تخصص نیروی انسانی و تلاش و کوشش جهادی در داخل مجموعه، با مشکلی مواجه نیست. با این وجود این مجموعه صنعتی بی‌مهری‌های بسیاری را تحمل می‌کند؛ از جمله آنکه هزینه گاز کارخانه حدود ۱۰ برابر شده، در حالی که این مجتمع عظیم صنعتی به دلیل شیوه تولید، از یارانه انرژی برخوردار نیست. رخصتی، تامین کک و زغال موردنیاز ذوب‌آهن باتوجه به شیوه تولید این شرکت را از دیگر چالش‌های این شرکت عنوان کرد و گفت: تامین این مواد اولیه، سالانه هزینه بسیار بالایی را جدا از محدودیت‌های تحریم و چالش‌های ترانزیتی و... به کارخانه تحمیل می‌کند. با این وجود، مشکلات را تحمل می‌کنیم تا بتوانیم فولاد تمیز را براساس سیستم VD در کارخانه تولید کنیم و نورد انواع محصولات را داشته باشیم. مدیرعامل ذوب‌آهن اصفهان افزود: همزمان با تاسیس این شرکت، برنامه اکتشاف و استخراج از معادن کشور بنیان نهاده شد، اما امروز ذوب‌آهن برای تامین مواد اولیه در بلندمدت با محدودیت مواجه است. وی راهکار حل این مشکل را برخورداری از پهنه معدنی اختصاصی دانست تا این شرکت بتواند با تولید بیشتر در کنار تامین نیاز داخل، سهم بیشتری در ارزآوری برای کشور داشته باشد. رخصتی گفت: قیمت‌گذاری دستوری آسیب‌های بسیاری را به جریان تولید و صادرات فولاد کشور وارد ساخت. زمانی که میزان تولید فولاد در کشور بیش از نیاز بازار است، صادرات محصولات باید در دستور کار قرار بگیرد، اما قیمت‌گذاری دستوری و صدور بخشنامه‌های خلق‌الساعه، فرصت‌هایی را که از جنگ روسیه و اوکراین برای صادرات فولاد ایران ایجاد شده بود، از بین برد و به‌دنبال آن بازارهای صادراتی که به‌سختی شناسایی و حفظ شده بودند، از دست رفتند. مدیرعامل ذوب‌آهن اصفهان اظهار کرد: ذوب‌آهن اصفهان در کنار تولید انواع فولادهای ساختمانی، سبد محصولات صنعتی و ارزش‌افزای کارخانه را متناسب با نیاز بازار، روز به روز پربارتر می‌کند که از جمله آنها تولید انواع تیرآهن بال‌پهن است. وی افزود: باتوجه به وعده رئیس دولت سیزدهم در رقابت‌های انتخاباتی مبنی بر ساخت یک میلیون واحد مسکونی در سال، هم‌اکنون کلیدی‌ترین مصرف‌کننده سبد مقاطع ساختمانی ذوب‌آهن اصفهان، وزارت راه و شهرسازی است و ذوب‌آهن نیز توانمندی تولید هر گونه مقاطع ساختمانی متناسب با نیاز این طرح را داراست.

نقش کلیدی فولاد در طرح نهضت ملی مسکن

محمدمهدی حیدری، رئیس مرکز تحقیقات راه و شهرسازی گفت: یکی از مهم‌ترین رسالت‌های مرکز تحقیقات راه و شهرسازی تدوین استانداردها و دستورالعمل‌های مرتبط با عرصه ساختمان است، زیرا این مرکز در ۲۵ بخش تحقیقاتی و در ۳ حوزه پژوهشی ساختمان و ابنیه فنی، حمل‌ونقل، معماری و شهرسازی ساماندهی شده است؛ بنابراین می‌توان گفت این مرکز، اتاق فکر وزارت راه و شهرسازی در حوزه‌های ساختمان و حمل‌ونقل محسوب می‌شود. وی افزود: زنجیره تامین مصالح پرمصرف (فولاد و سیمان) را برای طرح نهضت ملی مسکن پیگیر هستیم تا شعار دولت سیزدهم مبنی بر ساخت یک میلیون واحد مسکونی در سال برای هموطنان عزیزمان محقق شود. رئیس مرکز تحقیقات راه و شهرسازی بیان کرد: تولید فولادهای ساختمانی استاندارد در ذوب‌آهن اصفهان نقش کلیدی در طرح نهضت ملی مسکن دارد و در کنار این موضوع ذوب‌آهن می‌تواند در بخش تدوین دستورالعمل‌ها، ضوابط و آیین‌نامه‌های مرتبط با صنعت فولاد نیز به این مرکز کمک کند. این مقام مسئول گفت: مقرر شد یک کارگروه تخصصی از مجموعه ذوب‌آهن اصفهان و مرکز تحقیقات وزارت راه و شهرسازی در مدت ۲ هفته آینده یک برنامه عملیاتی برای زنجیره تامین مصالح در بخش فولاد تدوین کنند تا از این طریق پیگیری‌های لازم در سطح وزارتخانه برای بهره‌گیری از محصولات این مجتمع عظیم صنعتی در طرح نهضت ملی مسکن انجام شود.

ضرورت همدلی و هم‌افزایی

افشین پروین‌پور، مشاور وزیر صنعت، معدن و تجارت گفت: ذوب‌آهن اصفهان باوجود مشکلاتی که در عرصه بین‌المللی حاکم است، رشد تولید خوبی داشته که این مسئله شایسته تشکر و قدردانی است. وی بیان کرد: لازمه احداث یک میلیون واحد مسکونی در کشور، همدلی و هم‌افزایی بخش‌های مختلف است تا هموطنان عزیزان بتوانند از مسکن ایمن و با نرخ مناسب برخوردار شوند. عضو شورای‌عالی مسکن کشور تصریح کرد: مدلی که وزیر صنعت، معدن و تجارت برای تامین مواد و مصالح موردنیاز ساخت این واحدها مدنظر دارد و طی تفاهمنامه‌ای با وزارت مسکن به آن پرداخته شده، استفاده از مدیریت زنجیره‌های تامین است که صنعت فولاد در این بخش، نقش اساسی دارد.

ساخت‌وساز ناایمن پایان یابد

مهرداد تولاییان، معاون بهره‌برداری ذوب‌آهن اصفهان گفت: کاهش هزینه مسکن باید به‌نحو صحیح از سوی مسئولان دنبال شود تا مردم بتوانند با ایمنی و آسودگی گذران زندگی کنند. وی بیان کرد: نیاز است افکار عمومی در حوزه ساختمان‌های بتنی و سازه‌های فلزی توجیه شوند. هر یک از این بناها در جای خودش موثر است. سازمان‌های نظام مهندسی و استاندارد در بخش تدوین آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و تفکیک گریدهای فولادی نقش کلیدی دارند که این موضوع در بخش کاهش هزینه‌ها نیز موثر است. معاون بهره‌برداری ذوب‌آهن تصریح کرد: ذوب‌آهن اصفهان توانایی تولید انواع مقاطع ساختمانی را برای طرح نهضت ملی مسکن داراست، اما باید سیاست‌گذاران به‌نحوی برنامه‌ریزی کنند که جوشکاری‌های ناایمن در ساختمان‌سازی برای همیشه پایان یابد. این رویکردهای ساخت‌وساز ناایمن، هم‌اکنون که انواع مقاطع ساختمانی به شیوه نورد گرم و منطبق با آخرین استانداردهای روز دنیا در ذوب‌آهن اصفهان تولید می‌شود، هیچ جایگاهی ندارد.

سخن پایانی

ذوب‌آهن اصفهان با دارا بودن انواع گواهینامه‌ها و برخورداری از آزمایشگاه‌های معتبر در سطح ملی در بخش تدوین آیین‌نامه‌ها و استانداردها، آماده همکاری با مرکز تحقیقات وزارت راه و شهرسازی است. این شرکت بر پایه شعار دیرینه «با اطمینان بسازید» همواره کیفیت محصولات را سرلوحه تولید قرار داده و هیچ گاه با هدف کمیت از ریل کیفیت خارج نمی‌شود.

یادداشت

فقر کارگری بیداد می‌کند

عباس کاربخش
دبیر اجرایی خانه کارگر کرمان

وضعیت معیشت کارگران نسبت به سایر اقشار جامعه بسیار نامناسب است و وضعیت کارگران معدن از دیگر کارگران به‌مراتب بدتر. در میان قشر کارگر هم، شرایط کارگران زغال‌سنگ (باتوجه به سختی کار، ایمنی و وضعیت محیط کار) به‌مراتب دشوارتر است.

من از نزدیک شاهد هستم که کارگران معادن زغال‌سنگ کرمان در وضعیت بسیار نابهنجاری کار می‌کنند.

حدود ۱۱ معدن زغال‌سنگ در کرمان وجود دارد که در فاصله حدود ۱۵۰ کیلومتری بین کوه‌های شرقی کرمان از زرند گرفته تا راور و پابدانا، واقع شده است.

زغال در عمق‌های مختلف از زمین استخراج می‌شود و کارگران از ۱۵۰ تا ۷۰۰ متر زیرزمین می‌روند و در شرایطی بسیار دشوار و سخت بدون تهویه هوا، ایمنی مناسب و تجهیزات و امکانات کافی، حاصل دسترنج خود را روی زمین منتقل می‌کنند.

وضعیت قراردادهای کارگران هم بسیار نامناسب است و حتی در معدن مس سرچشمه که بعد از شیلی بزرگ‌ترین معدن مس دنیا است، کارگران در شرایط مناسبی قرار ندارند و هنوز با قراردادهای موقت کار می‌کنند که بدترین شکل قرارداد کاری به‌شمار می‌رود و از حقوق بسیار ناچیزی برخوردار هستند.

سبد هزینه زندگی یک خانواده معمولی (۵ نفره) در منطقه کرمان بالای ۱۳ میلیون تومان است، اما متاسفانه کارگران با حداقل دستمزد ۲ میلیون تومان و در بهترین شرایط ۶ یا ۷ میلیون تومان به کار گرفته می‌شوند و وضعیت بسیار سخت و نامناسبی از نظر معیشتی دارند و به‌همین دلیل، ناچار هستند شغل دومی، بعد از ساعات کاری داشته باشند که آنها هم به‌طور معمول مشاغل سختی مانند کشاورزی، دامداری یا کارهای خدماتی و مسافرکشی است.

بدیهی است که در این شرایط دولت و بخش کارفرمایی باید بیشتر به کارگران توجه کند تا آنها حداقل نزدیک به خط فقر قرار گیرند نه اینکه با این تفاوت فاحش، در فقر و فاقه دست و پا بزنند.

علاوه بر این، سرمایه‌دار و کارفرما همواره از تعدیل نیرو سخن می‌گویند و به بهانه‌های مختلف دست به این اقدام می‌زنند تا هزینه‌های خود را به حداقل ممکن برسانند. کوتاه‌ترین و آسان‌ترین راه برای کاهش هزینه هم تعدیل نیروی انسانی است و این خطر همواره جامعه کارگری شاغل را تهدید می‌کند.

این مشکل تنها منحصر به معادن خصوصی نیست و در معادن دولتی هم به‌چشم می‌خورد. در واقع، بخش خصوصی دنباله‌رو دولت است. وقتی بخش دولتی به‌دلیل ناتوانی در کنترل نظارت، اقدام به تعدیل نیروی انسانی می‌کند، بخش خصوصی هم تشویق و ترغیب می‌شود که چنین کاری انجام دهند، بنابراین اگر بخواهیم جلوی این کار گرفته شود، اول باید از دولت شروع کرد.

وضعیت معیشت کارگران پیمانی و قراردادی تفاوت چندانی با هم ندارد، اما تفاوت بزرگ و مهمی که وجود دارد، این است که کارفرما می‌تواند به‌راحتی و بدون هیچ‌گونه تبعاتی عذر کارگران پیمانی را بخواهد.

برای اینکه وضعیت اندکی بهبود پیدا کند، باید تکلیف تبصره ۲ ماده ۷ قانون کار را روشن کنیم.

در این تبصره آمده است؛ در کارهایی که طبیعت آنها جنبه مستمر دارد، اگر کارفرما در قرارداد، مدت زمانی را قید نکند، قرارداد دائمی تلقی می‌شود و مفهوم آن این است که اگر در قراردادهای دائمی مدت زمانی مشخص شود، قرارداد به‌صورت موقتی درمی‌آید و امروزه این اتفاق در کارهای مستمر و مداوم هم انجام می‌شود.

در اوایل انقلاب، کارگرانی که قراردادشان بیش از ۳ ماه ادامه داشت، دائمی تلقی می‌شدند، البته در آن زمان هم بسیاری از کارفرماها قراردادها را ۸۹ روزه تعریف می‌کردند که به ۳ ماه نرسد.

اما امروزه، به همه موارد تسری داده شده است.

اگر تبصره ۲ حذف شود، شاید کمکی به وضعیت کارگرانی شود که در کارهای مستمر و مداوم اشتغال دارند.

در این میان، وضعیت بازنشسته‌ها به‌مراتب بدتر از شاغلان است، این گروه از نظر قوای جسمی هم به‌شدت تحلیل رفته و توان انجام کار را از دست داده‌اند. علاوه بر این، به‌علت فاصله زیاد میان گرانی و حقوق‌شان ناچیزشان تحت‌فشار روحی و روانی زیادی هستند. این طیف به‌طور معمول فرزندان بزرگسالی هم دارند و هزینه زندگی‌شان بیش از شاغلان است.

متاسفانه این قشر هم همواره مورد بی‌توجهی قرار گرفته‌اند. مواد مرتبط در قانون کار و تامین اجتماعی درباره آنها به‌درستی رعایت نمی‌شود، از حق و حقوق‌شان محروم مانده‌اند و آنهایی که مستمری و مقرری‌بگیر و بازمانده هستند، باز شرایطی به‌مراتب بدتر از بازنشسته‌ها دارند.

امیدواریم خداوند به همه مسئولان کشور به‌ویژه مسئولان سازمان تامین اجتماعی این توان و قدرت را بدهد تا بتوانند حداقل‌های موردنیاز کارگران و بازنشستگان را تامین و قوانین‌شان را بر همان اساس تنظیم کنند و به اجرا گذارند.

ترندهای معدنکاری دیجیتال در ۲۰۲۲

روند جهانی انقلاب رباتیک، بخش معدن را به‌سمت و سوی خاصی می‌برد که یکی از آنها ایجاد فراساختارهای ابری است. موسسه پژوهشی اکویناکس در امریکای‌شمالی در گزارشی به ۱۰ ترند و جریان اصلی سرمایه‌گذاران معدنی در بخش دیجیتالی کردن معادن اشاره کرده است. شواهد موجود از اهمیت بالای فناوری ابری، افزایش ایمنی معدنکاران و توجه به توسعه پایدار حکایت دارد.

به گزارش معدن‌نامه، اکویناکس اعلام کرده است که سال ۲۰۲۲ تحت‌تاثیر جریان‌های زیر قرار دارد: توسعه پایدار، چابک‌سازی و چندبعدی کردن توانایی‌های ابری معادن، سرعت‌بخشی به دیجیتالی کردن، توجه به اهمیت منابع انسانی، همگام کردن سرمایه‌گذاری با فناوری‌های جدید، تمرکز سرمایه‌گذاری روی ۳ فناوری حیاتی (تجزیه و تحلیل داده، اتصال دیجیتال و اتوماسیون یکپارچه)، توسعه فضاهای ابری، جهت‌دادن به فناوری‌ها با نیاز عمومی، تطبیق استعداد با تکنولوژی و در نهایت استفاده از فناوری برای افزایش ایمنی و سازگاری با محیط. گفته شده است که فناوری ابری از آن‌رو اهمیت دارد که ایمنی را برای معدنکاران به ارمغان می‌آورد. بسیاری از معدنکاران در برخورد با عصر تازه تولید معدنی از خود می‌پرسند که چگونه می‌خواهند این داده‌ها را به‌طور امن منتقل، داده‌ها را کجا ذخیره و چگونه آنها را تجزیه و تحلیل کنند؟ از آنجا که بسیاری از معدنکاران می‌خواهند داده‌ها به مرکز داده آنها برود که به‌طور معمول در فاصله‌ای دورتر در یک شهر مجاور قرار دارد، بنابراین ایجاد زیرساخت مناسب برای حمل‌ونقل و ذخیره داده‌ها ضروری است. باتوجه به این وضعیت، موسسه اکویناکس انتظار دارد که هزینه‌ها و سرمایه‌گذاری در زمینه‌هایی مانند زیرساخت‌های ابری، هوش مصنوعی و اینترنت اشیا طی چند سال آینده به‌طور چشمگیری افزایش یابد.

در گزارش صمت بایدها و نبایدهای آموزش در بخش معدن بررسی شد

وحدت‌رویه، درمان چالش‌های آموزش

گیتا جاودانی
editor@smtnews.ir

کارشناسان و صاحب‌نظران بخش معدن همواره به چند نگرانی عمده در باب آموزش اشاره می‌کنند. یکی از مهم‌ترین دغدغه‌ها، کاهش تعداد متقاضیان تحصیل در رشته معدن است که چشم‌انداز نگران‌کننده‌ای ایجاد کرده است. دیگری، کیفیت آموزش ارائه‌شده به دانشجویان است که پاسخگوی نیاز بخش معدن و صنعت نیست و در نهایت، جدی نگرفتن دوره‌های عملی یا بازآموزی‌های ضروری ضمن خدمت مورد نظر است. این نکات در عصر توجه به معدن و معدنکاری اهمیت زیادی دارد و نباید آنها را به هیچ بهانه‌ای پشت گوش انداخت.

در گزارش امروز صمت، نظرات احمد جمشیدی، دانشیار معدن و محیط‌زیست و انوشیروان دلیریان، کارشناس و فعال معدن را درباره بایدها و نبایدهای آموزش معدن جویا شدیم.

عکس: صمت

جذب دانشجو برحسب نیاز صنایع موجود در هر منطقه، آموزش و ارتقای مهارت آنها و سپس قرار دادن فرصت شغلی مناسب به آنها بدون تردید اقدامی راهگشا در کاهش میزان بیکاری فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و همچنین رفع نیاز صنایع خواهد بود

نقاط ضعف و قوت سیستم آموزش

احمد جمشیدی ـ دانشیار معدن و محیط‌زیست: در حال حاضر بسیاری از دانشگاه‌ها در زمینه آموزش تئوریک بسیار موفق عمل می‌کنند و این از نقاط قوت سیستم آموزشی ما به‌شمار می‌رود، اما متاسفانه به‌دلیل محدودیت‌های آزمایشگاهی و تجهیزات در بخش عملی، نقاط ضعف متعددی به‌چشم می‌خورد و باید به بعد عملی آموزش در مقطع کارشناسی و علاوه بر آن در دوره تحصیلات تکمیلی بیش از پیش توجه شود.

▣ برنامه‌ریزی آموزشی برای آینده

یکی از نکات مهم در برنامه‌ریزی‌های آموزشی، هم در حوزه تئوری و هم عملی، لزوم آشنایی با فناوری روز و سازگار با محیط‌زیست است.

این امر باید هم در دانشگاه و هم صنعت موردتوجه جدی قرار گیرد، همچنین تقویت ارتباط دانشگاه‌ها با معادن و صنایع معدنی به‌ویژه در حوزه آموزش عملی و استفاده از امکانات صنایع از اهمیت بالایی برخوردار است و می‌تواند در حل چالش‌های این حوزه بسیار راهگشا باشد.

▣ ضرورت مهارت‌آموزی

فارغ‌التحصیلان دانشگاهی باید دوره‌های مهارت‌آموزی را بگذرانند. این دوره‌ها یکی از راهکارهای مناسب افزایش کارآمدی نیروی انسانی معدن است که باید در برنامه‌ریزی‌های آموزشی لحاظ شود.

باتوجه به تنوع معادن و صنایع معدنی، به‌گمان من، بهتر است متولی برگزاری دوره‌های مهارت‌آموزی انجمن و نظام مهندسی معدن باشد.

▣ مزایای ارتباط تشکل‌های معدنی و دانشگاه

دانشگاه‌ها نقش بسزایی در تقویت تشکل‌های معدنی دارند. یکی از مهم‌ترین مزایای ارتباط میان این ۲ بخش، تقویت انگیزه و اشتیاق دانشجویان در همکاری با انجمن‌ها و تشکل‌ها است که به‌تبع آن با بازار کار آشنایی پیدا می‌کنند و شرایط ورودشان به حوزه عملی تسهیل می‌شود، همچنین از آنجایی که در زمینه‌های تئوری آموزش، دانشگاه‌ها به‌طورمعمول روزآمد هستند، تقویت ارتباط تشکل‌های معدنی با دانشگاه‌ها یکی از راهکارهای اصولی تقویت ارتقای کیفی بخش صنعت خواهند بود و این امر برای نیروی جوان و بانگیزه دانشجویی اشتیاقی دوچندان ایجاد خواهد کرد.

▣ اصلاح روش جذب دانشجو

در حال حاضر متولی جذب دانشجو سازمان سنجش است و دانشگاه‌ها و صنایع نقشی در پذیرش دانشجو ندارند، اگرچه شاید این شیوه پذیرش متقاضی تحصیل در رشته معدن، با در نظر گرفتن جمیع جهات، ناگزیر باشد، اما روش صددرصد کارآمدی نیست و نیاز به اصلاح روش جذب دانشجو احساس می‌شود. یکی از راهکارها (ضمن حفظ شیوه فعلی پذیرش) می‌تواند جذب دانشجو با مشارکت دانشگاه و برخی معادن و صنایع معدنی (باتوجه به نیاز صنعت) باشد.

همچنین پذیرش دانشجو برای دوره‌های خاص موردنیاز صنعت که حتی دروس و سرفصل آنها نیز متناسب با نیاز صنایع و با ملحوظ کردن نظرات آنها طراحی شود، نیز می‌تواند موردبررسی قرار گیرد.

پذیرش نیرو برحسب نیاز

یکی از پیشنهادهای راهگشا در زمینه تصحیح نواقص و رفع چالش‌ها، جذب دانشجو و نیروی متخصص برحسب نیاز در مناطق و استان‌ها است.

جذب دانشجو برحسب نیاز صنایع موجود در هر منطقه، آموزش و ارتقای مهارت آنها و سپس قرار دادن فرصت شغلی مناسب به آنها بدون تردید اقدامی راهگشا در کاهش میزان بیکاری فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و همچنین رفع نیاز صنایع خواهد بود.

> نهادهای سیاست‌گذار و راهبری به بنگاهداری و تجارت معدن و صنایع معدنی ورود کرده و از رسالت توسعه‌ای خود غافل شده‌اند

بسترسازی برای ایجاد فضای آموزشی

انوشیروان دلیریان ـ کارشناس و فعال معدن: توسعه و اجرای طرح جذب دانشجو و نیروی متخصص براساس نیاز مناطق و استان‌ها (با تحقق چند پیش‌نیاز) می‌تواند کمک زایدالوصفی به بخش معدن و صنایع معدنی باشد.

در هر استانی چه میزان نیروی کار درگیر با بخش معدن و صنایع معدنی وجود دارد، نیرو و دانشجوی مازاد در کدام منطقه بیشتر است و کسری نیروی انسانی در کجا به‌چشم می‌خورد.

این اطلاعات می‌تواند به سیاست‌گذار آموزشی کمک کند تا در این زمینه تعادل لازم را برقرار کند. در بعد کلان‌تر هم می‌تواند در صرف بهینه منابع به‌منظور بسترسازی فضای آموزشی و تربیت نیروی انسانی متخصص مفید فایده باشد.

▣ جای خالی مدل آموزشی

با قاطعیت می‌گویم که این طرح برای کشورهایی با مدل ایران، که بسیار گسترده و پهناور است و منابع و ذخایر آن گوناگونی زیادی دارد، از روش‌های بسیار مفید ثمربخش خواهد بود. باید شناخت درستی نسبت به نیازهای آموزشی هر منطقه و ظرفیت‌های استانی وجود داشته باشد و نقاط قوت و ضعف آن به‌خوبی شناخته شود تا آموزش و پرورش نیروی متخصص براساس آن برنامه‌ریزی و اجرا شود. به‌گمان من، ما نیاز به مدل آموزشی داریم که در آن بدون تعارف و ملاحظه وظیفه و رسالت و سهم هر بخش را در آموزش نیروی متخصص تعیین کنیم.

در مدل آموزشی مشخص می‌شود، مسئولیت رهبری، آموزش و توسعه بخش معدن و صنایع معدنی به‌طور مشخص برعهده کیست؟ فرهنگ یادگیری چگونه باید باشد؟ استراتژی بخش معدن و نهاد مسئول آموزشی چه باید باشد و فرآیند آموزش و شناسایی نیازها چگونه تعریف می‌شود؟ از این مرحله به بعد می‌توان برنامه‌ریزی آموزشی انجام داد. مدیریت اجرا و مشخص کردن نهاد مجری و نظارت بر اجرای ارزیابی افراد آموزش‌دیده برعهده چه نهادی است و در نهایت بررسی نتایج عملکردی و کلیدی آموزش و یادگیری چگونه است؟

پس برای داشتن برنامه‌ریزی آموزشی باید مدل مدونی تعریف شود و براساس پارامترهای آن پیش برویم تا بتوانیم نظام آموزشی کارآمدی داشته باشیم.

▣ چالش‌های پیش‌رو

ما باید در سیستم یا نظام آموزشی بخش معدن راه و روش درستی را اتخاذ کنیم تا به این سوال پاسخ دهد که چگونه شکاف بین دانش، مهارت و بینش برطرف می‌شود.

به‌گمان من، باید سیاست‌گذار بخش معدن دانشگاه را ملزم کند که دانشی را در اختیار دانشجوی رشته معدن قرار دهد که علاوه بر روزآمدی و کاربری بالا در راستای رفع نیاز در چالش‌های این حوزه باشد.

در زمینه مهارت‌آموزی لازم است بخش دولتی، سازمان توسعه و نوسازی، شرکت تهیه و تولید مواد معدنی این رسالت را برعهده بگیرند که مهارت نیروهای تحت‌پوشش خودشان را افزایش دهند و به‌طورمرتب این مهارت‌ها را روزآمد کنند.

علاوه بر این، بخش دولتی به‌ویژه ایمیدرو باید به کمک بخش خصوصی بیاید تا در گسترش فرهنگ آموزش و بازآموزی دوره‌ای اقدامات بیشتری انجام شود و نیروهای بخش خصوصی را هم تحت این آموزش قرار گیرند.

به‌گمان من، چون بخش عمده‌ای از نیروهای تاثیرگذار و متخصص معادن ما، چه در بخش دولتی و چه خصوصی به‌صورت مستقیم با سازمان نظام مهندسی در ارتباط هستند، نقش آموزشی و پرورشی می‌تواند از سوی سازمان نظام مهندسی پررنگ‌تر و اساسی‌تر شکل بگیرد.

▣ آموزش مجازی

در طول یک دهه اخیر نقش سازمان نظام مهندسی در زمینه آموزش، سال به سال کمرنگ و کمرنگ‌تر شده است، به‌ویژه در آموزش‌های ضمن خدمت. علاوه بر این، از سمت و سوی آموزش‌های عملی که لازمه فعالیت در بخش معدن است، به‌سوی آموزش‌های مجازی رفته‌ایم.

البته منظور مخالفت با آموزش‌های مجازی یا آنلاین نیست، اما درصد بیشتری از فعالیت‌های تخصصی معدن و معدنکاری مبتنی بر تجربه است و تا زمانی‌که آن آموخته‌ها نتواند به مرحله عمل و اجرا برسد، تنها ارتقا و انتقال دانش تئوری نمی‌تواند راهگشا باشد.

▣ بایدها و نبایدها

باید باتوجه به تعاریف ارائه‌شده درباره تقسیم وظایف و تفکیک مسئولیت‌ها در بخش‌های مختلف معدن و صنایع معدنی احترام گذاشته شود. برنامه‌های این حوزه باید باتوجه به موارد قیدشده تدوین شود، البته در چند سال اخیر این نقیصه تا حدودی اصلاح و جبران شده، اما کاملا برطرف نشده است و جای کار بیشتری دارد. مشکل اساسی این است که نهادهای سیاست‌گذار و راهبری به بنگاه‌داری و تجارت معدن و صنایع معدنی ورود کرده و از رسالت توسعه‌ای خود غافل شده‌اند. نتیجه این رویکرد به اینجا ختم شد که بخش خصوصی را رقیب خود در نظر گرفتند. از آن سو، بخش خصوصی هم متولیان معدنی کشور را رقیبی برای خود در دستیابی به بازارها دید، در نتیجه، این خلط مسئولیت‌ها و وظایف بخش آموزشی هم آسیب فراوانی را متحمل شد.

نهادهای تاثیرگذار در بخش آموزش به‌واسطه اینکه وابستگی دولتی داشتند و بیشتر با جامعه آماری متخصص کار می‌کردند، نقش آموزشی و پرورشی خود را دیگر چندان جدی نگرفتند و سایر تشکل‌های معدنی غیردولتی هم که منافع آنها به‌نوعی با سیاست‌گذاران درگیر شده بود، تصمیمات یا رای‌هایی در امر آموزشی صادر کردند که در عمل به‌نفع سیاست‌گذار شد، در نتیجه در طول سالیان، آموزش بخش معدن قربانی این ناهماهنگی‌ها شد و آسیب فراوان دید.

البته ورود سیاست‌گذار، نهادها و سازمان‌های توسعه‌ای به امر بنگاه‌داری و ایجاد رقابت ناسالم به‌واسطه این بود که در بدو امر بایدها و نبایدها به‌درستی تعریف نشده بود و مانعی برای خلط وظایف در برابر دست‌اندرکاران قرار نداشت.

به‌گمان من، باتوجه به تجربیات به‌دست‌آمده دیگر، باید ارکان یک صنعت در جایگاه خود قرار گیرند و به کار خود بپردازند، زیرا وقتی چنین نظمی شکل بگیرد، در عمل خلط وظایف ایجاد نخواهد شد و موضوع مهم آموزش به فراموشی سپرده نمی‌شود.

سخن پایانی

در گزارش‌هایی که تاکنون درباره آموزش در این صفحه ارائه شده، همواره این نکته موردتاکید بوده که برای تربیت نیروی متخصص در زمینه فنی و مهندسی به‌ویژه در حوزه معدن، باید ارتباط موثری میان بخش صنعت و دانشگاه برقرار شود تا ماحصل تلاش دانشگاه برای تربیت نیروی متخصص موردنیاز در بخش معدن، کارآمد و توانمند شوند.

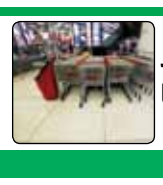
بنابراین اعتقاد، کارشناسان باید بر ارتباط مستقیم و موثر صنعت و دانشگاه تمرکز کنند تا هر یک در ارتقای کارآیی و افزایش توانمندی دیگری، نقش خود را ایفا کنند.

به‌گفته برخی صاحب‌نظران، حوزه معدن باید در نخستین قدم و به‌عنوان یک مطالبه ملی، خواستار آن شد که اداره کل آموزش در وزارتخانه راه‌اندازی و ردیف بودجه خاصی هم به آن تخصیص یابد تا تحولی که در زمینه آموزش نیاز است، پایه‌گذاری شود. در قدم دوم، منابع مالی موردنیاز آن باید تامین و سیاست‌ها و برنامه‌ها تدوین شود و در نهایت باید برای اجرایی شدن برنامه‌های تدوین‌شده همت گماشت.

گسترش تجارت
دوشنبه
۲۵ مهر ۱۴۰۱
۲۰ ربیع‌الاول ۱۴۴۴
۱۷ اکتبر ۲۰۲۲
شماره ۲۱۷۴
پیاپی ۳۴۹۲

ناکارآمدی دیپلماسی اقتصادی تجارت را زمینگیر کرد

تبدیل خط فقر به خط فنا

عصر یخبندان در اروپا

لزوم افزایش تاثیرگذاری اتاق‌های مشترک بازرگانی

توسعه تجارت با همکاری بین‌المللی محقق می‌شود

اتاق‌های مشترک بازرگانی برپایه قوانین مصوب کشورها و با رویکرد تعامل‌محور تاسیس می‌شوند، اما سازماندهی و مدیریت آنها به‌صورت خودانتظام و از طریق مدیران صنایع، کارآفرینان، بنگاه‌های بازرگانی و تجار فعال در بازارهای بین‌المللی صورت می‌پذیرد.

کارشناسان اقتصاد معتقدند بهترین روش نزدیک‌سازی کشورها بهره‌گیری از دیپلماسی اقتصادی با درون‌مایه غیررسمی است. چنین وجهی از دیپلماسی موجب اعتمادافزایی و به تبع آن اعتبارافزایی و توسعه شتابان روابط مالی و بازرگانی خواهد شد که همان کارکرد بیرونی اتاق‌ها است.

در چنین شرایطی ماهیت وجودی اتاق‌های بازرگانی آشکارتر خواهد شد و می‌توان از ظرفیت اتاق‌های بازرگانی در توسعه روابط تجاری بهره گرفت.

صمت در این گزارش، به بررسی نقش اتاق‌های بازرگانی در تجارت کلان کشور پرداخته است.

وزارت خارجه چه در بخش معاونت اقتصادی و چه در سطح سفارتخانه‌ها و دیپلمات‌های حاضر در کشورهای خارجی، نقش و سهمی مهم در پیگیری اولویت‌های اقتصادی دارد

لزوم فعال کردن دفاتر تجاری

علیرضا یاوری، معاون بین‌الملل اتاق ایران بر دو موضوع تمرکز بر تجارت با کشورهای اروپایی در بخش‌های غیرتحریمی و ایجاد دفاتر تجاری در این کشورها تاکید کرد. به گزارش ایسنا، علیرضا یاوری در نشستی با رؤسای اتاق‌های مشترک منطقه اروپا با اظهار تاسف از اینکه برخی از کشورهای اروپایی حتی در حوزه‌های غیرتحریمی نیز به بهانه تحریم‌ها مراودات خود با ایران را قطع یا محدود کرده‌اند، گفت: عملکرد فعالانه اتاق‌های مشترک در کشورهای اروپایی می‌تواند این شرایط را به نفع کشور و بخش خصوصی تغییر دهد.

او با تاکید بر اینکه سیاست فعلی اتاق ایران تاسیس دفاتر تجاری به‌جای مراکز تجاری در کشورهای خارجی و اروپایی است، ادامه داد: می‌توان ساختمان‌های بانک ملی و صادرات در پاریس را که در حال حاضر متروکه هستند، به‌عنوان دفتر تجاری فعال کرد. دفاتر تجاری می‌توانند مستقل عمل کنند و سود و زیان آنها مستقل از اتاق تعریف می‌شود؛ بنابراین به یقین کارکرد بهتری خواهند داشت و تجربه‌های نامطلوب مراکز تجاری ایران در سوریه یا سودان تکرار نخواهد شد.

▣ اصلاح عضوگیری اتاق‌های بازرگانی

یاوری با بیان اینکه در تجارت با اروپایی‌ها تمرکز ما باید بر بخش‌های غیرتحریمی باشد، افزود: هم در این هدف و هم در ایجاد دفاتر تجاری در کشورهای اروپایی، اتاق‌های مشترک می‌توانند نقش مهمی داشته باشند.

معاون بین‌الملل اتاق ایران با اشاره به جلسات خود با برخی سفرا و رایزن‌های تجاری کشورهای دیگر گفت: در دیدارهای متعدد با سفرا و رایزن‌های تجاری کشورهای گوناگون برخی نکات مهم مطرح شد؛ از جمله آنکه اغلب اتاق‌های مشترک هیچ عضو خارجی از کشوری که با آن اتاق مشترک تشکیل داده‌اند، ندارند، در حالی که رویه فعلی اتاق‌های آلمان یا ایتالیا در عضوگیری از کشور متقابل در هیات‌مدیره یا عضو عادی باید الگوی سایر اتاق‌های بازرگانی مشترک قرار گیرد و در دستور کار همه آنها باشد.

علاوه بر آن بسیاری از اتاق‌های مشترک یا ازسوی نهاد متناظر خود در آن کشور به‌رسمیت شناخته نمی‌شوند یا نهاد متناظری در آن کشور ندارند.

این مسئله ضعف بزرگی است که اتاق‌های مشترک باید برای رفع آن تلاش کنند.

برای نمایندگان سهمیه تعیین شود

در ادامه این نشست، احمد پورفلاح، رئیس اتاق بازرگانی مشترک ایران و ایتالیا با اشاره به برخی انتظارات اتاق‌های مشترک از اتاق ایران و معاونت بین‌الملل این مرکز گفت: یکی از خواسته‌های اولیه فعالان تجاری و اعضای اتاق‌های مشترک این است که اتاق‌های مشترک در مراودات خارجی و رفت‌وآمد هیات‌های تجاری و سفرا نادیده گرفته نشوند.

او همچنین افزود: در زمینه درخواست ویزا، فعالان تجاری معتقدند اتاق ایران باید از تماس مستقیم پرهیز کند و اجازه دهد این اقدام از کانال اتاق‌های مشترک به‌عنوان نمایندگان اتاق ایران پیگیری شود.

پورفلاح معتقد است مهم‌ترین نیاز فعلی، افزایش مشارکت نمایندگان اتاق‌های مشترک بازرگانی در سیاست‌گذاری‌ها و تصمیمات کلان تجاری است. رئیس اتاق مشترک ایران و ایتالیا همچنین با اشاره به تعداد بالای اعضای اتاق‌های مشترک، خواستار تعیین سهمیه و صندلی برای این اتاق‌ها در اتاق ایران و هیات رئیسه آن شد.

ابعاد مختلف دیپلماسی اقتصادی

کیوان کاشفی، عضو هیأت رئیسه اتاق بازرگانی ایران معتقد است بهبود شرایط ایران در دیپلماسی اقتصادی، نیازمند عملکرد هماهنگ نهادها است و این امر می‌تواند تاثیری مهم در توسعه تجارت کشور داشته باشد.

کیوان کاشفی اظهار کرد: اقتصاد ایران ظرفیت‌های قابل‌توجهی برای توسعه صادرات و افزایش فعالیت‌های تجاری دارد، اما برای آنکه امکان استفاده از تمام این ظرفیت‌ها به‌وجود آید، باید مقدمات لازم ازسوی سازمان‌های دخیل فراهم شود و در چارچوب آن اقدامات لازم در دستور کار قرار گیرد.

وی با اشاره به پیگیری طرح دیپلماسی اقتصادی در مجلس شورای اسلامی تصریح کرد: آنچه که باید در چارچوب این طرح نهایی شود، ایجاد هماهنگی لازم چه در سطح قوانین و چه در سطح دستگاه‌های اجرایی است. در واقع دیپلماسی اقتصادی از سه ضلع تشکیل می‌شود و برای بهبود شرایط در حوزه تجارت ما باید در هر سه ضلع تغییرات لازم را اجرایی کنیم.

▣ چالش ناهماهنگی در مقررات صادراتی

عضو هیأت رئیسه اتاق بازرگانی ایران، وزارت خارجه را یکی از اضلاع دیپلماسی اقتصادی دانست و توضیح داد: وزارت خارجه چه در بخش معاونت اقتصادی و چه در سطح سفارتخانه‌ها و دیپلمات‌های حاضر در کشورهای خارجی، نقش و سهمی مهم در پیگیری اولویت‌های اقتصادی دارد و باید در چارچوب دیپلماسی اقتصادی این بخش فعال شود.

کاشفی ادامه داد: ضلع دوم مربوط به قوانین و مقررات است. ما در سال‌های گذشته برای توسعه فعالیت‌های تجاری با مشکلات و ناهماهنگی‌هایی در زمینه مقررات صادراتی مواجه شدیم و همین موضوع برای ما چالش‌آفرین شد؛ از این رو تغییر و اصلاح یا هماهنگی قوانین با اولویت‌های تجاری برای ما اهمیت فراوانی دارد.

وی اتاق‌های بازرگانی را سومین ضلع در این بخش دانست و گفت: اتاق‌های بازرگانی مشترک که به‌طور مستقیم با فضای اقتصادی کشورهای مقابل ارتباط دارند، در این مسئله نقشی مهم ایفا می‌کنند. کاشفی خاطرنشان کرد: با هماهنگ کردن این اضلاع، در صورتی که شرایط برای احیای برجام و کنار رفتن تحریم‌ها فراهم شود، می‌توان انتظار داشت اقتصاد ایران شرایط بهتری را تجربه کند و در حوزه تجارت، موفقیت‌هایی تازه به ثبت برسد.

سخن پایانی

به‌استناد اساسنامه مشترک، اتاق‌های بازرگانی مشترک از ماهیت بین‌المللی، غیرانتفاعی و غیردولتی برخوردارند و در تمامی حوزه‌های کالامحور، خدمات‌محور، امتیازمحور و مالکیت فکری همچون زمینه‌های صنعتی، تولیدی، کشاورزی و معادن، فعالیت دارند. چنین ظرفیت عظیمی آن هم در سطح روابط دو یا چندجانبه با تکیه بر مبادلات و بده‌بستان‌های معمول شکل می‌گیرد. از سوی دیگر می‌توان اهداف جزئی‌تر و عملیاتی‌تر را در جهت هدف کلی یعنی توسعه فعالیت‌های اقتصادی دنبال کرد؛ بنابراین نمی‌توان از ظرفیت و مزایای اتاق‌های بازرگانی مشترک غافل شد.

آگهی حق تقدم شرکت صنایع فولاد کردستان (سهامی خاص)

شماره ثبت: ۱۱۲۴۲ شناسه ملی: ۱۴۰۰۷۷۶۵۹۸۰

به اطلاع کلیه سهامداران **شرکت صنایع فولاد کردستان** (سهامی خاص) ثبت شده به شماره ۱۱۲۴۲ و شناسه ملی ۱۴۰۰۷۷۶۵۹۸۰ می‌رساند: با عنایت به مصوبه مجمع عمومی فوق‌العاده مورخ ۱۴۰۱/۰۵/۲۵ شرکت مبنی بر تفویض اختیار عملی نمودن افزایش سرمایه به هیأت‌مدیره، نظر به این‌که مقرر است سرمایه شرکت از مبلغ ۲,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال به مبلغ ۴۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال منقسم به ۴,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ سهم ۱۰,۰۰۰ ریالی با نام طی یک مرحله از طریق مطالبات - آورده نقدی افزایش یابد. از کلیه سهامداران محترم شرکت درخواست می‌شود از تاریخ نشر این آگهی به مدت ۶۰ روز از حق‌تقدم خود نسبت به سهامی که دارند استفاده نمایند و مبلغ رسمی خرید سهام خود را به حساب جاری با شماره شبا: IR510180000000002687840۳۹ در وجه شرکت صنایع فولاد کردستان (سهامی خاص) نزد بانک تجارت شعبه میدان ونک، کد ۱۸۰۱۰۴۹ واریز و فیش مربوطه را به دفتر شرکت واقع در تهران، خیابان شهید دستگردی حدفاصل بلوار نلسون ماندلا و خیابان ولیعصر پلاک ۳۶۴ دبیرخانه شرکت صنایع فولاد کردستان تسلیم نماید. بدیهی است پس از انقضاء مهلت مقرر شرکت می‌تواند سهام باقیمانده را به سایر متقاضیان واگذار نماید.

هیأت‌مدیره شرکت صنایع فولاد کردستان (سهامی خاص)

آگهی افزایش سرمایه (مرحله اول)

شرکت خدماتی شهرک صنعتی کاسپین به شماره ثبت ۶۵۷ و شناسه ملی ۱۴۰۰۳۴۹۱۸۵۸ و کدپستی ۳۴۴۵۱۸۱۱۴۳

در اجرای مصوبه مجمع عمومی فوق‌العاده مورخ ۱۴۰۰/۰۵/۱۳ مقرر گردید سرمایه شرکت از مبلغ ۳۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال به مبلغ ۷۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال و تعداد سهام شرکت از ۳۶۰۰۰ سهم ۱۰۰۰ ریالی به ۷۳۰۰۰ سهم ۱۰۰۰ ریالی با نام از محل آورده نقدی افزایش یابد. لذا سهامداران محترم می‌توانند (در مرحله اول افزایش سرمایه) از تاریخ انتشار آگهی به مدت ۶۰ روز به منظور استفاده حق‌تقدم با مراجعه به امور مالی شرکت و کسب اطلاع از آخرین وضعیت سهام نسبت به اخذ فرم پذیره‌نویسی سهام و افزایش سرمایه و واریز وجه اقدام نمایند. ضمناً شماره حساب ۲۱۵۲۰۴۸۵۹۱ بانک تجارت شعبه شهرک صنعتی کاسپین به‌عنوان حساب سپرده مخصوص واریز وجه خرید سهام و افزایش سرمایه اختصاص داده شده است.

هیات‌مدیره شرکت

«آگهی فراخوان عمومی شناسایی پیمانکار»

نوبت اول

▣ موضوع فراخوان:

یک شرکت فعال در منطقه معدنی سنگان در نظر دارد نسبت به شناسایی و پیش ارزیابی پیمانکاران واجد صلاحیت جهت دعوت به مناقصه مدیریت رستوران (تامین، طبخ و توزیع غذای پرسنل و پیمانکاران) از طریق فراخوان عمومی اقدام نماید.

▣ شرایط مناقصه‌گران:

متقاضیان می‌بایست طی سال‌جاری و سال گذشته حداقل یک قرارداد مشابه (تامین، طبخ و توزیع غذای برای حداقل ۸۰۰ نفر در روز) در بخش صنعت داشته و در زمان ارسال نامه اعلام آمادگی اسناد مثبته را ارسال نمایند.

▣ محل اجرای عملیات:

استان خراسان رضوی، ۴۰ کیلومتری شهرستان خواف، منطقه معدنی سنگان

▣ نحوه ارسال درخواست شرکت در فرایند ارزیابی:

متقاضیان حقوقی می‌توانند اعلام آمادگی خود را به صورت کتبی و به همراه مدارک پیش گفته حداکثر تا پایان وقت اداری روز **یکشنبه** مورخ **۱۴۰۱/۰۸/۰۱** به نشانی **A.Shirojan@sanganco.ir** و **AL.Sanganco@gmail.com** ارسال نمایند. همچنین برای کسب اطلاعات بیشتر با شماره **۰۹۰۱۰۰۴۰۹۰۰** تماس حاصل نمایند.

تذکر ۱: پس از پایان مرحله ارزشیابی مناقصه‌گران، دعوت‌نامه شرکت در مناقصه برای مناقصه‌گرانی که صلاحیت ارزیابی اولیه را احراز نموده‌اند ارسال و فرایند انجام مناقصه وفق شرایط اعلام شده در اسناد مناقصه انجام خواهد شد.

تذکر ۲: اعلام آمادگی هیچ‌گونه حقی برای متقاضیان جهت شرکت در مناقصه ایجاد نخواهد کرد.

تذکر ۳: هزینه انتشار این آگهی (نوبت اول و دوم) از برنده مناقصه آتی اخذ خواهد شد.

آگهی مفقودی

سند کمپانی پژو ۲۰۶ نقره‌ای به شماره پلاک ۷۸۸ص۷۲ایران ۳۱ و به شماره موتور ۱۰fss۱۵۰۶۸۵۹۳ و به شماره شاسی ۱۹۸۱۹۴۶۴ مفقود گردیده و از اعتبار ساقط است.

خرم‌آباد

یادداشت

باز شدن راه تعامل با جهان لازمه توسعه صادرات

بهرام شهریاری ـ عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی ایران

توسعه صادرات، به مولفه‌ها و بسترهای متعددی وابسته است. باید تمامی حلقه‌های وابسته به فعالیت تجاری در جای مناسب خود قرار گیرند تا بتوانیم برای کالای موردنظر، بازار صادراتی مناسبی ایجاد کنیم. پس از آن، می‌توان درباره آینده صادرات و واردات کالاهای موردنیاز در برابر صادرات تولیدات ایرانی به بحث و تشریح پرداخت. تجارت ایران به‌ویژه در بحث صادرات را نمی‌توان موفق و پررونق توصیف کرد. در حال حاضر صادرات کشور، صادرات اثرگذار و کلانی در سطوح جهانی نیست. برای تسهیل صادرات و توسعه فعالیت‌های موثر جهانی، باید دولت راهکارها و دستورالعمل‌های سازنده به‌کار گیرد. تولید حلقه نخست فعالیت صادراتی است و باید در ابتدا مشکلات این بخش را حل کنیم. مهم‌ترین مانع تولید، در حال حاضر تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران است. به‌دلیل وجود محدودیت‌های تحریمی، تولید کالای ایرانی باکیفیت و صادرات آن با موانع مختلفی همراه است. در چند سال اخیر، واردات مواد اولیه برای تولید کالاهای رقابتی، با مشکل مواجه است، چرا که همواره یا در تامین مواد اولیه با موانع روبه‌رو هستیم یا باید مبالغ زیادی را برای تهیه آنها بپردازیم، بنابراین هزینه تمام‌شده تولید کالای صادراتی ایران، بالاتر از سایر کشورها بوده و مزیت رقابتی بودن از کالای ما سلب شده است، همچنین از سویی دیگر، به‌دلیل تحریم‌ها، فناوری روز جهانی برای تولید در سال‌های اخیر، وارد کشور نشده است. همین موضوع سبب شده تا تولید با روش‌های قدیمی و با فناوری‌هایی عقب‌تر از کشورهای توسعه‌یافته انجام شود، در این صورت، بدیهی است که کیفیت کالاهای تولیدشده در سطح بین‌المللی نباشد. این یکی دیگر از محدودیت‌هایی است که به‌دلیل تحریم‌ها، بر تولیدات و صنایع ایران تحمیل شده است. از دیگر مانع‌آفرینی‌های تحریم‌ها بر تجارت ایران، ناتوانی تجار ایرانی برای ارائه خدمات پس از فروش کالا به مشتریان جهانی است. تمامی این مسائل در کنار یکدیگر سبب می‌شود تا نه‌تنها تولید مناسب برای صادرات نداشته باشیم، بلکه حضور ما در بازارهای جهانی مختل شود، از این‌رو تا زمانی که مشکلات پایه‌ای در بحث رابطه با بین‌الملل در ایران وجود دارد، نمی‌توان به تولید و ارائه کالاهای صادرات‌محور، امید داشت.

همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، وجود موانع مختلف منجر شده تا صادرات، واردات و تمامی حلقه‌های وابسته به این فعالیت‌ها دچار مشکل شوند. در گام نخست، حضور در بازارهای رقابتی جهانی، نیازمند دارا بودن مزیت‌های مختلف است. قیمت، کیفیت و خدمات به‌موقع برای کالاها، از ارکان اصلی توسعه صادرات است. به‌دلیل وجود تحریم‌ها علیه ایران، تمامی فعالیت‌های مربوط به این ۳ بخش مختل شده‌اند. اصلی‌ترین و مهم‌ترین راه‌حل برای توسعه تجارت خارجی و تسهیل صادرات، باز کردن درهای تعامل با جهان است. تنها در این شرایط، ایران می‌تواند ضمن تولید کالاهایی با مزیت نرخ و کیفیت، وارد رقابت‌های بین‌المللی شود. از ابزارهای مهم دستیابی به اهداف صادراتی، تدوین برنامه توسعه اقتصادی و صنعتی است. با تدوین چنین برنامه‌هایی، فعالیت‌ها بر بستر توانایی‌ها و ظرفیت‌های داخلی شکل خواهند گرفت. در این شرایط، اهداف فعالان اقتصادی و همچنین سیاست‌گذاران، تنها بر محوریت خودکفایی نبوده و با بینش کامل، به‌سمت فعالیت در حوزه‌هایی که کشور در آن جنبه‌ها مزیت و توانایی تولید دارد، حرکت خواهیم کرد. از مهم‌ترین پیامد این اقدام توسعه‌ای نیز می‌توان به حضور ایران در برخی بازارهای کالایی بین‌المللی به‌عنوان کشوری تعیین‌کننده در جهان اشاره کرد. پیش‌تر به سیاست‌های مناسبی که دولت می‌تواند با به‌کار گرفتن آنها، مسیر صادرات را هموار و بسترهای ارزآوری را برای تاجران مهیا کند، متاسفانه مشکل اساسی در سیاست‌های فعلی صادراتی کشور، توجه زیاد به خام‌فروشی است و زمانی که ارزش جهانی مواد خام بالا رود، دروازه واردات بازتر از دروازه صادرات کشور می‌شود. این رویه، نه‌تنها برای تجارت کشور راهگشا نیست، بلکه در میان‌مدت باعث شکل‌گیری مشکلات اقتصادی بیشتر برای کشور خواهد شد.

تعهد ارزی صادرکنندگان شیرخشک صنعتی به‌طورموقت برداشته شد

وزارت جهاد کشاورزی از رفع تعهد ارزی صادرکنندگان شیر خشک صنعتی و همچنین کاهش تعهد ارزی پرتقال، نارنگی و سیب درختی به ۵۰ درصد خبر داد.

به‌گزارش وزارت جهاد کشاورزی، محسن شیراوند، سرپرست معاونت توسعه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی درباره رفع تعهد ارزی صادرکنندگان شیرخشک گفت: شاهد کاهش نرخ جهانی شیرخشک بودیم و این مسئله سبب شد که تولید و صادرات این محصول با چالش مواجه شود؛ پس برای ادامه حیات این صنایع و حفظ و توسعه بازارهای صادراتی که پس از مردمی‌سازی یارانه‌ها ایجاد شده بود، به‌شکل موقت تعهد ارزی صادرکنندگان شیرخشک صنعتی برداشته شده است. وی در بخش دیگری از سخنان خود به کاهش تعهد ارزی صادرکنندگان پرتقال، نارنگی و سیب‌درختی اشاره و خاطرنشان کرد: برای آنکه بتوانیم در بازار چین و منطقه، قدرت رقابت داشته باشیم و سهمی از بازار را در اختیار بگیریم، این مهم انجام شده است. این مقام مسئول ادامه داد: همزمان وارد فصل برداشت این محصولات می‌شویم و هرساله شاهد وجود مازاد این محصولات در کشور نیز هستیم که سبب ورود دولت و خرید تضمینی این محصولات خواهد شد. سرپرست معاونت توسعه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی تصریح کرد: به‌دلیل کاهش مداخلات دولت در خرید، کاهش تعهد ارزی این محصولات را به‌عنوان مشوق صادراتی لحاظ کرده‌ایم. شیراوند با بیان اینکه رفع یا کاهش تعهدات ارزی موقتی است، یادآور شد: با رصد بازار، میزان تولید و مصرف را پیش‌بینی می‌کنیم و در صورت لزوم آن را تغییر می‌دهیم.

کمبود رایزنان بازرگانی، راه توسعه صادرات را مسدود می‌کند

زمینگیری تجاری با ناکارآمدی دیپلماسی اقتصادی

ملیکا انصاری
editor@smtnews.ir

یکی از مهم‌ترین عوامل توسعه تجارت خارجی در کشورها، وجود اطلاعات بازارهای هدف و تسهیل توافقات دوجانبه است. در همین راستا، حضور رایزن‌های بازرگانی و اقتصادی در سفارتخانه کشورها و نقش تسهیلگری آنها بسیار مهم شمرده می‌شود. باوجود تمام اهمیت‌های حضور رایزن‌های بازرگانی، سیاست‌های کلان تجارت ایران طی سال‌های اخیر کمترین توجه را به این مسئله داشته است. ایران باوجود همسایه بودن با ۱۵ کشور و داشتن مرز آبی و خاکی با آنها، در تعداد محدودی از این کشورها رایزن بازرگانی و براساس آمارها، تنها ۱۲ رایزن بازرگانی در کل دنیا دارد، البته پیش از این و در دولت سابق، تعداد رایزن‌های بازرگانی به ۲ رایزن کاهش پیدا کرده بود که این عمل، به‌اعتقاد بسیاری از کارشناسان، نوعی خودتحریمی به‌شمار می‌آمد. از سویی دیگر نیز، برخی کارشناسان و فعالان اقتصادی معتقدند در سال‌هایی که تعداد رایزن‌های بازرگانی ایران بسیار بیشتر از حال حاضر بود نیز، به‌دلیل عملکرد ضعیف این نمایندگان تجاری، نتوانستیم سهم مناسبی از بازارهای جهانی داشته باشیم. همین موضوع نشان‌دهنده اهمیت مولفه شایستگی در انتخاب رایزن‌های بازرگانی است. صمت در این گزارش به بررسی نقش رایزن بازرگانی در گسترش روابط تجاری با کشورهای دیگر و اهمیت آنها در توسعه صادرات پرداخته و در این‌باره با کارشناسان و فعالان اقتصادی به گفت‌وگو پرداخته است.

عکس: صمت

متاسفانه دیده شده تا امروز بیشتر رایزنان بازرگانی، ایجاد فرصت تجاری برای فعالیت‌های شخصی را در اولویت قرار داده و در انجام وظایف خود برای کشور موفق عمل نکرده‌اند

هدف‌گذاری برای افزایش تعداد رایزنان بازرگانی ایران

در ابتدای سال ۹۲، تعداد رایزنان بازرگانی ایران ۲۱ نفر بود، اما از سال ۹۷ و درست بعد از افزایش تحریم‌ها علیه ایران از سوی امریکا، دولت به‌بهانه کمبود بودجه تعداد رایزن‌های بازرگانی را به ۲ نفر رساند. با این حال، با روی کار آمدن دولت سیزدهم اقداماتی برای اعزام رایزن بازرگانی انجام شد. مهدی صفری، معاون دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران بر حمایت وزارت امور خارجه از افزایش نقش رایزنان بازرگانی وابسته به وزارت صنعت، معدن و تجارت در پیشبرد اهداف دیپلماسی اقتصادی کشور تاکید کرد. به‌گزارش فارس، صفری در تشریح آخرین وضعیت اعزام رایزن بازرگانی به سایر کشورها عنوان کرد: در اواخر دولت دوازدهم، تعداد رایزن بازرگانی روند کاهشی در پیش گرفته و به ۲ کشور افغانستان و عراق محدود شده بود، اما از اوایل سال ۱۴۰۰، روند اعزام رایزن بازرگانی با حمایت وزارت امور خارجه متحول شد و در حال حاضر رایزنان بازرگانی در کشورهای جمهوری‌آذربایجان، روسیه، عمان، چین، عراق، ارمنستان، پاکستان، هندوستان، قطر، ترکیه و افغانستان مستقر شده‌اند. رایزنان بازرگانی در کشورهای بلاروس، لبنان، کنیا و امارات متحده عربی نیز به‌زودی اعزام خواهند شد. صفری همچنین نسبت به افزایش تحرک در تجارت خارجی کشور در پی اعزام رایزنان بازرگانی ابراز امیدواری کرد و گفت: چنانچه افراد واجد شرایط، به‌موقع از سوی سازمان توسعه تجارت به وزارت امور خارجه به‌منظور اعزام به کشورهای هدف معرفی شوند، انتظار می‌رود تا پایان سال ۱۴۰۱، تعداد رایزنان بازرگانی به ۲۵ نفر افزایش یابد.

رایزن بازرگانی بخشی از دیپلماسی اقتصادی

سیدجلال ابراهیمی، رئیس خانه اقتصاد و تجارت ایران و ترکیه در گفت‌وگو با صمت، به اهمیت وجود رایزن‌های بازرگانی اشاره کرد. او معتقد است: مهم‌ترین وظیفه سازمان توسعه تجارت، تسهیل و تسریع صادرات غیرنفتی و تجارت کشور و یکی از الزامات دستیابی به این هدف، بهره‌گیری از رایزن‌های بازرگانی است. ابراهیمی در این‌باره توضیح داد: توجه به سیاست‌های بازرگانی کشورهای فعال در عرصه‌های بین‌المللی تجارت، راه توسعه را برای سایر کشورها از جمله ایران نشان می‌دهد. کشورهای مختلف از بسترهای متعددی برای افزایش روابط تجاری خود با سایر کشورها استفاده می‌کنند که یکی از آنها، بهبود دیپلماسی اقتصادی است. ابزار مهم بهبود دیپلماسی اقتصادی، استفاده از رایزنان بازرگانی است و این افراد نقش مهمی را در فعالیت‌هایی مانند بازاریابی، بازارسازی، نیازسنجی و در نهایت توسعه تجارت ایفا می‌کنند. وی ادامه داد: رایزن‌های بازرگانی از سوی نهادهای دولتی هر کشور انتخاب و به کشور مقصد فرستاده می‌شوند. نخستین وظیفه رایزن بازرگانی، نیازسنجی بازار کشور مقصد متناسب با تولیدات و ظرفیت‌های کشور مبدأ است. نکته حائزاهمیت، وجود رابطه متقابل موثر میان رایزن بازرگانی و تولیدکنندگان است، چرا که رایزن بازرگانی با اطلاعات کسب‌کرده، به تولیدکنندگان اعلام می‌کند که باید چه کالاهایی و با کدام مشخصه‌ها برای صادرات، تولید شود. بنابراین، نخستین مزیت وجود رایزن بازرگانی برای کشور، ارائه خط‌مشی به فعالان صنعتی برای تولید صادرات‌محور است.

نخستین وظیفه رایزن بازرگانی، نیازسنجی بازار کشور مقصد متناسب با تولیدات و ظرفیت‌های کشور مبدأ است

▣ افزایش انعقاد قراردادهای بین‌المللی

ابراهیمی در ادامه صحبت‌های خود، فراهم شدن فرصت‌های صادراتی را مرهون حضور گسترده و فعال رایزن‌های بازرگانی معرفی و در این‌باره تصریح کرد: یکی دیگر از مزیت‌های فعالیت موثر رایزن‌های بازرگانی، تدوین شدن نقشه راه مناسب برای تجار است. رایزن‌های تجاری با برگزاری جلسات مختلف با فعالان بازرگانی سایر کشورها، با ایجاد بازار برای تولیدات کشور مبدأ، در عمل فرصت‌های مناسبی را برای توسعه صادرات فراهم می‌کنند، همچنین در این نشست‌ها و تفاهم‌های تجاری منعقدشده، می‌توانند در واردات کالاهای موردنیاز نیز نقشی موثر و مناسب داشته باشند. رئیس خانه اقتصاد و تجارت ایران و ترکیه خاطرنشان کرد: افزایش ورود سرمایه‌های خارجی و همچنین شکل‌گیری فرصت‌های مناسب سرمایه‌گذاری تجار ایرانی در خارج از کشور، از دیگر ظرفیت‌های افزایش تعداد رایزن‌های بازرگانی است. افزایش انعقاد قراردادهای جوینت ونچر نیز حاصل افزایش تمایل سرمایه‌گذاران تجاری بین‌المللی با یکدیگر است. قرارداد جوینت ونچر یکی از پرکاربردترین قراردادهای بین‌المللی در حوزه تجارت است و طی آن، طرفین قرارداد، انجام فعالیت تجاری مشخصی را برعهده می‌گیرند. این نوع قراردادهای بین‌المللی تنها در شرایطی امکان‌پذیر است که روابط اقتصادی و همچنین دیپلماتیک کشورها با یکدیگر در سطح مناسبی قرار و رایزنان بازرگانی می‌توانند در این مورد نقش مهمی داشته باشند.

▣ تکمیل اطلاعات با فعالیت رایزنان

ابراهیمی نگرش دیپلماسی اقتصادی کشور ترکیه در موضوع رایزنان اقتصادی را رویکردی مثبت عنوان کرد و توضیح داد: ایران تا سال‌های گذشته تنها ۲ رایزن بازرگانی در کشورهای مختلف داشته و بدیهی است در چنین شرایطی، نمی‌توان انتظار توسعه تجارت و بازارسازی برای محصولات ایرانی را داشت. سایر کشورها توجه بهتری به امر رایزن بازرگانی خود داشته و در این‌باره می‌توان کشور ترکیه را به‌عنوان نمونه موفق در بکارگیری رایزنان بازرگانی برای توسعه تجارت خود مثال زد. ترکیه در تمام کشورهای جهان رایزن تجاری و حتی در برخی کشورها، رایزن ارشد تجاری دارد. ترکیه توانست با این میزان از رایزنان اقتصادی، ضمن تکمیل بانک اطلاعاتی خود، بازارهای کالایی بسیاری از کشورها را تصاحب کند.

وی ادامه داد: تنها با دارا بودن اطلاعات و آمارهای قطعی از بازار کشورهای مقصد، می‌توانیم جایابی خود را به‌عنوان کشور صادرکننده، محکم‌تر کنیم، اما در حال حاضر چنین داده‌هایی از کشورها وجود ندارد و اصلی‌ترین دلیل آن، کم‌کاری و نبود رایزن‌های بازرگانی به‌میزان کافی است.

ضعف در عملکرد رایزنان بازرگانی

خسرو فروغان گران‌سایه، رئیس کمیسیون بازرگانی داخلی اتاق بازرگانی تهران در گفت‌وگو با صمت به اهمیت عملکرد مناسب رایزنان بازرگانی تاکید کرد و در این‌باره توضیح داد: تا پیش از سال ۱۳۹۷، تعداد رایزن‌های بازرگانی ایران زیاد بوده و در بازه‌های زمانی مختلف، با کمبود رایزن مواجه نبودیم. عملکرد افراد در جایگاه رایزن بازرگانی، مهم‌ترین مولفه‌ای است که باید در موضوع اهمیت رایزن‌های بازرگانی برای تجارت به آن توجه داشت. ساختار فعالیت رایزنان بازرگانی ایران تا به امروز، به‌نحوی نبوده که تاثیر چندانی بر تجارت کلان کشور داشته باشد. وظیفه اصلی رایزن بازرگانی، معرفی کردن بازارهای بالقوه کشور مبدأ و همچنین نیازسنجی کشور مقصد است. وی ادامه داد: رایزن بازرگانی باید مزایای کشور مبدأ برای واردات و صادرات را به‌نحو بسیار مناسب و موثری به سایر تجار نشان داده و پل ارتباطی قوی میان بازرگانان بین‌المللی باشد. طی سال‌های اخیر، رایزنان بازرگانی ایرانی نتوانستند هیچ‌یک از وظایف عنوان‌شده را به‌ثمر برسانند، متاسفانه تا به امروز رایزنان بازرگانی فرستاده‌شده از سوی ایران در سفارتخانه‌ها، به اهداف کلان تجاری کمتر توجه داشته و بیشتر منافع شخصی خود را بر دیگر مسائل ارجح دانسته‌اند. گران‌سایه در ادامه تاکید کرد: بدیهی است که باید به تعداد تمامی کشورهای طرف معامله، رایزن بازرگانی داشته باشیم تا بتوانیم روابط تجاری خود را توسعه دهیم، اما عملکرد صحیح رایزن‌های بازرگانی، نکته اساسی است که باید به آن توجه داشت.

▣ حاکم بودن دیدگاه سیاسی بر بدنه سفارتخانه‌ها

گران‌سایه در ادامه صحبت‌های خود، مهم‌ترین دلیل عملکرد ناموفق رایزنان بازرگانی ایرانی طی سال‌های اخیر را نبود دیدگاه درست در بدنه سیاست‌گذاری کلان کشور معرفی کرد و در این‌باره توضیح داد: برای انتخاب و اعزام رایزن‌های بازرگانی، باید ساختار وزارتخانه‌ها و دیدگاه سفرای کشورهای مقصد، اقتصادی باشد. به‌عبارتی، باید سفیران ایرانی توجه به اهداف تجاری داشته باشند و آن را بخشی از برنامه‌های اصلی خود قرار دهند.

تنها در این شرایط، رایزنان بازرگانی اعزام‌شده و حاضر در سفارتخانه‌ها، ملزم به انجام وظایف رسمی خود خواهند بود، اما متاسفانه ساختار سفارتخانه‌های ایران در سایر کشورها، سیاسی است و بسیاری از سفیران به مسائل دیپلماتیک توجه بیشتری دارند. همین موضوع سبب شده تا از مسائل مربوط به توسعه تجارت و کسب بازارهای صادراتی، غافل باشند. رئیس کمیسیون بازرگانی داخلی اتاق بازرگانی تهران، یکی از وظایف سفارتخانه‌ها را تکمیل اطلاعات اقتصادی و تجاری از بازارهای کشور مقصد معرفی کرد. او معتقد است: نبود دیدگاه درست سفیران ایرانی نسبت به ظرفیت‌های تجاری، باعث کمرنگ بودن نقش صادرکنندگان در بازارهای جهانی شده است. او تاکید کرد: تا زمانی که ساختار وزارتخانه‌ها، اصلاح نشود و اهداف تجاری کلان را در دستور کار خود قرار ندهند، حتی با افزایش تعداد رایزنان بازرگانی نیز موفقیت چندانی در رشد تجارت بین‌المللی ایران حاصل نخواهد شد.

▣ منفعت‌طلبی شخصی

رئیس کمیسیون بازرگانی داخلی اتاق بازرگانی تهران به الزام تخصص‌گرایی در انتخاب رایزن‌های بازرگانی تاکید کرد و گفت: در انتخاب رایزن‌های بازرگانی، نباید تنها دیدگاه سیاسی داشته باشیم؛ باید یک رایزن بازرگانی بتواند با شناسایی فرصت‌های تجاری، ایران را به بازارهای بین‌المللی متصل کرده و ظرفیت تجارت با ایران را برای تمامی بازرگانان جهانی روشن سازد. به‌بیانی دیگر، شاخصه اصلی رایزن بازرگانی، توانایی در راهبری امور تجاری برای اهداف کلان کشور است. گران‌سایه ادامه داد: متاسفانه دیده شده تا امروز بیشتر رایزنان بازرگانی، ایجاد فرصت تجاری برای فعالیت‌های شخصی را در اولویت قرار داده و در انجام وظایف خود برای کشور موفق عمل نکرده‌اند. همین موضوع سبب شده تا نقش رایزنان بازرگانی طی دهه‌های گذشته آن‌طور که باید و شاید در اقتصاد کلان کشور پررنگ نباشد، بنابراین نه‌تنها افزایش تعداد رایزنان، بلکه شرح وظایف این افراد به‌طوری که مجبور به انجام تمام تکالیف خود باشند، یکی از الزامات اصلی به‌شمار می‌رود.

سخن پایانی

براساس آمارهای موجود، هم‌اکنون رایزن‌های بازرگانی ایران به ۱۲ نفر رسیده که به‌گفته رئیس سازمان توسعه تجارت در آخر سال به ۲۰ رایزن افزایش پیدا خواهد کرد. پیش از این نیز، وزیر صنعت، معدن و تجارت وعده اعزام ۱۲۰ رایزن بازرگانی تا سال ۱۴۰۴ به کشورهای مختلف را داده بود، حتی اگر هدف افزایش حداکثری تعداد رایزن‌های بازرگانی ایران تحقق یابد، در مقایسه با سایر کشورهای فعال در عرصه‌های تجاری جهانی عقب هستیم. مقایسه وضعیت ایران با برخی کشورهای منتخب نشان می‌دهد تعداد رایزن‌های کشور سوئد ۲۳۵ نفر (۲۰ برابر ایران)، چین ۲۲۱ نفر (۱۸ برابر ایران)، آلمان ۲۱۳ نفر (۱۷ برابر ایران)، هند ۱۹۸ نفر (۱۶ برابر ایران)، فرانسه ۱۵۶ نفر (۱۳ برابر ایران) و امریکا ۱۵۰ نفر (۱۱.۵ برابر ایران) است. این آمار و ارقام نشان‌دهنده اهمیت زیاد رایزن‌های بازرگانی در کشورهای توسعه‌یافته است، از این‌رو اگر ایران نیز خواهان گسترش فعالیت‌های تجاری خود است، ناگزیر به افزایش تعداد رایزن‌های بازرگانی است.

زیرساخت‌ها برای اجرای طرح کالابرگ فراهم نیست

آن‌طور که سخنگوی دولت گفته، فعلا تغییری در نحوه واریز یارانه‌ها ایجاد نخواهد شد و یارانه به صورت ماهانه پرداخت می‌شود.

به‌گزارش مهر، علی بهادری‌جهرمی، سخنگوی دولت در نشست خبری درباره یارانه‌ها توضیحاتی ارائه کرد. آن‌طور که بهادری‌جهرمی گفته، در حال‌حاضر هنوز زیرساخت‌ها برای اجرای طرح کالابرگ فراهم نیست و یارانه‌ها به صورت ماهانه پرداخت خواهد شد.

بنابراین طبق آنچه سخنگوی دولت گفته تا زیرساخت‌ها فراهم نشود، همچنان هر ماه یارانه ۳۰۰ و ۴۰۰ هزار تومانی به حساب سرپرستان خانوار در موعد ۲۰ هر ماه واریز خواهد شد.

از سوی دیگر، قرار بر این بود که از پایان تیر زیرساخت اعطای کالابرگ الکترونیک فراهم و این طرح جایگزین یارانه نقدی شود.

درباره سازکار اجرای کالابرگ الکترونیک، رضا فاطمی‌امین، وزیر صنعت، معدن و تجارت گفته بود فرد با هر کارت بانکی که دارد و می‌خواهد خریدی انجام دهد، وقتی کارت را می‌کشد بخشی از هزینه از کارت فرد و بخشی دیگر از یارانه کسر می‌شود. با این وجود، هنوز زیرساخت‌های مربوط به کالابرگ فراهم نشده و دقیقا مشخص نیست این سیاست چه زمانی به مرحله اجرا برسد.آخرین اظهارنظر درباره وضعیت اجرای سیاست کالابرگ مربوط به احسان خاندوزی، وزیر امور اقتصادی و دارایی می‌شود که در اوایل شهریور گفته بود «در شهریورماه وزارت رفاه پیشنهاد نهایی را که در کل کشور از سوئیچ کالابرگ الکترونیک استفاده کنیم به هیات دولت می‌آورد و با تصویب نهایی در ماه‌های آینده در کشور شاهد اجرای آن خواهیم بود.

اجرای طرح کالابرگ روی میز مسئولان خاک می‌خورد

تبدیل خط فقر به خط فنا

کیمیا ملکی
editor@smtnews.ir

از اواخر دولت روحانی و متاثر از بحران اقتصادی ناشی از تحریم‌ها، دوباره زمزمه‌های ارائه کوپن آغاز شد و سرانجام پس از فرازوفرودهای بسیار در نهایت دولت سیزدهم به‌دلیل رانت و فشار ناشی از ارز ۴۲۰۰ تومانی و تضعیف زنجیره تولید، تصمیم به حذف ارز ترجیحی و تخصیص آن به شکل دیگری گرفت. با این‌وجود کارشناسان و مسئولان به اتفاق بر این باورند که در پس این سیاست باید سیاست‌های حمایتی به نحوی اعمال شود تا معیشت خانوار تضعیف و سفره آنها کوچک‌تر از قبل نشود. به علاوه اینکه در ایام بررسی بودجه ۱۴۰۱ و تصویب حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی، مجلس شورای اسلامی دولت را موظف کرد در صورت حذف ارز ترجیحی، مابه‌التفاوت آن را از طریق کالابرگ الکترونیک به مردم اختصاص دهد، به نحوی‌که نرخ کالاهای اساسی و دارو به نرخ شهریور ۱۴۰۰ به‌دست مردم برسد. این در حالی است که نه‌تنها شرط اصلی تصویب این موضوع اجرایی نشد و کسی از اجرایی نشدن آن گلایه نکرد، بلکه سفره‌های مردم کوچک و کوچک‌تر شد. صمت در این گزارش به بررسی تاثیر طرح کالابرگ بر معیشت مردم و شرایط فقر در ایران پرداخت.

عکس: آیدا فریدی

گاهی نتایج حاصل از تصمیمات یک‌شبه مسئولان، فرسنگ‌ها با ادعاهای بیان‌شده فاصله دارد

فقر، محرومیت از رفاه است

سازمان ملل متحد در توصیف فقر چنین بیان داشته که «فقر در شکل‌های گوناگون از قبیل کمبود درآمد برای معیشت پایدار، گرسنگی و سوءتغذیه، بیماری و مرگ‌ومیر ناشی از آن، بی‌خانمانی، ناامنی، محرومیت و تبعیض اجتماعی نمود پیدا می‌کند. این پدیده همچنین خود را به شکل عدم‌توانایی برای مشارکت در فرآیندهای تصمیم‌گیری در عرصه‌های فرهنگی، اجتماعی و مدنی نشان می‌دهد.

از نظر بانک جهانی نیز فقر، محرومیت از رفاه است. این نهاد فقر را چنین تعریف می‌کند: «فقر گرسنگی، فقر نداشتن سرپناه و لباس، بیمار بودن و درمان نشدن، بی‌سواد بودن و مدرسه نرفتن است.» بانک جهانی همچنین تاکید می‌کند برای فقرا در فقر زیستن چیزی فراتر از اینهاست، چراکه فقرا اغلب بسیار آسیب‌پذیرند و در معرض انواع خطرات و بی‌عدالتی‌ها قرار دارند که خارج از اراده آنهاست. آنها همچنین از سوی نهادهای دولتی و اجتماعی و حتی جامعه به‌شدت مورد سوءاستفاده قرار می‌گیرند و از این طریق صدا و قدرت خود را در این نهادها از دست می‌دهند.

نخستین تلاش‌های نظام‌مند برای تعریف، اندازه‌گیری و درک ماهیت فقر به قرن ۱۹ میلادی در انگلستان بازمی‌گردد که پژوهشگر جامعه‌شناس انگلیسی، بنجامین سیبوهم روآن‌تری، مفهوم فقر مطلق را مطرح کرد. روآن‌تری به‌عنوان یکی از پیشگامان مطالعات فقر، در سال ۱۸۹۹ خانوارهایی را که مجموع درآمد آنها برای دستیابی به حداقل معاش کافی نبود، فقیر نامید. روش کار روآن‌تری به‌این‌ترتیب بود که ابتدا حداقل هزینه تامین غذا، لباس، سوخت، اجاره و لوازم‌خانگی را برای خانوارها با اندازه‌های گوناگون تخمین زد و آن را خط فقر (مطلق) نامید، سپس تمام خانوارهایی که درآمد هفتگی‌شان از خط فقر تعیین‌شده (براساس سایز خانوار) کمتر بود، فقیر اعلام کرد.

کالابرگ یعنی توزیع فقر

کوپن برای بیشتر مردم یادآور صف‌های طولانی برای رسیدن به شکر و روغن و سایر کالاهای اساسی است، اما به نظر می‌رسد طرح کالابرگ الکترونیکی تفاوت‌هایی با کوپن دهه ۶۰ دارد و بیشتر شبیه به پرداخت کمک هزینه نقدی برای خرید کالاهای اساسی است. موضوع کوپن یا کالابرگ الکترونیکی از تابستان ۹۷ و با افزایش چشمگیر نرخ کالاهای اساسی از سوی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مطرح و قرار شد کالاهای اساسی در قالب وجه نقد یا کوپن الکترونیک تامین شود. هرچند به‌گفته مسئولان هنوز زیرساخت‌های اجرای این طرح فراهم نیست، اما همچنان این طرح منتقدان خود را دارد.

محمدصادق مشایخ، رئیس کمیسیون توسعه بازرگانی بنیاد امید ایرانیان درباره طرح کالابرگ به صمت گفت: در واقع می‌توان گفت طرح به‌روزشده کالابرگ الکترونیک، همان طرح توزیع کالا با کوپن است که در سال‌های اول انقلاب اجرا می‌شد. این در حالی است که از سال‌های گذشته این موضوع موردانتقاد بسیاری از کارشناسان قرار گرفته است. با زمزمه حذف ارز ترجیحی از برخی کالاهای اساسی مجلس تصویب کرد که اگر دولت بخواهد ارز ترجیحی را در سال ۱۴۰۱ حذف کند، موظف است مابه‌التفاوت آن را از طریق کالابرگ الکترونیک به مردم اختصاص دهد، به نحوی که نرخ کالاهای اساسی و دارو به نرخ شهریور ۱۴۰۰ به‌دست مردم برسد. اما این قانون هرگز اجرا نشد.

وی ضمن تاکید بر اینکه کالابرگ یعنی توزیع فقر، اظهار کرد: آنچه مشخص است، کالابرگ موجب تولید نمی‌شود. البته تجربه ثابت کرده توزیع کالابرگ با فساد همراه است و کمکی به سفره مردم نمی‌کند.

مشایخ با بیان اینکه کالابرگ تنها هزینه سنگین روی دست دولت می‌گذارد و سود دیگری ندارد، افزود: راهکارهای زیادی برای برون‌رفت از وضعیت فعلی وجود دارد، اما مسئولان نمی‌خواهند آنها را اجرا کنند. کسی نمی‌خواهد مشکل حل شود. حتی برای جلوگیری از قاچاق نیز اقدام خاصی انجام نمی‌شود. این در حالی است که کالای قاچاق به وفور در کشور عرضه و به ازای هر کالای قاچاق، ۱۰ کارگر بیکار می‌شود.

رئیس کمیسیون توسعه بازرگانی بنیاد امید ایرانیان با انتقاد از نبود حمایت از تولیدکنندگان، بیان کرد: متاسفانه کالابرگ بهانه‌ای برای لاپوشانی کمبودهاست. بودجه سنگینی صرف پرداخت یارانه می‌شود، اما در تولید خرج نمی‌شود. دولت چه کمکی به تولید کرده است؟ هنگامی که قفسه مغازه‌ها خالی است دادن کالابرگ چه فایده‌ای دارد؟

▣ شأن مردم چه می‌شود؟

مشایخ ضمن یادآوری منهدم کردن چندین هزار جوجه یکروزه پس از افزایش نرخ مرغ و نبود نهاده، گفت: یکی از تاثیرات منفی حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی و بی‌رحمانه‌ترین کار دنیا را هنگام زنده به گور کردن جوجه‌های یکروزه داشتیم. این موضوع به‌دلیل رویارویی بازار با اضافه عرضه در حوزه مرغ ایجاد شد. این جوجه‌ها در صورت ورود به چرخه تولید مرغ نیاز به نهاده داشتند. بهترین عملکرد این بود که جوجه‌ها به روستایی‌ها داده شود تا آنها را بزرگ کنند.

وی با انتقاد از پرداخت یارانه از سوی دولت، بیان کرد: موضوع پرداخت یارانه نقدی ۴۵ هزار تومانی از منابع ملی به همه شهروندان ایرانی در حالی از سوی برخی مدافعان دولت سابق به‌عنوان نقطه درخشان عملکرد دولت مطرح می‌شود که مردم کشورهای پیشرفته و توسعه یافته جهان حتی ده برابر این مقدار را نیز حاضر نیستند، دریافت کنند. سال ۹۵ مردم سوئیس در یک همه‌پرسی با اکثریتی قاطع با طرح تعیین حقوق بی‌قیدوشرط ۲۲۰۰ یورو برای تمام شهروندان این کشور مخالفت کردند. در این همه‌پرسی، ۷۸ درصد در مخالفت و ۲۲ درصد در موافقت به این طرح رأی دادند. مردم سوئیس در رفراندومی شرکت کردند که از آنها می‌پرسید، آیا موافقند تمامی افراد بالای ۱۸ سال درآمدی معادل ۲۲۶۰ یورو و افراد زیر ۱۸ سال ۵۶۵ یورو در ماه از دولت بگیرند. این در حالی است که ما داریم روز به روز بیشتر تحقیر می‌شویم و در شأن مردم نیست که ماهانه برای آنها مبلغی واریز شود.

▣ خط فقر زیر ۱۷ میلیون است

رئیس کمیسیون توسعه بازرگانی بنیاد امید ایرانیان با پیش‌بینی آینده وضعیت اقتصادی و خط فقر ،گفت: به‌گفته برخی کارشناسان در حال‌حاضر روزانه ۲۷۰۰ میلیارد تومان نقدینگی در حال خلق شدن است و پیش‌بینی می‌شود خط فقر تا پایان سال به بالای ۱۷ میلیون تومان برسد که به معنای ورشکستگی و ندانم‌کاری اقتصادی است. البته تعبیر خط فقر برای زمانی بود که ۶ میلیون تومان تعیین می‌شد، در حال‌حاضر باید نام آن را خط فنا گذاشت، نه فقر!

به‌گفته بسیاری از فعالان اقتصادی و کارشناسان ممکن است خط فقر تا پایان سال به بالای ۱۷ میلیون تومان برسد و این به معنای ورشکستگی و ندانم‌کاری اقتصادی است

کالابرگ یک مسکن موقتی است

مرتضی افقه، کارشناس اقتصاد با اشاره به کاهش قدرت خرید مردم و افزایش قیمت‌ها به صمت گفت: یکی از شرط‌های اولیه سرمایه‌گذاری و تصمیم‌گیری مصرف‌کنندگان، ثبات قیمتی است. بی‌ثباتی موجب سردرگمی و اختلال در مصرف می‌شود. اگر بالا بودن نرخ باثبات باشد، قابل تحمل‌تر از بی‌ثباتی است.

وی درباره حذف ارز ترجیحی و تاثیرات آن اظهار کرد: مدت‌هاست به‌دلیل سوءتدبیر، تغییر سیاست‌ها و بلاتکلیفی از نتیجه تحریم‌ها، بی‌ثباتی‌های گذشته تداوم داشته و بی‌تردید مصرف‌کننده و تولیدکننده در سردرگمی قرار می‌گیرد که در نتیجه آن، تورم ایجاد می‌شود. پس از حذف ارز ترجیحی که قیمت‌ها به صورت غیرمنتظره و بی‌سابقه‌ای افزایش پیدا کرد، بخش قابل‌توجهی از طبقات متوسط به زیر خط فقر ریزش کرده و میزان تقاضا به‌شدت کم شده است و در صورت ادامه این روند، شاهد کاهش تولید تولیدکنندگان خواهیم بود.

▣ تکرار بی‌برنامگی

افقه با اشاره به بی‌برنامگی مسئولان و تصمیمات یک‌شبه، اظهار کرد: همزمان با حذف ارز ترجیحی، دولت موظف شد از قشر آسیب‌پذیر جامعه حمایت‌های لازم اقتصادی را به عمل آورد و تخصیص یارانه نقدی و کوپن از جمله راهکارهایی بود که توسط مسئولان ارائه و به طریق‌های گوناگون به صورت ناقص اجرا شد، هرچند منابعی که قرار است به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم به شکل کالابرگ به مردم ارائه شود، نخواهد توانست با کمبودهای معیشتی مقابله کند و اینکه، تغییر برنامه‌ریزی‌های مسئولان در تخصیص یارانه نقدی یا کوپن نیز ناشی از بی‌برنامگی است.

این کارشناس اقتصاد درباره طرح کالابرگ گفت: روی آوردن به سیستم‌هایی مانند کوپن نشان از بی‌تدبیری دارد، در حالی‌که با وجود سیاست‌های مناسب می‌توان به رفع موانع کسب‌وکار و رونق تولید رسید، اما در حال‌حاضر در سیاست‌های خارجی نیز با مشکلاتی مانند تحریم، نبود تعاملات مناسب سیاسی و اقتصادی مواجه هستیم که این امر، مشکلات در این بخش را دوچندان کرده است.

وی درباره تاثیر پرداخت یارانه بر قدرت خرید مردم، اظهار کرد: بخشی از کاهش قدرت خرید گروه‌های کم‌درآمد با یارانه نقدی جبران می‌شود، اما این موضوع برخلاف انتظار دولت مثبت نبود و افراد بیشتری را به زیر خط فقر کشاند. یکی از راه‌های کنترل شرایط، افزایش حقوق معادل با نرخ تورم است. توزیع یارانه نقدی یا کوپن در صورتی‌که ناکارآمدی برخی نهادهای دولتی و اداری حذف نشود، نمی‌تواند به‌طور صد درصد با مشکلات موجود در این بخش مقابله کند. البته این امر با توجه به اینکه هیچ افق روشنی در رفع تحریم‌ها دیده نمی‌شود، وضعیت موجود را تشدید کرده است. در این راستا، شاید اجرای دقیق و کارشناسی شده کوپن بتواند به‌عنوان مسکنی موقتی عمل کند.

این کارشناس اقتصاد درباره ایجاد رانت در نظام توزیع کالاهای کوپنی، افزود: رانت‌های ایجادشده از تصمیمات اقتصادی دولت‌ها همواره از جمله مشکلاتی به‌شمار می‌رود که با آن مواجه هستیم. در این راستا، بکارگیری ابزارهای نظارتی دقیق می‌تواند مانع از مشکلات ناشی از اجرای طرح کوپن که ناچار از اجرای آن هستیم، شود، اما به‌طورکلی اصلاح وضعیت اقتصادی و اهمیت دادن به معیشت مردم در سیاست‌های داخلی و خارجی می‌تواند باعث بهبود وضعیت اقتصادی کشور شود.

سخن پایانی

از علل بقای فقر در کشور، در کنار نبود یک برنامه جامع ملی ضدفقر، می‌توان به نابسامانی‌های اقتصادی ناشی از عوامل داخلی اعم از محیط کسب‌وکار نامناسب، فضای نامساعد سرمایه‌گذاری برای بخش خصوصی، ساختار ضدتولید و غیرمولد اقتصاد ملی، چارچوب نهادی معیوب، تورم فزاینده، ناپایداری و عدم‌ثبات رشد اقتصادی و عوامل خارجی به‌ویژه تحریم‌های اقتصادی اشاره کرد.

شواهد حاکی از آن است که اقدامات انجام‌شده در راستای بهبود شاخص توسعه انسانی در کشور، کمک چندانی به فقرا نکرده، چراکه ازیک سو به‌دلیل ساختارهای انگیزشی معیوب، بخش خصوصی انگیزه و مجال کافی برای حضور، سرمایه‌گذاری و ایجاد اشتغال ندارد و از سوی دیگر، ضعف نظام آموزشی در تربیت نیروی کار موردنیاز بازار کار، منجر به عدم‌شکل‌گیری فرصت‌های شغلی متناسب با ظرفیت‌های اقتصاد ملی شده که این مسئله دستیابی قشر آسیب‌پذیر به اشتغال پایدار را با محدودیت جدی مواجه کرده است.

گاهی نتایج حاصل از تصمیمات یک‌شبه برخی از مسئولان فرسنگ‌ها با ادعاهای بیان‌شده از سوی آنها فاصله دارد. با این همه، طرح‌های زیادی روی میزهای مسئولان خاک می‌خورد و در مقابل پیامدهای سنگینی از اجرای تصمیمات بی‌تدبیر جیب مردم را خالی و خالی‌تر می‌کند.

گشتی در بازار

انفجار نرخ کالاهای اساسی تنها در یک سال

حمایت از قشر آسیب‌پذیر با حذف ارز ترجیحی و پرداخت به صورت یارانه نقدی انجام شد. پس از آن نیز قرار بر این بود پرداخت کالابرگ در دستور کار قرار گیرد. آن‌طور که مشخص شد پرداخت کالابرگ به مهر ماه نیز نرسید تا این ماه شاهد پرداخت یارانه نقدی باشیم. اصلاح نظام یارانه‌ها موجب شد برخی از کالاهای اساسی در بازار افزایش نرخ داشته باشند. اما آیا پرداخت یارانه نقدی و پس از آن کالابرگ می‌تواند اثرات ناشی از گرانی‌ها را جبران کند. در ادامه قصد داریم به بررسی وضعیت نرخ برخی از کالاهای اساسی طی یک سال گذشته بپردازیم. ارزیابی ۱۰۰ قلم کالای اساسی نشان‌دهنده آن است که بیشترین رشد نرخ در تیر امسال نسبت به مدت مشابه سال قبل به گروه روغن اختصاص داشته است. براساس آمار اعلام‌شده از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت در تیر امسال نسبت به مدت مشابه سال گذشته انواع روغن نباتی رشدی ۲۹۰ تا ۳۷۷.۵ درصدی داشتند. ارزیابی داده‌های اعلام‌شده از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت نشان‌دهنده آن است که در مدت زمان مورد بررسی روغن مایع سرخ‌کردنی معمولی ۸۱۰ گرمی با رشد ۳۷۷.۵ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل، بیشترین رشد نرخ را به خود اختصاص داد و روغن نباتی معمولی حلب ۱۶ کیلوگرمی با رشد ۲۹۰ درصدی کمترین رشد نرخ را داشته است. براساس آمار اعلام شده در تیر امسال نرخ روغن نیمه‌جامد معمولی ۴.۵ کیلوگرمی لادن در بازار بیش از ۳۴۲ هزار و ۳۹۰ تومان نرخ خورد و رشدی ۳۲۰.۲ درصدی را نسبت به مدت مشابه سال قبل تجربه کرد. بهای روغن مایع آفتابگردان معمولی ۸۱۰ گرمی لادن هم با رشد ۳۷۱.۸ درصدی در بازار بیش از ۶۴ هزار و ۱۲۹ تومان در بازار عرضه شد. قیمت روغن‌نباتی معمولی حلب ۱۶ کیلوگرمی هم در مدت زمان مورد بررسی در بازار بیش از یک میلیون تومان قیمت‌گذاری شد و رشدی ۲۹۰ درصدی را ثبت کرد. روغن مایع سرخ‌کردنی معمولی ۸۱۰ گرمی هم در این مدت رشدی ۳۷۷.۵ درصدی داشت و نرخ آن به ۶۳ هزار و ۵۴۶ تومان رسید. رشد نرخ روغن‌نباتی در بازار در حالی اعلام شده که به‌تازگی محمد قربانی، معاون برنامه‌ریزی و اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی از کاهش نرخ روغن خبر داد. به‌گفته معاون برنامه‌ریزی و اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی در این مدت با کاهش ۱۰ تا ۱۵ درصدی نرخ روغن خوراکی در بازار روبه‌رو بودیم. در یک سال گذشته، نرخ هر کیلو گوشت گوساله با ۶۱ درصد افزایش به حدود ۱۸۷ هزار تومان، هر کیلو گوشت گوسفندی با ۴۲ درصد افزایش به بیش از ۱۸۰ هزار تومان و هر کیلو گوشت مرغ تازه با ۱۰۱ درصد افزایش به ۵۲ هزار و ۴۰۰ تومان رسیده است. در این مدت، نرخ هر کیلو گوشت گوساله و گوسفند زنده ۵۷ و ۳۹ درصد افزایش یافته، اما بیشترین افزایش نرخ در گروه محصولات پروتئینی مربوط به تخم‌مرغ است که نرخ هر کیلو از آن با ۱۱۵ درصد افزایش به حدود ۳۸ هزار تومان رسیده است. در گروه لبنیات شامل انواع شیر، پنیر و کره نیز در یک سال گذشته بین ۷۸ تا ۱۵۲ درصد افزایش یافته که بیشترین افزایش مربوط به شیر خام در دامداری به نرخ ۱۲ هزار و ۷۰۰ تومان به ازای هر لیتر بوده است. بر این اساس، نرخ هر کیلو شیر پاستوریزه بطری کم‌چرب و شیر استریل پاکتی به ترتیب با ۹۹ و ۷۸ درصد افزایش نسبت به تیر سال قبل به حدود لیتری ۱۹ هزار و ۵۰۰ و ۲۰ هزار و ۱۰۰ تومان رسیده است. نرخ پنیر ۴۰۰ گرمی و کره ۱۰۰ گرمی پاستوریزه نیز با افزایش ۱۳۳ و ۱۰۵ درصدی طی یک سال گذشته به حدود ۲۱ و ۱۳ هزار تومان رسیده است. افزایش نرخ گروه قند، شکر و چای نیز طی یک سال گذشته ۲۶ تا ۱۰۲ درصد بوده است. در این مدت، نرخ هر کیلو قند ۸۲ درصد، شکر فله ۷۲ درصد، شکر بسته‌بندی ۱۰۲ درصد و انواع چای بین ۲۶ تا ۳۳ درصد افزایش یافته؛ بنابراین در اول تیر امسال نرخ هر کیلو قند به حدود ۳۱ هزار تومان، شکر ۲۶ هزار تومان و چای به ۱۴۲ تا ۱۴۷ هزار تومان رسیده است. بررسی نرخ گروه کالایی غلات و حبوبات شامل انواع برنج، ماکارونی و حبوبات در یک سال گذشته نیز حاکی از افزایش ۲۸ تا ۲۰۱ درصدی نرخ این کالاهاست. بر این اساس، برنج ایرانی یعنی هاشمی و طارم با ۱۹۰ و ۲۰۱ درصد افزایش طی این مدت به میانگین ۱۱۰ هزار تومان رسیده، اما این افزایش نرخ در برنج خارجی شامل هندی و پاکستانی کمتر یعنی حدود ۵۸ و ۵۹ درصد بوده و نرخ این دو محصول در تیر امسال به حدود ۳۷ و ۴۰ هزار تومان رسیده است. نرخ ماکارونی ۵۰۰ گرمی نیز با ۱۶۸ درصد افزایش در این مدت به حدود ۱۶ هزار و ۸۰۰ تومان رسیده است. در گروه شوینده‌ها نیز نرخ انواع پودر دستی و ماشینی ۳۵ و ۴۳ و دستمال کاغذی ۵۲ درصد افزایش یافته، به‌طوری که نرخ انواع پودر ۵۰۰ گرمی در ابتدای تیر حدود ۱۳ تا ۱۷ هزار تومان و نرخ دستمال کاغذی ۲۰۰ برگ حدود ۱۲ هزار تومان بوده است.

یادداشت

تاثیر رکود بازار مسکن بر کاهش نرخ‌ها

محسن خسروی
کارشناس مسکن

کاهش رشد تورم مسکن در کشور در ماه‌های اخیر، خبر از رکود بازار در سطح گسترده‌ای داد که خیلی از مردم را به کاهش نرخ مسکن امیدوار کرد،اما با نگاهی به قیمت‌ها مشاهده می‌کنیم که این اتفاق رخ نداده و افزایش قیمت‌ها در بازار مسکن همچنان ادامه دارد.

دولت تلاش می‌کند تا به اهداف خود در ساخت مسکن برسد؛اما در گام اول باید زمین مناسب برای ساخت‌وساز را تامین کند. ساختن خانه‌های استاندارد و برپایه مشتری‌مداری باید در دستور کار دولت قرار بگیرد و تنها ساخت مسکن اولویت دولت نباشد؛ چرا که در گذشته اقداماتی که برای ساخت‌وساز در کشور انجام گرفت، به‌هیچ عنوان نتوانست مردم را از لحاظ کیفی راضی کند و شاهد این موضوع بودیم که با گذشت زمان این خانه‌ها با استهلاک‌های جبران‌ناپذیری روبه‌رو شدند.

در کشورهای پیشرفته، ساخت‌وساز مسکن سرعت بسیار قابل‌قبولی دارد و با صرف زمان کوتاهی برج‌های مستحکم و استانداردی بنا می‌شود و گاهی زمان ساخت این خانه‌ها به کمتر از یک هفته می‌رسد. در حال حاضر باتوجه به ظرفیت‌هایی که کشور برای ساخت مسکن دارد، سرعت ساخت مسکن به‌کندی پیش می‌رود و از کمک بخش خصوصی و شرکت‌های دانش‌بنیان آن‌طور که باید استفاده نمی‌شود.

متاسفانه با وقفه ۸ ساله‌ای که تولید مسکن در دولت قبل تجربه کرد، تقاضا برای این بازار پرطرفدار بالا رفت و تعادل بازار مسکن بیش از گذشته برهم‌خورد؛ اتفاقی که باعث شد، میانگین هر متر خانه در تهران، نزدیک به ۴۵میلیون تومان نرخ داشته باشد.

در گرانی مسکن عوامل مختلفی دخیل است،اما عرضه و تقاضا یکی از اصلی‌ترین عوامل تعیین‌کننده نرخ در بازار مسکن است، چرا که هر ساله تعداد افرادی که متقاضی تهیه مسکن هستند، در کشور افزایش پیدا می‌کنند و اگر تولید مسکن نتواند جوابگوی این حجم از تقاضا باشد، شاهد نابسامانی در این بازار خواهیم بود.

از طرف دیگر، سرمایه‌گذاری در این بازار از محبوبیت زیادی در بین مردم برخوردار است. افراد ترجیح می‌دهند با تجمیع سرمایه‌های خود در بازار مسکن ارزش پول خود را حفظ کنند، چرا که سرمایه‌گذاری در بازارهای موازی بازار مسکن ریسک بالایی را با خود به‌همراه دارد. به‌عنوان مثال، ممکن است نرخ ارز یا طلا در بازه زمانی کوتاه، نوسان قابل‌توجهی داشته باشد، در صورتی که دامنه نوسانات در بازار مسکن بسیار کم و دارای شیب ملایم است. با این اتفاقات، دست افراد واجد شرایط از بازار مسکن کوتاه می‌ماند و قیمت‌ها روز به روز افزایش پیدا می‌کنند. دولت باید با تلاش و مدیریت صحیح، وقفه چندساله تولید مسکن در کشور را جبران کند تا بتواند به وعده‌های خود جامه عمل بپوشاند.

دولت وعده سنگینی برای ساخت مسکن داده که متاسفانه هنوز آمار و ارقام دقیقی منتشر نشده تا متوجه عملکرد دقیق دولت برای رسیدن به اهدافش شویم. تامین زمین نباید به‌گونه‌ای باشد که دولت با کلی چالش و دردسر زمین‌هایی را که متعلق به سازمان‌ها و ارگان‌های مختلف است، برای ساخت‌وساز در نظر بگیرد، بلکه باید با حمایت سازمان‌هایی مثل شهرداری، وزارتخانه‌ها، جهاد کشاورزی، بانک‌ها و سایر نهادها این امکان را فراهم کند تا این سازمان‌ها به‌صورت خودجوش اقدام به ساخت‌وساز کنند.

وزارت راه و شهرسازی نباید بار تمام ساخت مسکن را تنها به‌دوش بکشد و تلاش کند، بدون کمک گرفتن از بخش‌های دیگر، صفر تا ۱۰۰ ساخت‌وساز را خودش انجام دهد. با این اتفاق، همکاری وزارت راه با سازمان مهندسی کشور که لازم‌الاجرا است، زیر سوال می‌رود و به‌طورقطع کیفیت ساخت پایین می‌آید.

انعقاد قرارداد نوسازی بیش از ۳۷هزار واحد در بافت فرسوده

سرپرست بانک مسکن از انعقاد قرارداد ۵ هزار و ۷۹۱ میلیاردتومان تسهیلات نوسازی در بافت فرسوده خبر داد و گفت: از ابتدای دولت سیزدهم، تاکنون ۳ هزار و ۸۹۳ میلیارد تومان تسهیلات نوسازی به ۱۴ هزار و ۳۹۰ واحد توسط بانک مسکن پرداخت شد.

به‌گزارش پایگاه خبری وزارت راه و شهرسازی، علی عسکری، سرپرست بانک مسکن آماری از میزان تسهیلات نوسازی در بافت فرسوده ارائه کرد و توضیح داد: از ابتدای اجرای طرح نوسازی بافت فرسوده از سال ۱۳۹۸ تاکنون در مجموع ۳۸ هزار و ۷۵۸ واحد برای دریافت تسهیلات نوسازی به بانک مسکن معرفی شد که بانک تاکنون با ۳۷ هزار و ۷۷۶ واحد به‌میزان ۵ هزار و ۷۹۱ میلیارد تومان قرارداد منعقد کرده است.

سرپرست بانک مسکن ادامه داد: از ابتدای دولت سیزدهم تاکنون ۱۴ هزار و ۸۰۱ واحد متقاضی دریافت تسهیلات نوسازی در بافت فرسوده به بانک مسکن معرفی شد و بانک تاکنون با ۱۴ هزار و ۳۹۰ واحد برای پرداخت تسهیلات قرارداد منعقد کرده است. عسکری مبلغ قرارداد منعقدشده از ابتدای دولت سیزدهم تاکنون را ۳ هزار و ۸۹۳ میلیارد تومان برشمرد. وی یادآور شد: از سال ۱۳۹۸ تا پایان مرداد ۱۴۰۰ نیز، تعداد ۲۳ هزار و ۹۵۷ واحد برای دریافت تسهیلات به بانک معرفی شدند که بانک طی این مدت با ۲۳ هزار و ۳۸۶ واحد، قرارداد منعقد کرد و هزار و ۸۹۸ میلیاردتومان تسهیلات به این تعداد از واحد در مدت اعلام‌شده پرداخت شد.

ضربه دردناک اوپک‌پلاس به غرب

عصر یخبندان در اروپا

محمد انوشه‌ئی
editor@smtnews.ir

اندکی پس از حمله روسیه به اوکراین در ۵ اسفند سال گذشته، کشورهای غربی با همراهی ایالات‌متحده‌امریکا تحریم‌هایی را علیه این کشور اعمال کردند؛ تحریم‌هایی که در ظاهر تنها اقتصاد روسیه را هدف قرار نداده و بسیاری از کشورهای اروپایی را با چالش مواجه کرده است.

تحریم روسیه از سوی کشورهای غربی و اروپایی، سبب شد تا این کشور در اقدامی پیش‌دستانه اقداماتی را برای دور زدن تحریم‌ها انجام دهد. اقدامات پیش‌دستانه روسیه سبب شد تا بحران انرژی شدیدی در اروپا به‌وجود آید، گرچه به‌باور برخی تحلیلگران، امریکا کشوری بود که برای حفظ کرسی تنها «قدرت سلطه‌گر دنیا» به تضعیف روسیه و اتحادیه اروپا پرداخت و برای تحقق این هدف اوکراین را تحریک کرد تا به ناتو بپیوندد. اما با اجرای این سیاست، امروز تورم فقط دامن کشورهای اروپایی را نگرفته و امریکا را نیز در خطر قرار داده است. در ادامه نیز تصمیم اجلاس اخیر اوپک‌پلاس و کاهش سقف تولید نفت، عملا اروپا وارد عصر یخبندان خواهد کرد.

باوجود اختلافاتی که بین کشورهای اروپایی و روسیه پیش آمده، باز هم روسیه یک بازار امن برای واردات انرژی از اروپا به‌شمار می‌رود و احتمال اینکه ایران بتواند با رشد تولید انرژی، کمبود صادرات نفت و گاز روسیه به اروپا را جبران کند، بسیار کم است

شروع تنش بزرگ در اروپا

بحران انرژی در اروپا هر لحظه بدتر می‌شود؛ هزاران شرکت براساس گزارش‌ها در آلمان و انگلیس به‌طورکامل ورشکسته شده‌اند و روزی نیست که خبر اعتصاب یا تظاهرات در اروپا از سوی رسانه‌ها منتشر نشود.

کشورهای اروپایی که به مدت چند دهه، به گاز روسیه وابسته بوده‌اند؛ اکنون با کاهش شدید عرضه گاز و نفت روسیه مواجهند و همزمان انتقال آن اندک گاز باقیمانده از خطوط لوله نورد استریم یک و ۲ نیز به‌دلیل خرابکاری متوقف شده و روس‌ها نیز به‌صراحت اعلام کرده‌اند، در صورت تعیین سقف نرخ برای نفت و گاز، عرضه آن را متوقف خواهند کردند.

در این بحران و کشمکش‌ها، اروپایی‌ها دائم به‌دنبال نفت و گاز جایگزین هستند و به کشورهای صادرکننده نفت و گاز فشار وارد می‌کنند تا شاید تولید خود را افزایش دهند.

در چنین فضایی، ناگهان خبر می‌رسد اوپک‌پلاس طی روزهای گذشته تصمیم گرفت تولید روزانه خود را به‌میزان ۲ میلیون بشکه نفت کاهش دهد. این بزرگ‌ترین کاهش از زمان شروع بیماری کرونا است.

براساس گزارش‌ها، این کاهش تولید توسط عربستان و دیگر کشورهای منطقه خلیج‌فارس انجام می‌شود؛ این اقدام با واکنش تند مقامات امریکایی مواجه شده که نگران افزایش نرخ بنزین هستند. در این شرایط، باید دید تحریم‌های روسیه بر صادرات نفت ایران چه تاثیری خواهد گذاشت، چرا که ایران باید در بازار نفت نشان دهد که یک عرضه‌کننده و فروشنده قابل‌اعتماد است و می‌تواند به‌موقع نفت خام را تحویل دهد،اما اگر به دلایل مختلف ارتباطات بین فروشنده و مشتری قطع شود، در روند معاملات خلل ایجاد خواهد شد.

صمت در این گزارش، تنش‌های اخیر در حوزه انرژی را موردبررسی قرار داده است.

برگ برنده در دست روس‌ها

حسن مرادی، کارشناس انرژی در رابطه با تاثیر بحران‌های اخیر بر نرخ انرژی به صمت گفت: به‌نظر نمی‌رسد، نوسانات نرخ انرژی ادامه‌دار باشد و مسئله‌ای مقطعی است، اما چرا این کاهش نرخ نمی‌تواند دوام داشته باشد، به این دلیل است که فضای بین‌المللی ایجاب می‌کند که در درازمدت، نرخ انرژی روند افزایشی به خود بگیرد.

وی ادامه داد: از این‌رو اگر در نرخ جهانی انرژی به‌صورت مقطعی افت‌هایی وجود داشته باشد، همگی جبران می‌شود. به‌نظر می‌رسد در درازمدت با شرایط موجود این روند کاهشی پا برجا نمی‌ماند.

این کارشناس انرژی اضافه کرد: در حال حاضر روس‌ها روش‌های جدیدی را برای دور زدن تحریم‌ها اتخاذ کرده‌اند که نسبت به کشور ما آزادی عمل بیشتری دارند و دست‌شان بازتر است. روسیه هم‌اکنون روبل را به‌جای دلار پیشنهاد داده و گفتند هر کشوری که از ما انرژی می‌خرد، اعم از گاز، نفت و.... همگی باید به روبل پرداخت شود. این موضوع دست‌شان را باز می‌گذارد و از حاکمیت دلار خارج می‌شوند

▣ تنها راه غربی‌ها سازش است

مرادی بااشاره به اینکه اروپا در وضعیتی قرار ندارد که بتواند برای روسیه خط و نشان بکشد، توضیح داد: در حال حاضر اوضاع اروپا بسیار شکننده است، زیرا غربی‌ها به انرژی روسیه نیازمند هستند، ضمن آنکه با رسیدن فصل سرما اروپا در واقع نمی‌داند که با روسیه چگونه برخورد کند، بنابراین تنها راه موجود، سازش با روسیه است، یعنی باید تحریم‌ها را نادیده بگیرند.

وی ادامه داد: در کشاکش این تحریم‌ها، روس‌ها برگ برنده بسیاری در دست دارند، البته با فشاری که امریکا و کشورهای دوست به اروپا وارد کردند، روسیه هم تنها نیست و توانسته قدم‌های مثبتی بردارد.

▣ نیاز داخلی امریکا، اجازه صادرات نمی‌دهد

مرادی به صمت گفت: امریکا به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان انرژی به‌شمار می‌آید. با این وجود، اتحادیه اروپا به‌دنبال جایگزینی برای روسیه است، اما امریکا در انتخابات اتحادیه اروپا قرار ندارد. امریکا شاید تولیدکننده بزرگی باشد،اما دلیلی بر صادرکننده بزرگ بودن نیست، زیرا امریکا نیازهای داخلی دارد و هزینه انتقال انرژی از امریکا به اروپا بسیار بالا است، به‌ویژه درباره گاز که باید به صورت ال ان جی باشد و خط لوله جوابگو نیست، به‌همین دلیل باید قبول کنیم این موضوع برای اروپا مسئله ساده‌ای نیست و هزینه‌ای بالا را می‌طلبد.

وی در خاتمه عنوان کرد: به‌رغم شرایطی که به‌صورت مقطعی به‌وجود آمده و تنش‌هایی که در نرخ نفت هست، در درازمدت اگر افزایش نرخ نداشته باشیم، بدون‌شک یک ثبات نرخ پیش‌رو خواهیم داشت. باتوجه به وضعیت حاکم بر اروپا، این کاهش نرخ ادامه‌دار نیست و به‌نظر می‌رسد که نرخ نفت ثابت خواهند ماند.

> امریکا یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان انرژی به‌شمار می‌آید و با وجود اینکه اتحادیه اروپا به‌دنبال جایگزینی برای واردات انرژی از روسیه است، اما امریکا در بین گزینه‌های انتخابی این اتحادیه قرار ندارد

زیرساخت‌های لازم برای صادرات را نداریم

محمد اسماعیل ابراهیم‌زاده، کارشناس نفت و انرژی به صمت گفت: در حال حاضر کشور با تحریم‌هایی که از سوی غرب وضع شده است، دست و پنجه نرم می‌کند. علاوه بر این موضوع، زیرساخت‌های مناسبی برای افزایش تولید انرژی و صادرات نفت و گاز وجود ندارد، حتی اگر این موارد حل شود، باز هم تحولات سیاسی در کوتاه‌مدت این اجازه را از ما می‌گیرد که بخواهیم به اروپا انرژی صادر کنیم.

اکنون باوجود اختلافاتی که بین کشورهای اروپایی و روسیه پیش آمده، باز هم روسیه یک بازار امن برای صادرات انرژی به اروپا به‌حساب می‌رود و احتمال اینکه ایران بتواند با رشد تولید انرژی، کمبود صادرات نفت و گاز روسیه به اروپا را جبران کند، بسیار کم است.

▣ چالش جدی برای صادرات انرژی

ابراهیم‌زاده انتقال و صادرات گاز به کشورهای دیگر را موضوع چالش‌برانگیزی عنوان کرد و به صمت گفت: کشور در بحث تامین گاز مشکل خاصی ندارد و می‌تواند در روز چیزی در حدود یک میلیون مترمکعب گاز تولید کند و به غیر از ماه‌های سرد و پرمصرف سال، مشکلی از این بابت ندارد؛ اما موضوعی که باید موردتوجه قرار بگیرد، بحث انتقال گاز و استفاده از تکنولوژی به‌روز برای این اقدام است که بسیار وقت‌گیر و پرهزینه است و نیاز به توسعه زیرساخت‌ها دارد.

صادرات انرژی نیاز به تقویت زیرساخت‌های مختلفی دارد که کشور باید با تکنولوژی‌های به‌روز به آنها دست پیدا کند و تا زمانی که تحریم‌های غرب ادامه دارد، این موضوع بسیار دشوار است و وقت و هزینه زیادی را طلب می‌کند، همچنین پیدا کردن مشتری‌های جدید برای صادرات انرژی به این موضوع گره خورده است و تا زمانی که این چالش‌ها حل نشود، صادرات نفت و گاز به کشورهای دیگر شدنی نیست.

وی افزود: ایران باید برای به‌دست آوردن بازارهای جدید، اعتماد جهانی را جلب کند و طوری عمل نکند که تجربه‌های ناموفق در زمینه خودروسازی تکرار شود، اتفاقی که به‌علت وضع تحریم‌های جدید نیمه‌کاره ماند و نه‌تنها به صنعت خودروسازی کمکی نکرد؛ بلکه کشور را به پرداخت جریمه‌های سنگین واداشت.

وی در پایان گفت: اگر کشور ما بخواهد برای اروپا امیدی در کوتاه‌مدت باشد، بسیار بلندپروازانه است، زیرا در حال حاضر تولید و مصرف ما در کشور به یک میزان است. در صورت رفع کسری گاز و تامین داخلی آن، دست‌کم به ۸۰ هزار دلار سرمایه‌گذاری برای تولید گاز نیاز است، بنابراین ایران گازی برای صادرات ندارد و در شرایط فعلی نمی‌تواند روزنه امیدی برای اروپاییان باشد، اما شاید این سوال وجود داشته باشد که چرا اروپا به‌دنبال به‌ثمررسیدن برجام و پیشنهادهای جدیدی را ارائه کرده است و در شرایط فعلی اروپا به‌ازای هر مترمکعب گازی که مصرف می‌کند، مبالغ هنگفتی می‌پردازد.

سخن پایانی

تحریم روسیه از سوی کشورهای غربی و اروپایی سبب شد تا این کشور در اقدامی پیش‌دستانه فعالیت‌هایی را برای دور زدن تحریم‌ها انجام دهد. این اقدام روسیه، سبب شد تا بحران انرژی شدیدی در اروپا به‌وجود آید، گرچه به‌باور برخی تحلیلگران، امریکا کشوری بود که برای آنکه روسیه را از یک‌سو و اتحادیه اروپا را از سوی دیگر، تضعیف کند تا خود همچنان تنها قدرت برتر در دنیا بماند، اوکراین را تحریک کرد تا به ناتو بپیوندد، اما تورم فقط دامن کشورهای اروپایی را نگرفته و امریکا را نیز در خطر قرار داده است.

قطع صادرات گاز روسیه به کشورهای اروپایی را باید به ۲ بخش پیش از انفجار در خط لوله نورد استریم و پس از انفجار در این خط لوله تقسیم کرد. نگاه روسیه تا پیش از انفجار در نورد استریم، مدیریت فضای انرژی بود تا جایی که روس‌ها هرچقدر فشار اروپایی‌ها بر روس‌ها زیاد می‌شد، پا روی گلوی انرژی می‌گذاشتند.

اما بعد از انفجاری که در خط لوله نورد استریم رخ داد، بسیاری از کشورها و مقامات اروپایی، امریکا را دخیل در این موضوع دانستند. شاید این اظهارنظرهای مقامات اروپایی منجر به همکاری محدود روسیه با برخی کشورهای اروپایی شود. حتی اخباری منتشر شده بود که آلمانی‌ها با روس‌ها بعد از شایعه دست داشتن امریکایی‌ها در این انفجار تفاهم کردند که انرژی آلمان‌ها توسط روس‌ها تامین شود. این موضوع نیز یکی از مصادیق دور زدن امریکایی‌ها توسط اروپایی‌ها بود، گرچه هنوز ماهیت و دلیل انفجار در نورداستریم مشخص نیست.

به‌نظر من، شاید در آینده‌ای بسیار نزدیک باتوجه به اینکه اروپایی‌ها و ناتو کمابیش پشت اوکراین را خالی کرده‌اند و ناتو مجدد اعلام کرده که امکان عضویت اوکراین در ناتو وجود ندارد، شاید این چراغ سبزی به روسیه باشد که کشورهای اروپایی بتوانند جریان حداقلی انرژی را داشته باشند.

گزارش خبری

انتقال آب از دریای عمان به سیستان و بلوچستان

استاندار سیستان و بلوچستان گفت: در راستای اجرای طرح انتقال آب دریای عمان به این استان تاکنون برای ۱۴۰ کیلومتر لوله تامین و عقد قرارداد با پیمانکاران انجام شده است. به‌گزارش روابط‌عمومی استانداری سیستان و بلوچستان، حسین مدرس خیابانی در حاشیه نشست بررسی مصوبات سفر رئیس‌جمهوری اظهار کرد: در حوزه انتقال آب دریای عمان، گودبرداری به‌صورت کامل انجام شده و آماده بتن‌ریزی است. وی بیان کرد: با هدف تامین آب زاهدان، ۱۰ حلقه چاه حرمک به‌صورت کامل احداث و وارد مدار شده است. استاندار سیستان و بلوچستان تصریح کرد: انتقال آب از چاه‌نیمه‌ها با هدف تامین آب شهری و روستایی منطقه سیستان، ۱۰۰ درصد انجام شده است. وی خاطرنشان کرد: خط انتقال گاز به کارخانه سیمان سیستان انجام شده و تا پایان شهریور، گاز به کارخانه سیمان خاش می‌رسد و تا پایان امسال، خط انتقال گاز به کارخانه سیمان تیس نیز خواهد رسید. مدرس خیابانی اظهار کرد: بازارچه مرزی پیشین به‌عنوان یکی دیگر از مصوبات سفر رئیس‌جمهوری به سیستان و بلوچستان تکمیل و همچنین بازارچه میرجاوه و کوهک در مرحله نهایی خود قرار دارد. ششم شهریور ۱۴۰۱ و در اجرای تکلیف مقرر در ماده واحده قانون انتقال آب از دریای عمان به استان سیستان و بلوچستان مبنی بر فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری داخلی یا خارجی برای برداشت آب، نمک‌زدایی، انتقال آب و استفاده از نمک و فلزات بازمانده از دریای عمان به استان سیستان و بلوچستان، هیات‌وزیران آیین‌نامه اجرایی این ماده را به‌تصویب رساند.

توقف طرح احیای تعادل‌بخشی آب زیرزمینی در مازندران

کم‌آبی به خط قرمز رسید

طی سال‌های اخیر، شاهد افزایش فرونشست‌ها و بحران کم‌آبی در مازندران به‌علت تغییرات اقلیمی و مسائل انسان‌ساخت هستیم که با اصلاح الگوی مصرف و مدیریت پایدار مناسب، شاید گامی در این راستا برداشته شود. برداشت بی‌رویه آب از سفره‌های آب زیرزمینی و فرونشست در مازندران به دغدغه عمومی تبدیل شده و به‌تکرار، شاهد ساخت‌وسازهای بی‌رویه و برداشت‌های غیرمجاز از بستر رودخانه‌ها هستیم که از دلایل اصلی فرونشست‌ها و همچنین تنش گسل و زلزله‌های اخیر در این استان است. این در حالی است که طی سال‌های اخیر، تغییرات اقلیمی، برداشت بی‌رویه از سفره‌های زیرزمینی و ساخت‌وسازهای غیرمجاز، پدیده فرونشست و بحران کم‌آبی را در مازندران تشدید کرده است.

گروه استان
editor@smtnews.ir

کارشناسان و متخصصان حوزه آب معتقدند زمانی که روش‌های کم‌هزینه، زودبازده و پربازده وجود دارند، چرا باید به‌سمت پروژه‌های سنگین سازه‌محور دیربازده، کم‌بازده و هزینه‌بر برویم

وضعیت وخیم مازندران از نظر آب زیرزمینی

عبدالله درزی نفت‌چالی ـ عضو هیات‌علمی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع‌طبیعی ساری: وضعیت بارندگی در ایستگاه‌های سینوپتیک مازندران طی دهه اخیر، تغییر قابل‌ملاحظه‌ای نسبت به دهه گذشته نداشته است، حال آنکه چالش‌های آبی استان در این دهه، به‌شدت افزایش یافته است، همچنین برداشت بی‌رویه آب از ذخایر زیرزمینی و نداشتن توجه به مدیریت مصرف، عواقب جدی و بحران‌های زیادی از جمله فرونشست زمین و درگیری‌های اجتماعی در مازندران را رقم می‌زند.

متوسط بارندگی سالانه در دهه ۹۰ بیشتر از متوسط بارندگی در دهه ۸۰ بوده و در برخی ایستگاه‌ها حتی از میانگین طولانی‌مدت هم بیشتر بوده ،بنابراین از لحاظ بارندگی کاهشی در استان نداشته‌ایم.

برداشت بی‌رویه از رواناب‌ها و چشمه‌های بالادست و افزایش سطوح نفوذناپذیر، سبب کاهش تغذیه شده و در نتیجه آن، چشمه‌ها به‌تدریج کارآیی خود را از دست داده و میزان آب آنها کاهش پیدا کرده است.

از طرف دیگر، همان مقدار آبی را که در بالادست وجود داشته، استفاده کرده‌ایم که نتیجه آن کاهش جریان پایه رودخانه‌ها است. از لحاظ آب زیرزمینی، طبق آخرین گزارش‌های رسمی شرکت آب منطقه‌ای مازندران، میزان کسری مخزن در انتهای تیر، حدود ۸۵ میلیون مترمکعب بود و ادامه روند حاکم تا پایان شهریور یا اواسط مهر که انتهای فصل دوم برداشت برنج است، سبب افزایش قابل‌توجه کسری مخزن شده و باتوجه به اینکه سطح زیرکشت مجدد برنج در امسال بیشتر از سال قبل است، شاید این کسری مخزن به بیش ۱۵۰ میلیون مترمکعب هم برسد.

گزارشی که سال ۱۳۹۹ منتشر شد، کسری مخزن ۱۶۲ میلیون مترمکعب بوده که نشان‌دهنده وضعیت بسیار وخیم استان از نظر آب زیرزمینی است.

از سال ۱۳۹۴ که طرح احیا و تعادل‌بخشی آب زیرزمینی ابلاغ شد، باید در قالب این طرح، اقدامات متعددی برای کاهش مصرف آب زیرزمینی انجام می‌شد تا کسری مخزن جبران شود، اما نه‌تنها جلوی حفر چاه‌های غیرمجاز گرفته نشد، بلکه طی این مدت، تعداد چاه‌های مجاز هم افزایش یافت؛ فعالیت‌هایی که در واقع همه سازمان‌ها باید در آن همکاری می‌کردند تا این اتفاق بیفتد، رقم نخورد و شواهد نشان می‌دهد که ما حتی در این سال‌ها هم، مجوزهای زیادی برای حفر چاه دادیم که این نشان‌دهنده نبود مدیریت درست طرح احیا و تعادل‌بخشی بوده است.

علاوه بر افزایش تعداد چاه‌ها، عمق چاه‌های موجود نیز افزایش یافت تا آب موردنیاز برای کشت مجدد برنج تامین شود.

نتیجه این اقدامات کنترل‌نشده، افت شدید سطح آب زیرزمینی در برخی مناطق استان بود به‌طوری که از ابتدای کشت اول برنج تاکنون، سطح آب در مناطقی بیش از ۳۰ متر هم افت داشته است.

با تغییر تفکر حاکم بر مدیریت آب استان، می‌توانیم از این چالش‌هایی که وجود دارد، نجات پیدا کنیم. باید به‌سرعت از روش‌ها و شاخص‌های سنتی تک‌بعدی مدیریت آب فاصله بگیریم و شاخص‌های پایدار چندبعدی و جدید موردپذیرش جهانی را ملاک تصمیم‌گیری‌ها قرار دهیم. به‌هیچ عنوان نباید آب به‌عنوان یک کالای تنها اقتصادی موردتوجه قرار گیرد و لازم است ابعاد زیست‌محیطی و اجتماعی آن بیشتر از گذشته در نظر گرفته شود.

ما می‌توانیم با استفاده از تجربیات بقیه کشورها، این چالش‌ها را کاهش دهیم که همه اینها برمی‌گردد به همان تفکر کلان مدیریت آب. بازنگری ساختار و مسئولیت سازمانی اهمیت زیادی در این تغییر تفکر دارند. م

حیط‌زیست و ذی‌نفعان باید قلب نظام تصمیم‌گیری مدیریت آب باشند و باید نقش نهادهای غیرمرتبط کاهش یابد، متاسفانه در حال حاضر محیط‌زیست در حاشیه و گزارش‌های ارزیابی زیست‌محیطی سطحی و تشریفاتی است، در حالی که باید عمیق و در بطن موضوع باشند.

تمامی فرآیندهای پروژه‌های آبی از مطالعه و طراحی، اجرا و نظارت ذیل یک سازمان انجام می‌شود و در واقع هیچ ناظر بیرونی بر آنها نظارت نمی‌کند. سیستمی که مشاور، مجری و ناظر توسط یک دستگاه مدیریت شوند، فی‌نفسه فسادزا است و وجود اعتبارات مالی قابل‌توجه در پروژه‌های آبی، میزان فسادزایی را تشدید خواهد کرد.

دستیابی به پایداری نسبی منابع آب در مناطقی که از لحاظ فیزیکی امکان آن وجود داشته باشد، تنها با تغییرات جدی در تفکر کلان مدیریت آب ممکن است.

> تمامی فرآیندهای پروژه‌های آبی از مطالعه و طراحی اجرا و نظارت ذیل یک سازمان انجام می‌شود و در واقع هیچ ناظر بیرونی بر آنها نظارت نمی‌کند

مازندران در گیر بحران آب و کم‌آبی

محمدعلی هادیان- عضو هیات‌علمی مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع‌طبیعی مازندران: بحران آب در مازندران فقط به‌صورت خشکسالی نیست، سیلاب نیز با خشکسالی در حال وقوع است؛ به‌طوری که در یک حوضه آبخیز، هم مسئله سیلاب و هم بحران خشکسالی را در یک سال آبی داریم.

طی چند سال اخیر، کل کشور درگیر تنش‌ها و بحران‌های آبی بوده و هست که مصداق آن سیلاب‌های با دوره بازگشت بالا است که به‌طورمکرر اتفاق می‌افتد. استان مازندران، برخلاف تصور، یکی از بحرانی‌ترین استان‌های کشور در این رابطه است که در آن سیلاب‌های مخرب با حجم و دبی دوره‌های بازگشت بالا در فواصل زمانی کوتاه‌تر و با تکرار بیشتر در حال وقوع است.

مسائل انسان‌ساخت و تغییرات اقلیمی ۲ موضوع در به‌وجود آمدن خشکسالی‌ها و سیلاب‌ها هستند که نیازمند مدیریت کارآ و موثر است؛ اما متاسفانه در این زمینه خوب عمل نشد و با تصمیمات و عملکرد نادرست این بحران تشدید شده است.

تغییر اقلیم باعث وقوع خشکسالی شده و با برنامه نادرست و ناکارآمد به‌شکل یک کاتالیزور عمل کردیم، به‌طوری که به‌عنوان‌مثال شاهد کمبود و قطعی آب در برخی روزها حتی در روستاهای مازندران هستیم.

مصارف آبی و هدررفت آب در کشاورزی استان مازندران بسیار بالا و بازدهی سامانه‌های آبیاری و زهکشی پایین است. شبکه‌های لوله‌کشی آب شرب در نقاطی فرسوده هستند و شاهد نشست آب شرب از این شبکه‌ها و ورود انواع آلودگی به آنها هستیم. در حال حاضر دنیا به‌سمت اجرای پروژه‌های کوچک آبی رفته است که بسیاری از این پروژه‌ها جز دانش بومی ناب ایران در مدیریت آب هستند.

در کشورهایی که شرایط اقلیمی مشابه ما دارند، این روش جالب را در مدیریت آب اعمال کردند که در آن شبنم‌های نشسته بر شبکه‌های توری خاص را جمع‌آوری می‌کنند و صنعت تولید آب شوری را دایر کردند که منبع آن مه و رطوبت هوا است.

در موضوع مدیریت بحران آب، باید شاخص‌های پایداری را در نظر داشته باشیم؛ زمانی که با سدسازی و پروژه‌های سازه‌محور مخالفت می‌شود، به‌دلیل وجود گزینه‌های جایگزین بسیار بهتر با حداقل چالش‌های اجتماعی و خسارت بر اکوسیستم‌ها است. با توسعه مخالف نیستیم، اما باید توسعه پایدار باشد و پایداری منابع را نیز مختل نکند، نه توسعه‌ای که تنها در مسیر هدر دادن سرمایه ملی برنامه‌ریزی شود. کارشناسان و متخصصان حوزه آب معتقد هستند، زمانی که روش‌های کم‌هزینه و زود و پربازده وجود دارند، چرا باید به‌سمت پروژه‌های سنگین سازه‌محور دیر و کم‌بازده و هزینه‌بر رفت.

سخن پایانی

برنامه‌های مدیریت جامع حوضه‌های آبخیز و طراحی و اجرای عملیات آبخیزداری و آبخوانداری، بهترین گزینه مدیریت منابع آب و خاک سرزمین و بحران امروز است؛ با مدیریت جامع سرزمین می‌توانیم سازمان‌های فعال در حوزه آب و خاک را همسو کنیم، در نهایت اینکه اصلاح الگوی مصرف و ترویج آن و غیرفعال کردن چاه‌های آب بدون مجوز و جلوگیری از حفر بی‌رویه چاه‌ها برای پیشگیری از فرونشست‌ها و بحران‌های آبی از اقداماتی است که باید در مدیریت منابع آب، موردتوجه قرار گیرد.

تولید خرما در خوزستان رکورد زد

مدیر امور باغبانی سازمان جهادکشاورزی خوزستان گفت: امسال تولید خرما در خوزستان به رقم بی‌سابقه ۱۹۲ هزار و ۷۰۰ تن رسید که در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته که ۱۸۰ هزار تن بود، بیش از ۱۲ هزار تن افزایش را نشان می‌دهد.

محمد حسنی‌نسب در گفت‌وگو با ایرنا افزود: برداشت خرما در سطح ۳۶ هزار و ۷۰۰ هکتار از نخلستان‌های خوزستان در ۲ روز آینده به‌پایان می‌رسد.

وی گفت: بخش مهمی از خرمای خوزستان که از نوع تجاری و صادراتی «استعمران» است، توسط کارگاه‌های بسته‌بندی و اتحادیه‌های خشکبار به‌صورت توافقی خریداری شده است تا به کشورهای مختلف صادر شود.

به‌گفته حسنی‌نسب براساس برآوردهای میدانی، امسال تولید رطب، خارک و خرما باوجود کم‌آبی و خشکسالی در خوزستان به ۲۵۶ هزار تن خواهد رسید، در حالی که این رقم در سال زراعی گذشته حدود ۲۳۵ هزار تن بود.

وی گونه‌های استعمران، برحی، بریم، دیری، زاهدی، خضراوی، گنطار و عویدی را از مهم‌ترین اقلام تولیدی خرما در خوزستان بیان کرد و افزود: بازدیدهای میدانی نشان می‌دهد کیفیت و کمیت خرمای تولیدی در سایه تلاش نخلکاران استان و به‌زراعی، نسبت به سال‌های گذشته نیکوتر بوده است.

مدیر امور باغبانی سازمان جهادکشاورزی خوزستان، خرما را از مهم‌ترین محصولات باغی این استان برشمرد و پیش‌بینی کرد: امسال حدود ۸۰ هزار تن خرمای استعمران که مهم‌ترین خرمای تجاری خوزستان است، پس از بسته‌بندی به خارج صادر شود.

قیمت توافقی هرکیلوگرم خرمای استعمران درجه یک استان ۱۳۰ هزار ریال و درجه ۲، ۱۵ درصد کمتر از نوع درجه یک تعیین شده است.

ناکافی بودن صنایع فرآوری پیشرفته، مهم‌ترین چالش خرما برای خلق ارزش‌افزوده این محصول در خوزستان است.

به‌گزارش ایرنا، در حالی که دوسوی رودخانه بهمنشیر آبادان، کرانه شرقی اروندرود، دشت آزادگان، بهبهان، اهواز، شادگان و خرمشهر از مهم‌ترین کانون‌های تولید خرما در خوزستان هستند، منطقه شمال خوزستان نیز در حال تبدیل شدن به یک قطب جدید تولید خرما در استان خوزستان است.

به‌گفته عزیز تراهی، عضو هیات‌علمی پژوهشکده خرما و میوه‌های گرمسیری کشور تغییرات تدریجی اقلیمی که در سال‌های اخیر شدت بیشتری نیز یافته، باعث جابه‌جایی مرزهای جغرافیایی زیست‌بوم بیشتر گیاهان شده است، به‌طوری که منطقه توسعه نخل خرما به مناطق شمالی‌تر استان خوزستان گسترش یافته و شهرهای شمال استان و از همه مهم‌تر شهرستان دزفول رفته رفته در حال تبدیل شدن به قطب جدید خرمای استان و حتی کشور است.

استان خوزستان با تولید سالانه ۱۷.۵ میلیون تن محصولات کشاورزی و باغی، به‌تنهایی حدود ۱۴ درصد کل محصولات کشاورزی کشور را تولید می‌کند.

خام‌فروشی، چالش اصلی محصول خرما

در همین حال،رئیس سازمان جهادکشاورزی خوزستان، خام‌فروشی را چالش اصلی محصول خرما بیان کرد و در این پیوند خواستار سرمایه‌گذاری در فرآوری، تکمیلی و تبدیلی خرما در استان با هدف اشتغالزایی بهتر و بالا بردن ارزش‌افزوده این محصول باارزش شد.

خدارحم امیری‌زاده با بیان اینکه درخت نخل که میوه آن بهشتی است، هیچ‌گونه دورریزی ندارد و همه اجزا و بخش‌های نخل مورداستفاده قرار می‌گیرند، افزود: حدود ۳۲ فرآورده از خرما به‌دست می‌آید،اما در کشور ما به‌دلیل ضعف در فرآوری و فقدان سرمایه‌گذاری لازم در این بخش، بیشتر خرمای تولیدی به‌صورت خام مصرف و صادر می‌شود.

رئیس سازمان جهادکشاورزی خوزستان از اشتغال مستقیم و غیرمستقیم ۴۰ هزار نفر در نخیلات و کارگاه‌های بسته‌بندی خرما در خوزستان خبر داد.

وی با بیان اینکه سازمان متبوع از سرمایه‌گذاری در صنایع فرآوری و تبدیلی خرما حمایت می‌کند، افزود: سرمایه‌گذاری دراین بخش و تکمیل زنجیره تولید می‌تواند اشتغال چندبرابری در خوزستان فراهم و شرایط را برای جوانان جویای کار مهیاتر کند.

امیری‌زاده ادامه داد: باید فناوری جدید را در صنعت خرما وارد کنیم تا نخلداری از حالت معیشتی خارج و جنبه تجاری و صادراتی به خود بگیرد.

وی راه‌اندازی صندوق حمایت از خرما در خوزستان را در آینده نزدیک، در این راستا ارزیابی و ابراز امیدواری کرد: با تخصیص اعتبار موردنیاز، گام‌های بلندتری برای احیا، توسعه نخیلات و ارتقای آموزش برداشته شود.

شرکت‌های دانش‌بنیان، ۱۷۰ایده در نمایشگاه کیش‌اینوکس ارائه کردند

کیش میزبان نمایشگاه بورس، بانک، بیمه و خصوصی‌سازی

مدیر برگزاری رویداد کیش‌اینوکس گفت: شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپی در چهاردهمین نمایشگاه معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری کشور و نهمین نمایشگاه بین‌المللی بورس، بانک، بیمه و خصوصی‌سازی (کیش اینوکس ۲۰۲۲) ۷۰ طرح ارائه کردند.

آریا حمیدیان در گفت‌وگو با ایرنا اظهار کرد: دست‌اندرکاران برگزاری رویداد کیش‌اینوکس در راستای عمل به شعار تولید، دانش‌بنیان و اشتغال‌آفرین یک پاویون مخصوص به شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپی اختصاص داده است.

وی اضافه کرد: برای حضور در این پاویون، ۵۰ شرکت فعال در حوزه‌های مختلف از جمله بورس و بانک نام‌نویسی و ۷۰ طرح و ایده خود را برای ارائه آماده کرده‌اند.

حمیدیان افزود: شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپی با معرفی معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری در این نمایشگاه شرکت کرده‌اند و به‌دنبال جذب سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و دولتی فعال در زمینه‌های تخصصی فرصت‌های سرمایه‌گذاری کشور، بورس، بانک، بیمه و خصوصی‌سازی هستند.

وی یادآور شد: چهاردهمین نمایشگاه معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری کشور و نهمین نمایشگاه بین‌المللی بورس، بانک، بیمه و خصوصی‌سازی از روز دوشنبه تا پنجشنبه ۲۵ تا ۲۸ مهر در نمایشگاه بین‌المللی جزیره کیش دایر می‌شود.

۲۵۰ شرکت دولتی و سرمایه‌گذاری در حوزه‌های مختلف بورس، بانک، بیمه و خصوصی‌سازی در این نمایشگاه که با هدف معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری با محوریت تقویت سرمایه‌گذاری در اقتصاد مولد، تسهیل توسعه و تجارت، ساماندهی سیاست‌های پولی و مالی کشور، توسعه مناطق آزاد و ویژه برگزار می‌شود، حاضر هستند.

برگزاری رویداد بزرگ اقتصادی کیش‌اینوکس در طول سال‌های متوالی با برنامه‌ریزی‌های لازم و با حضور موثر زیست‌بوم سرمایه‌گذاری و بازار سرمایه، کارشناسان و دست‌اندرکاران اقتصادی به یکی از بزرگ‌ترین و موثرترین رویدادهای اقتصادی کشور تبدیل شده است.

این رویداد اقتصادی و معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری با محوریت تقویت سرمایه‌گذاری در اقتصاد مولد، تسهیل توسعه و تجارت، ساماندهی سیاست‌های پولی و مالی کشور، توسعه مناطق آزاد و ویژه و نقش این مناطق در توسعه اقتصادی کشور، مواجهه با ابرچالش‌های زیست‌محیطی و تقویت شفافیت اقتصادی کشور برگزار می‌شود.

از دیگر اهداف برگزاری این رویداد، تکمیل زنجیره‌های تولید ملی، امنیت سرمایه‌گذاری و رفع موانع، راهکارهای بهبود فضای کسب‌وکار، بورس بین‌الملل و بانکداری آف شور، بررسی وضعیت رمزارزها و تعیین جایگاه آن در اقتصاد کشور، بازسازی و تقویت مناسبات بین‌المللی به‌ویژه با کشورهای منطقه، توجه بیش از پیش به اقتصاد دانش‌بنیان و سایر

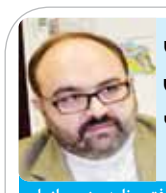

موضوعات روز اقتصادی کشور است.

باتوجه به تثبیت دولت سیزدهم و اجرای سیاست‌های اقتصادی جدید و اصلاحات ساختاری اقتصادی، انتظار می‌رود شاهد برگزاری این رویداد با مشارکت گسترده و ایجاد فضای گفت‌وگو و تعامل بین مسئولان اقتصادی کشور در بخش‌های خصوصی و دولتی و بررسی راهکارهای توسعه اقتصادی کشور و عبور از چالش‌های موجود باشیم.

نظرگاه

توسعه معدن بدون اطلاعات پایه زمین‌شناسی ممکن نیست

رضا جدیدی - مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی

اطلاعات پایه مبنای طرح‌ریزی‌ها و پردازش اطلاعات بعدی بوده و توسعه بخش معدن و عمران کشور بدون در نظر گرفتن نقش اطلاعات پایه زمین‌شناسی، ناممکن است. اطلاعات پایه به مواردی اطلاق می‌شود که مبنای طرح‌ریزی‌ها و پردازش اطلاعات بعدی است. در این نوشتار منظور از اطلاعات پایه، مبنای طرح‌های عمرانی، زیرساختی و معدنی کشور است. بانگاهی به ماموریت اصلی سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی جمهوری اسلامی ایران و مقایسه تطبیقی جایگاه این سازمان‌ها در جهان درمی‌یابیم که همگی این سازمان‌ها وظیفه اصلی تولید اطلاعات پایه علوم زمین و اکتشاف ذخایر معدنی را بر عهده دارند که استفاده درست و تخصصی از این اطلاعات، به هنگام‌سازی و تولید آنها مطابق با آخرین استانداردها و نیاز کشور، حلقه آغازین توسعه بخش معدن، عمران و زیرساخت است. سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی جمهوری اسلامی ایران در طول بیش از ۶ دهه فعالیت خود با نگاهی دقیق و متناسب با تجهیزات و دانش روز خود، بهره‌گیری از متخصصان و کارشناسان ارزشمند و همچنین بر پایه نظام ایندکس نقشه‌های پایه کشور اقدام به تولید اطلاعات پایه زمین‌شناسی و اکتشافی در مقیاس‌های گوناگون کرده است. تهیه نقشه‌های زمین‌شناسی و اکتشافی که حدود ۱۰۰ عنوان نقشه را شامل می‌شود در مقیاس‌هایی مانند یک میلیونیوم، یک دویست و پنجاه هزارم، یکصدهزارم، یک ۲۵هزارم و به‌تازگی یک پنجاه‌هزارم در کشور گواهی بر فعالیت‌های آگاهانه و مستمر متخصصان این سازمان در سراسر کشور است. وجود اطلاعات پایه یکپارچه و دقیق، در حقیقت مبنای تصمیم‌گیری، تعریف طرح‌های توسعه‌ای، زیرساختی و معدنی کشور است و به‌دلیل لحاظ شدن نکات علمی، شناساندن وضعیت‌های طبیعی در این نقشه‌ها و اطلاعات پایه از حیث وجود ذخایر معدنی، مخاطرات طبیعی، پدیده‌ها و ظرفیت‌های زمین‌شناسی و اکتشافی دارای ارزشی بالا و غیرقابل وصف است که بدون تردید موجب توسعه و رونق بخش اقتصادی کشور می‌شود. آنچه درباره اطلاعات پایه زمین‌شناسی و اکتشافی و اهمیت آن در بالا آورده شد، بخشی از اهمیت آن در هر کشوری است که ایجاب می‌کند تا مبنای تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی بدنه حاکمیت کشور باشد و روند تولید آن، حفظ و نگهداشت نیروی انسانی متخصص این حوزه و منابع مالی مورد نیاز آن را به‌طور مستمر و منظم پایش کند تا موجبات تحرک و رونق در بخش‌های مختلف اقتصادی، عمرانی و در نهایت ایجاد ثروت ملی و اشتغال پایدار را به‌دنبال داشته باشد. با نگاهی به روند تولید اطلاعات پایه زمین‌شناسی و اکتشافی در کشور و همچنین وجود نیروی انسانی متخصص در این بخش در ۲ دهه اخیر به بروز پدیده‌هایی مانند کاهش چشمگیر میزان دانشجویان و دانش‌آموختگان رشته‌های زمین‌شناسی و معدن (همه گرایش‌ها)، تعطیلی، غیرفعال شدن، رهاسازی فعالیت یا حتی مهاجرت دسته‌جمعی شرکت‌های مهندسان مشاور در گرایش‌های مرتبط با فعالیت‌های بخش حاکمیتی کشور در حوزه زمین‌شناسی و اکتشاف ذخایر معدنی، کندی روند تولید اطلاعات پایه و نیاز روزافزون کشور به این ابزار مغزافزاری برخورد می‌کنیم. ظهور این پدیده‌ها حاصل ضعف و نگاه نادرست کارشناسی - تخصصی برنامه‌ریزان و تصمیم‌سازان کشور بوده که نتایجی مانند کاهش سهم بخش معدن در اقتصاد کشور، کمبود مواد اولیه معدنی موردنیاز صنایع، ایجاد زیرساخت‌ها و جانمایی‌های نادرست عمرانی و عدم اکتشاف ذخایر و معادن قابل بهره‌برداری در کلاس جهانی و همچنین اضمحلال چرخه متخصصان بخش زمین‌شناسی، اکتشاف و معدن را به همراه داشته است. بسیاری بر این باورند که اهمیت وجود تولید اطلاعات پایه زمین‌شناسی و اکتشافی آورده شود. گفتنی است نمونه‌هایی از این دست بسیارند که اگر متخصصان و طراحان برنامه‌های کلان معدنی، عمرانی و زیرساختی از اطلاعات موجود آن در زمان خود بهره مناسبی می‌بردند شاید امروز شاید تحولات موثرتری در بخش معدن، زیرساخت و عمران کشور می‌بودیم. با توجه به برنامه‌ها و نیازهای پیش‌روی کشور نیازمند تولید اطلاعات جدید مطابق با آخرین روش‌های روز برداشت، تجزیه و تحلیل، روش‌های نوین آنالیزهای فیزیکی و شیمیایی نمونه‌های حاصل از عملیات زمین‌شناسی و اکتشاف و در نهایت انتشار منظم، دقیق و گسترده نقشه‌های آن هستیم. سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور از سال ۱۴۰۰ با انتخاب رسمی مقیاس حاکمیتی یک پنجاه هزارم در کشور بر مبنای ایندکس نقشه‌های ملی، سعی در ایجاد تحول در روند تولید اطلاعات پایه زمین‌شناسی و اکتشاف ذخایر معدنی کشور داشته که در فاز نخست تولید نقشه‌های زمین‌شناسی، زمین‌شناسی اقتصادی، ژئوشیمی و در فاز بعدی نقشه‌های زمین‌شناسی مهندسی و مخاطرات طبیعی (لایه‌های مختلف)، زمین‌شناسی دریایی (لایه‌های گوناگون)، ژئوتوریسم و... را در دستور کار خود قرار داده است. تعریف طرح تحول زمین‌شناسی و اکتشاف ذخایر معدنی که از مهر ۱۴۰۰ در استان خراسان جنوبی به اجرا درآمد و به‌دنبال آن اجرای این طرح در استان‌های کردستان، آذربایجان غربی و دیگر استان‌های هدف در راستای این سیاست خواهد بود. اجرای این طرح که محصول آن تولید و انتشار اطلاعات جدید و به‌روز در حوزه زمین‌شناسی و اکتشاف ذخایر معدنی کشور و به تبع آن ایجاد تحرک و شکوفایی در حوزه معدن، زیرساخت و عمران توسط بخش‌های مختلف اقتصادی کشور اعم از دولتی، غیردولتی و تعاونی‌هاست، نیازمند همراهی و پشتیبانی هدفمند و مستمر مدیران و تصمیم‌سازان کشور برای فراهم آوردن قوانین متناسب با اجرای این تحول، منابع انسانی و مالی موردنیاز اجرای آن خواهد بود که بی‌تردید ارزش‌افزوده حاصل از آن قابل توصیف نیست و پیامدهای و تحولات مفید و رونق‌بخشی به‌دنبال خواهد داشت.

ضرورت تدوین سند راهبردی ماشین‌آلات صنعتی

وزارت صنعت، معدن و تجارت به‌دنبال اجرای یک سیاست متوازن در حمایت از ماشین‌آلات صنعتی، معدنی، کشاورزی، راه‌سازی و ساختمان‌سازی است. به گزارش ایرنا، سیدرضا فاطمی‌امین در جلسه تدوین سند راهبردی ماشین‌آلات معدنی و راه‌سازی افزود: در نظر داریم در هر حوزه‌ای که ظرفیت ساخت داخل وجود دارد، استفاده کرده و هر جا کمبودی وجود دارد از طریق واردات تامین شود. برای وزارتخانه صادرات ماشین‌آلات و تجهیزات در همه حوزه‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. وی خاطرنشان کرد: صادرات از دو بعد تامین ارز کافی برای تامین مایحتاج و همچنین قدرت دادن به کشور در سطح بین‌المللی اهمیت و آورده دارد. وی یادآور شد: در سال گذشته ۴۸.۵ میلیارد دلار صادرات بدون نفت از کشور انجام شد که در ۵ ماهه امسال ۲۴ درصد رشد داشته و در مقابل واردات کشور در سال گذشته ۵۲ میلیارد دلار بوده است. قدرت یافتن کشور در سطح بین‌المللی از طریق صادرات محصولاتی مانند مواد خام و اولیه یا نیمه‌خام نظیر شمش فولادی، متانول و... محقق نمی‌شود، بلکه باید بتوان کالاهایی صادر کرد که کمتر کشوری در جهان قادر به تولید آن است و به طول قد یکی از این محصولات حوزه ماشین‌آلات است. محمدعلی امین‌زاده، رئیس انجمن تولیدکنندگان ماشین‌آلات راه‌سازی گفت: در سال جاری سیاست‌گذاری وزارت صنعت، معدن و تجارت و تعرفه‌گذاری‌های انجام‌شده به سمتی بوده که دیگر ساخت داخل ماشین‌آلات بی‌معناست. وی گفت: امروز صنعتگران داخلی در مهندسی معکوس توانمند شده و به‌جز موتور و گیربکس، سایر قطعات ماشین‌آلات راه‌سازی را می‌توانند در داخل کشور تولید کنند.
در این جلسه، نیاز کشور به ماشین‌آلات جدید راه‌سازی ۱۶ هزار دستگاه عنوان و اعلام شد: میانگین سنی ماشین‌آلات راه‌سازی ۲۶ سال است که مشکلات زیادی در نگهداری راه‌ها به وجود آورده است.

روند رو به رشد تولید «فولاد» در نیمه نخست امسال

طرح‌های توسعه فولاد مبارکه ۲۰ برابر شد

گروه معدن
editor@smtnews.ir

تولید فولاد در رده صنایع مادر و استراتژیک جهان قرار دارد. این صنعت در کشور ما نیز اهمیت ویژه‌ای دارد، بر همین اساس نیز در طول سال‌های گذشته شاهد توسعه فولادسازی ایران بوده‌ایم. در این میان فولاد مبارکه به‌عنوان یکی از فولادسازان بزرگ کشور کوشیده تا هر ساله، حدود نیمی از فولاد کشور را تولید کند. بر همین اساس نیز طرح‌های توسعه متعددی را در دستور کار خود دارد. فولادسازان این مجتمع همراه رشد تولید و توجه به کیفیت، به اعتلای نام این برند در سطح جهانی نیز توجه می‌کنند. نگاه کلی به آمارهای تولید فولاد مبارکه در نیمه نخست امسال حکایت از موفقیت این شرکت در تولید و رکوردشکنی‌های متعدد دارد، چراکه در همین بازه زمانی نسبت به مدت مشابه سال قبل، میزان تحویل انواع محصولات این شرکت در بازار داخل نیز ۲۶ درصد رشد داشته است.

عکس: صمت

افزایش تولید در ۶ ماهه نخست امسال

مدیرعامل فولاد مبارکه از افزایش ۲۰ برابری حجم طرح‌های توسعه این شرکت در سال ۱۴۰۱ نسبت به مدت مشابه سال گذشته خبر داد و گفت: این طرح‌ها که هریک به‌تنهایی نقش ارزنده‌ای در توسعه صنعت فولاد کشور ایفا خواهند کرد، با قوت در حال پیگیری و اجرا هستند.

به گزارش روابط عمومی شرکت فولاد مبارکه، محمد یاسر طیب‌نیا خاطرنشان کرد: ممکن است در جریان اجرای این طرح‌ها با مشکلات زیادی مواجه شویم، اما باید به خاطر داشته باشیم، با توجه به اینکه دشمنان هرگز نخواسته‌اند کشور ما به لحاظ صنعتی رشد کند، این چالش‌ها و محدودیت‌ها همیشه وجود داشته و برای برون‌رفت از این وضعیت باید با برنامه‌ریزی لازم، بیش‌از پیش آمادگی داشته باشیم، چراکه هنر مدیریت، خنثی کردن این چالش‌هاست.

طیب‌نیا با اشاره به اینکه تحریم‌ها و حملات سایبری و رسانه‌ای دشمنان را با موفقیت پشت‌سر گذاشته‌ایم، تصریح کرد: هریک از این بحران‌ها به نقطه قوت ما بدل شد و مصداق بارز این امر در فولاد مبارکه با کسب دستاوردهای کمی و کیفی، تنوع محصولات و بومی‌سازی است.

وی با اشاره به افزایش تولید ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۱ نسبت به برنامه و مدت مشابه سال گذشته، ابراز کرد: خوشبختانه دستاوردهای زیادی در ۶ ماه نخست امسال و یک سال اخیر حاصل شده که قابل تقدیر است.

طیب‌نیا با بیان اینکه تولید محصولات جدید در فولاد مبارکه نشان‌دهنده خودباوری، اعتمادبه‌نفس و خطرپذیری است، اظهار کرد: به‌موازات توجه به کمیت تولید، موضوع کیفیت نیز همچنان در صدر اولویت‌های شرکت قرار دارد.

وی گفت: طی بازدیدهای انجام‌شده از خطوط تولید شرکت، شاهد اتفاقات خوبی بودیم که از جمله آنها می‌توان به اجرای موفقیت‌آمیز پروژه هیدرولیکی کردن سایدگاید (VSB) ناحیه نورد گرم اشاره کرد، موفقیتی که نشان‌دهنده تثبیت خودباوری در صنعت کشور است.

ارتقای اعتبار و برند فولاد مبارکه

مدیرعامل فولاد مبارکه با بیان اینکه با تلاش و پشتکار مضاعف، به یاری خداوند همواره در نبرد با مشکلات موفق خواهیم شد، ابراز امیدواری کرد: در پایان امسال در صورت دستیابی به تمامی اهداف‌مان، یک جشن بزرگ پیروزی برپا می‌کنیم.

وی ادامه داد: نام تجاری (برند سازمانی) یکی از مهم‌ترین مسائل برای فولاد مبارکه، به‌عنوان صنعتی پیشرو و الگو برای دیگر صنایع و بنگاه‌های اقتصادی کشور است. وظیفه ما حفظ و ارتقای جایگاه نام تجاری و افزایش اعتبار فولاد مبارکه در سطح جامعه است.

طیب‌نیا با تاکید بر ضرورت بیش‌از پیش تثبیت نام تجاری فولاد مبارکه، خاطرنشان کرد: شکی نیست که جایگاه فولاد مبارکه در عرصه تولید، جایگاه تثبیت‌شده‌ای است، اما ذهنیت مردم درباره این نشان تجاری هم برای ما از اهمیت زیادی برخوردار است.

وی اظهار کرد: ما باید به ارزش‌های سازمانی فولاد مبارکه توجه بیشتری داشته باشیم، چراکه این ارزش‌ها امروز در حفظ جایگاه نام تجاری، تکمیل‌کننده نقش تولیدی این شرکت در کشور است؛ بر همین اساس باید درباره ارزش‌های اخلاقی و مدیریتی حاکم بر این مجموعه اقدامات جدی‌تری انجام شود.

اعتماد به توان داخلی، رمز موفقیت

مدیرعامل شرکت فولاد مبارکه با بیان اینکه سبک‌های استاندارد مدیریتی در بستر فرهنگ سازمانی محقق می‌شوند، ابراز کرد: سبک مدیریتی در هر سازمان زمانی موفق است که با فرهنگ همان سازمان متناسب باشد؛ بنابراین نمی‌توان برای همه سازمان‌ها نسخه مدیریت واحدی تعریف کرد.

وی در ادامه یادآور شد: تجربه ثابت کرده هرجا با خودباوری به توان داخلی اعتماد کردیم، موفق شدیم نمونه بارز آن الگوی مدیریت جنگ در دوران دفاع مقدس است، تجربه‌ای که همه ما موفقیت‌های آن را لمس و آثار آن را مشاهده کرده‌ایم. طیب‌نیا با بیان اینکه الگوبرداری از مدل مدیریت دفاع مقدس، مکمل نام تجاری فولاد مبارکه است، یادآور شد: سبک مدیریتی دفاع مقدس در بحران جنگ پدیدار شد و به‌عنوان یک الگوی موفق در اختیار ما است؛ بنابراین باید به بهترین شکل ممکن از آن استفاده کنیم، چراکه به دلایل بسیاری از جمله نامتوازن بودن امکانات و ادوات جنگی و نابرابری پشتیبانی‌ها میان ایران و عراق، نوآوری‌های زیادی در آن وجود دارد.

وی با بیان اینکه سبک مدیریت دفاع مقدس، سبک مدیریت ایرانی-اسلامی است، عنوان کرد: این سبک مدیریتی برگرفته از تمدن ایرانی و اخلاق اسلامی است که باید به آن باور پیدا کنیم، چراکه منطبق با فرهنگ ما بوده و در جای دیگری تبیین نشده است.

مدیرعامل فولاد مبارکه در بخش دیگری از سخنان خود ضمن تاکید بر استفاده حداکثری از فرصت‌های پیش‌رو برای تولید بیشتر و باکیفیت‌تر محصولات موردنیاز بازار، خاطرنشان کرد: ماه‌های مهر و آبان که از نظر تامین انرژی موردنیاز خطوط تولید با محدودیت کمتری مواجه هستیم، فرصت فوق‌العاده‌ای است؛ بنابراین مسئولان ذی‌ربط به‌طور دقیق و منظم باید میزان موجودی‌های سنگ‌آهن نرمه، زبره و گندله و آهن اسفنجی را پایش کنند تا از نظر مواد اولیه تولید با مشکل مواجه نشویم.

> نگاه کلی به آمارهای تولید فولاد مبارکه در نیمه نخست امسال حکایت از موفقیت این شرکت در تولید و رکوردشکنی‌های متعدد آن دارد

رشد ۲۶ درصدی تحویل محصولات فولاد مبارکه در بازار داخل

آمارهای ثبت‌شده در فولاد مبارکه از ابتدای امسال تا پایان شهریور ۱۴۰۱ نشان می‌دهد رکوردشکنی‌ها، افزایش تولید و رشد فزاینده بهره‌وری نیروی انسانی و تجهیزات به ثمر رسیده، چراکه در همین بازه زمانی نسبت به مدت مشابه سال قبل، میزان تحویل انواع محصولات این شرکت در بازار داخل نیز ۲۶ درصد رشد داشته است.

طهمورث جوانبخت، معاون فروش و بازاریابی فولاد مبارکه با بیان این مطلب گفت: این شرکت در ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۱ حدود ۳ میلیون و ۷۵۰ هزار تن انواع محصولات فولادی تخت را به بازار داخل تحویل داده و این در حالی است که در مدت مشابه سال گذشته ۲ میلیون و ۹۷۸ هزار تن محصولات تولیدی شرکت به بازار داخل تحویل شده بود.

رشد ۲۰ درصدی ارزش، با عرضه محصولات نهایی

جوانبخت با اشاره به اهمیت ارزش تحویل این میزان محصول اظهار کرد: افزایش عرضه محصول وقتی بیشتر می‌شود که مشاهده می‌کنیم فولاد مبارکه توانسته طی ۶ ماه نخست امسال در مقایسه با مدت مشابه سال قبل در مجموع رشد ۲۰ درصدی را در ارزش محصولات تحویلی رقم بزند که این مهم ناشی از عرضه بیشتر محصولات نهایی و با ارزش‌افزوده بالاتر به بازار بوده است. وی در ادامه از حمایت شرکت فولاد مبارکه از صنایع پایین‌دستی و تامین حداکثری نیاز مشتریان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل موثر در کاهش واردات محصولات فولادی تخت و جلوگیری از خروج ارز از کشور یاد کرد.

مکانیسم شفاف عرضه و تقاضا

معاون فروش و بازاریابی فولاد مبارکه خاطرنشان کرد: این دستاورد همچنین با عرضه تمامی محصولات شرکت در بورس کالا با مکانیسم شفاف عرضه و تقاضا محقق شده که به‌موازات آن عرضه‌های اختصاصی برای دو گروه استراتژیک خودروسازی و لوازم‌خانگی با هدف تامین حداکثری نیاز آنها انجام‌شده است.

جوانبخت در بخش دیگری از سخنان خود از تحویل ۱۰۸ میلیون تن انواع محصولات فولاد مبارکه به بازار از ابتدای بهره‌برداری شرکت تاکنون خبر داد و گفت: با تحویل این میزان محصول در صنعت زیربنایی فولاد کشور به نقش مهم و بی‌بدیل فولاد مبارکه بیش‌ازپیش پی می‌بریم.

جلوگیری از التهاب بازار

وی در پایان تصریح کرد: عملکرد ۶ ماهه گروه فولاد مبارکه با عرضه‌های مکفی که نتیجه آن تعادل نسبی بازار بوده در جلوگیری از التهاب بازار نیز نقش قابل‌ملاحظه‌ای داشته است.

ضمن اینکه این دستاوردها می‌تواند شرکت را در راستای تامین ارز موردنیاز و تحقق اهداف صادراتی خود در نیمه دوم سال یاری رساند.

سخن پایانی

شرکت فولاد مبارکه در ۶ ماه نخست امسال حدود ۳ میلیون و ۷۵۰ هزار تن انواع محصولات فولادی تخت را به بازار داخل تحویل داد. این در حالی است که در مدت مشابه سال گذشته، ۲ میلیون و ۹۷۸ هزار تن محصولات تولیدی شرکت به بازار داخل تحویل شده بود. طی ۶ ماه نخست امسال در مقایسه با مدت مشابه سال قبل در مجموع شاهد رشد ۲۰ درصدی در ارزش محصولات تحویلی فولاد مبارکه بودیم. این موفقیت ناشی از عرضه بیشتر محصولات نهایی و با ارزش‌افزوده بالاتر به بازار بوده است.

یونیدرو نیاز به نگاه جدید برای افزایش اثرگذاری دارد

یونیدرو برای اثرگذاری بیشتر برای توسعه بخش معدن و صنایع معدنی، نیاز به نگاه جدید دارد. به گزارش روابط‌عمومی ایمیدرو، وجیه‌الله جعفری، رئیس هیات عامل این سازمان در هفتمین نشست هیات امنای یونیدرو (موسسه پژوهشی و آموزشی مشترک دانشگاه تهران و ایمیدرو) ضمن بیان این مطلب گفت: این موسسه از زمان تاسیس، اقدامات ارزشمندی همچون ایجاد ارتباط دانشگاه با صنعت، آموزش بخش خصوصی، برگزاری جشنواره اینومایز و ایجاد بستر برای ایده‌آفرینان حوزه معدن و صنایع معدنی، شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌ها انجام داده است.

وی ادامه داد: ظرفیت این موسسه آموزشی و پژوهشی بالاست و باید با ایجاد همفکری و عارضه‌یابی شرایط، فضا را برای ایفای نقش بیشتر آن در توسعه بخش معدن و صنایع معدنی فراهم کرد.

رئیس هیات عامل ایمیدرو با اشاره به ضرورت ایجاد بستری برای بازدید فارغ‌التحصیلان از معادن کشور برای آشنایی عملی، تصریح کرد: موسسه یونیدرو در این زمینه می‌تواند ایفای نقش کرده و برای دانشجویان ترم آخر در فصول تابستان، دوره‌های آموزشی کاربردی در معادن برگزار کند.

وی ادامه داد: با توجه به نیاز کشور به تکنسین‌هایی در حوزه‌های گوناگون معدنی، موسسه یادشده با برنامه‌ریزی‌های لازم می‌تواند در این زمینه گام بردارد. موضوع دیگر، برگزاری دوره‌های آموزشی برای مدیریت واحدهای معدنی و صنایع معدنی است که در صورت نیاز می‌توان از اساتید خارجی بهره برد.

امید اصغری، رئیس موسسه پژوهشی و آموزشی یونیدرو در نشست یادشده درباره عملکرد این موسسه از سال تاسیس (۹۶) تاکنون، گفت: یونیدرو در مدت یادشده، ۲۹ طرح به ارزش ۱۸.۶ میلیارد تومان را در حوزه پژوهشی و ۱۶ دوره آموزشی در بخش معدن و صنایع معدنی اجرایی کرده است.

وی افزود: بخشی از این طرح‌ها در زمینه طراحی مدلی برای شناسایی اولویت‌های مرتبط با ارتقای بهره‌وری تولید، هوشمندسازی معادن، اکتشاف منابع عمیق سنگ آهن و زون‌های آب‌های ژرف در محدوده سنگان، تهیه دستنامه (Handbook) فرآوری مواد معدنی و متالورژی به زبان فارسی و... است.

اصغری درباره برگزاری جشنواره اینومایز ۴، اذعان کرد: در این جشنواره‌ها تلاش شده ایده‌های مرتبط با نوآوری را دریافت کنیم. ایده‌های استارت‌آپ‌های علاقه‌مند را به چرخه اکوسیستم نوآوری هدایت و آنها را با صنعت عجین کنیم.

وی ادامه داد: در اینومایز ۴ قرار است برای بررسی ایرادات احتمالی، عارضه‌یابی انجام تا این جشنواره توانمندتر ظاهر شود.

در این نشست، مهدی فکورثقیه معاون پژوهشی دانشگاه تهران، علی یاری معاون مدیرکل پژوهش‌های کاربردی تهران، داریوش اسماعیلی عضو هیات علمی دانشگاه تهران، علی‌اصغر خدایاری عضو هیات علمی دانشگاه تهران، شمس‌الدین سیاسی‌راد خبره، صنعت، امیر خرمی‌شاد معاون برنامه‌ریزی و توانمندی ایمیدرو و غلامرضا ملاطاهری مدیر آموزش، پژوهش و فناوری ایمیدرو، پیشنهادهایی برای توسعه این موسسه ارائه دادند.

مدیریت پسماند با توان دانش‌بنیان‌ها

مدیریت پسماند به‌منظور افزایش بهره‌وری از موضوعاتی است که با کمک دانش‌بنیان‌ها و خلاق‌ها اتفاق می‌افتد، در واقع با استفاده از توان شرکت‌های دانش‌بنیان، بهره‌وری در زنجیره مدیریت پسماند افزایش می‌یابد. به‌نقل از معاونت روابط‌عمومی معاونت علمی و فناوری، مدیریت پسماند موضوعی است که به‌دنبال پیشرفت زندگی اجتماعی انسان‌ها و افزایش تعاملات با محیط‌زیست شکل گرفت. محیط‌زیست مجموعه‌ای بسیار بزرگ و پیچیده از عوامل گوناگون محسوب می‌شود که بر اثر روند و تکامل تدریجی موجودات زنده و اجزای سازنده سطح زمین به‌وجود آمده که در نتیجه در فعالیت‌های انسان تاثیرگذار است. امروزه مدیریت پسماند یکی از ضروری‌ترین محورهای توسعه پایدار محسوب می‌شود و مدیریت پسماند به‌عنوان یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های جوامع بشری مطرح است. افزایش روزافزون حجم پسماندها از یک‌سو و تنوع و گوناگونی آنها از سویی دیگر بر پیچیدگی شرایط و نحوه جمع‌آوری و دفع آنها می‌افزاید. در قانون جهش تولید دانش‌بنیان پیگیری و انجام موضوعات مختلف و مهمی از قبیل مدیریت پسماند در دستور کار قرار گرفته، در این قانون با کمک دانش‌بنیان‌ها و خلاق‌ها که رکن‌های اصلی این قانون هستند، می‌توان زیست‌بوم نوآوری و فناوری را در کشور توسعه داد. بر همین اساس، در یکی از آیین‌نامه‌های این قانون آمده که سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور به‌منظور افزایش بهره‌وری زنجیره مدیریت پسماند مکلف هستند، بسترهای لازم برای استفاده از توان شرکت‌های دانش‌بنیان و خلاق در کلیه بخش‌های زنجیره مدیریت پسماند از تفکیک از مبدأ تا پردازش و تصفیه میانی، بازیافت یا تبادل به مواد با ارزش‌افزوده بالاتر، دفن بهداشتی و تولید انرژی از زباله را از طریق شهرداری‌ها فراهم آورند و با همکاری معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری نسبت به ایجاد شتاب‌دهنده فناوری‌های مدیریت پسماند در شهر منتخب اقدام کنند.

گفت‌وگو

رئیس ستاد ویژه نانو در گفت‌وگو با صمت عنوان کرد

ترور علم به‌دست صاحبان صنعت

مهتاب دمیرچی
editor@smtnews.ir

کارشناسان معتقدند صحبت کردن از بخش خصوصی در کشور ما امری خنده‌دار است. صنعت باید نخستین درگاه توسعه فناوری باشد، در حالی که کشور ما درگیر چرخه معیوبی است که نشانه‌ای از توسعه و تولید در آن یافت نمی‌شود. به‌عبارت دیگر، کارخانه‌داران در کشور ما زیاد هستند نه صنعتگران. صمت در گفت‌وگو با سعید سرکار یکی از فعالان اکوسیستم دانش‌بنیان به اهمیت کاربرد تولیدات حاصل از دانش و فناوری در صنعت و معضلات و دست‌اندازهای آن پرداخته است.

بی‌نقص‌های سازمانی

چند سالی می‌شود که برخی اقتصاددانان و کارشناسان، یکی از راه‌های برون‌رفت از رکود و تورم فعلی در اقتصاد کشور را، توسعه اقتصاد دانش‌بنیان می‌دانند و در کنار آنها رهبر معظم انقلاب هم تاکیدات ویژه‌ای به ورود به اقتصاد دانش‌بنیان داشته‌اند، در حقیقت برای رسیدن به ثبات و توسعه اقتصادی راهی جز فاصله گرفتن از نفت و مواد خام مبتنی بر آن نیست.

برخی فعالان عرصه دانش‌بنیان معتقدند این گزاره فاصله زیادی با واقعیت دارد. به‌گفته سعید سرکار، دبیر ستاد ویژه توسعه فناوری‌نانو، رشد و توسعه عرصه‌های گوناگون در هر کشور، منوط به حمایت حاکمیت آن کشور است. با اینکه چند سال می‌شود رهبر معظم انقلاب تاکید ویژه به توسعه دانش‌بنیان‌ها دارد و در زمان‌های مختلف فرمایشاتی درباره محوریت و اصل بودن اقتصاد دانش‌بنیان در راستای اقتصاد مقاومتی سخن گفته‌اند، اما هنوز مجریان امر آن‌گونه که باید به این فرمایشات عمل نکرده‌اند. وی در گفت‌وگو با صمت معتقد است همچنین بارها درباره مرکزیت علمی و فناوری داخلی تاکیداتی داشته و در نهایت شعار دانش‌بنیان را به یک سال اختصاص داده‌اند، در واقع رهبر معظم انقلاب قله را نشان داده‌اند که مسئولان امر براساس نیل به آن قله، تدابیری را تدوین کنند. حال عمل به این فرمایشات به دولتمردان و اهالی خانه ملت برمی‌گردد که چقدر در این راستا و بستر حرکت می‌کنند، متاسفانه تاکنون فرآیند جدی در راستای عمل کردن به فرمایشات رهبر معظم انقلاب در راستای رسیدن به اقتصاد دانش‌بنیان مشاهده نشده است.

در ادامه شرح کامل این گفت‌وگو را می‌خوانید:

همان‌گونه که اشاره شد، تا کنون تاکیدات ویژه‌ای که نسبت به اقتصاد دانش‌بنیان شده است، اما آن روندی که باید رخ می‌داد، ایجاد نشد و به‌عبارتی زور اقتصاد رشدیافته از تولیدات دانش و فناوری به اقتصاد نقتی و خام فروشی نرسید. حال این پرسش مطرح است که پس از این تاکیدات و تصویب قانون جهش دانش‌بنیان در تفکر و نگرش و رفتار دولتمردان و مجلسی‌ها چه تفاوتی به‌وجود آمده است؟

تاکنون توجهی به اکوسیستم دانش‌بنیان‌ها در زمینه‌ها و تصمیمات مجلس نشده است؛ از بودجه تا تصمیمات و سیاست‌گذاری‌ها. به‌طورکلی تخصیص بودجه و سرمایه‌گذاری یک بحث کلی است. به عقب که برگردیم با مشاهده آثار تاریخی در کشورمان می‌فهمیم که توجه اصلی حاکمان آن زمان حول چه محوری می‌چرخیده است؛ برای مثال با نگاه به تخت‌جمشید می‌توان فهمید که سیاست حاکمیت آن زمان بر ساخت بناهای بزرگ استوار بوده است. یا در مثالی دیگر در دوره‌ای شعر و ادبیات ایران زمین رشد زیادی داشته که نشان‌دهنده توجه حاکمیت آن دوران به ادبیات بوده است، درحالی که بعد از آنها ایران با سکون در عرصه ادبیات مواجه شد. اینکه امروزه میدان نقش‌جهان و عالی‌قاپو و دیگر معماری‌های زیبای استان اصفهان را تحسین می‌کنیم، حاکی از آن است که معماری فاخر موردتوجه حاکمیت آن زمان بوده است. در حقیقت، پادشاهان و حاکمان آن زمان، شرایط بروز و ظهور هنر و هر روند دیگر را فراهم کردند و با تامین منابع مالی، عاملان توانستند آثار خود را بروز دهند، بنابراین می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که جریان‌سازی‌های حاکمیتی تعیین‌کننده اصلی‌ترین وقایع در کشورها است. به‌اعتقاد من، امروزه به‌ندرت افراد به پشت صحنه مولفه‌های توسعه در هر زمینه فکر می‌کنند و به‌طورمعمول صاحبان اثر بر سر زبان‌ها می‌افتند، در حالی که ساز کار شکوفایی در هر عرصه‌ای در گام نخست تحت‌تاثیر مستقیم نگرش حاکمان زمان بوده است و در هر کشوری این یک اصل است. مردم نقش بازیگران این سناریو را دارند و اگر نقشی به آنها بدهند، بازی می‌کنند، اگرنه بی‌شک نمی‌توانند هنرشان را به شکوفایی برسانند.

امروزه واژه دانش‌بنیان در کشورمان بیشتر تبدیل به یک شعار شده است، به‌گونه‌ای که بیشتر مسئولان به‌طورمعمول در ابتدای سخنرانی‌های‌شان به آن تاکید دارند، اما در عمل فرآیند چشمگیری مشاهده نشده است، در حالی که رهبر معظم انقلاب با اینکه تنها امسال را با شعار دانش‌بنیان نام‌گذاری کرده‌اند، منظورشان این نیست که در سال‌های آتی نباید به توسعه اقتصاد دانش‌بنیان بها داد.

با این وجود ایجاد نگرش در مسئولان امر برای توسعه اقتصاد دانش‌بنیان چه روندی دارد؟

باوجود سال‌ها فعالیت در این اکوسیستم، بیشتر کارشناسان بر این باور هستند که اقتصاد ایران باید از نفتی بودن رهانیده شود و به‌سمت اقتصاد دانش‌بنیان برود، در واقع ما برای توسعه اقتصادی راهی جز این نداریم که از اقتصاد مبتنی بر مواد خام به‌سمت اقتصاد مبتنی بر دانش و فناوری و محصولات و خدمات های‌تک برویم. برای رسیدن به این روند، باید سرمایه‌گذاری و ایجاد بستر کنیم تا چرخه استانداردی به‌وجود بیاید و نتیجه آن در بستر زمانی ۵ یا ۱۰ ساله خودش را نشان دهد و مردم تاثیر آن را در اقتصاد مشاهده کنند، اما تاکنون اتفاق خاصی در هیچ جلسه‌ای نیفتاده و در طول این چند سال، شاهد حرکت جدی نبوده‌ایم، مگر اینکه اراده خرج کنیم و با ایجاد باور و تغییر نگرش مسئولان به این یقین برسیم که نیروی انسانی خبره و نخبه این لیاقت را دارد که تولید را به‌دست آنها بسپاریم. من معتقدم با ایجاد منابع برای این نیروی انسانی، آینده کشور مبتنی بر اقتصاد دانش‌بنیان خواهد بود که به باور و فرهنگ نهادینه‌شده بستگی دارد، اما هنوز این باور و اعتقاد در مسئولان به‌وجود نیامده است، در واقع، آنها باور ندارند که کشور ظرفیت کنار گذاشتن اقتصاد نفتی و بهره‌برداری از دانش و فناوری جوانان کشور را دارد. تا این باور ایجاد نشود و تغییر نگرش را مشاهده نکنیم، به‌دنبال آن نمی‌توانیم تغییر بنیادی در اقتصاد را ببینیم؛ همان چیزی که از آن به‌عنوان جراحی اقتصادی یاد می‌کنند.

قرار بود ۵ درصد اقتصاد کل کشور ناشی از تولیدات مبتنی بر دانش‌بنیان‌ها باشد که تنها یک درصد آن محقق شده است، به‌نظر شما بخش خصوصی چه تاثیری در افزایش این عدد می‌تواند داشته باشد؟ به‌عبارت دیگر، باوجود مرتفع شدن مشکلاتی مربوط به تسهیلات و تضامین به‌فرض به‌ثمر نشستن تولیدات، شرکت‌های دانش‌بنیان چگونه می‌توانند در اقتصاد نقش‌آفرینی کنند؟

پیش از اینکه بخواهیم به سرمایه‌گذاری‌ها و انبوه‌سازی تولیدات بپردازم، خوب است به این نکته اشاره کنم که بخش خصوصی کجای اقتصاد کشور قرار دارد و اصلا چند درصد اقتصاد ما خصوصی است؟ خوب است بدانیم که ما درباره کشوری صحبت می‌کنیم که صنعت نفت آن پیشران اقتصاد در کشور است و جای خالی رویکردی که براساس آن توانمندی‌های تولید و قابلیت‌های فناورانه به‌رسمیت شناخته شود، به‌شدت احساس می‌شود. در تمام دنیا، خریدها و سرمایه‌گذاری‌های دولتی، پیشران توسعه فناوری است. حال چه زمانی ما شاهد آغوش باز دولتی‌ها از دانش‌بنیان‌ها بودیم؟ عمده اقتصاد در کشور ما به‌دست دولت است و بقیه در قالب کوچک‌مقیاس فعالیت می‌کنند. بخش خصولتی هم بسان ضرب‌المثل مرغ و شترمرغ عمل می‌کنند و راهی برای همکاری و دستگیری از دانش‌بنیان‌ها باز نمی‌گذارند؛ در حقیقت وقتی پای عمل به وظایف بخش خصوصی می‌رسد، خود را دولتی می‌دانند و وقتی خواهان حمایت‌های دولتی آنها می‌شویم، تاکید بر خصوصی بودن‌شان دارند، در واقع، نه از دولت تبعیت می‌کنند و نه دل‌شان به حال بخش خصوصی می‌سوزد، چرا که منابع مالی دولتی است. در اصل، زمین اقتصاد کشور خالی از بازیکنان بخش خصوصی است. اصلا در اقتصاد کلان کشور چیزی به‌عنوان بخش خصوصی نداریم.

آیا ضعف از قانون است؟

ضعف در همه‌چیز است. پیش از تدوین قانون باید نگرشی وجود داشته باشد که تدوین و تبصره گذاشته شود. بی‌شک بی‌قانونی هم ناشی از نبود فرهنگ و نگرش توسعه اقتصاد دانش‌بنیان است. وقتی صنایع دولتی از اقتصاد دولتی نفع می‌برد، چطور انتظار داریم که به جریان اقتصاد پویا و دانش‌بنیان بها دهد؟ حتی فرآیند خصوصی‌سازی در کشور ما از مسیر رانت و دولت می‌گذرد که شرایط را بدتر کرده است. صنعت باید پیشران توسعه و فناوری یک کشور باشد. کارخانه یک موجود مرده است. ما زمانی می‌توانیم بگوییم صنعت داریم که ماشین‌های صنعتی را خودمان تولید کنیم و بسازیم. صنعت باید زنده و پویا باشد و برای رشد و زنده بودن احتیاج به فضا و نوآوری دارد. به‌اعتقاد من، غذای صنعت فناوری است، یعنی صنعت در هر کشوری باید فناوری بخورد تا رشد کند و رقابت‌پذیر باشد و محصول خود را به بازار عرضه کند تا زنده بماند، اما در کشور به‌ندرت می‌توان چنین روالی را مشاهده کرد. صنعت در کشور ما مرده است و جانی ندارد، بنابراین فناوری که توسعه داده می‌شود، اصلا در فضای صنعتی کاربرد ندارد. چگونه می‌توان به یک نوزاد، غذای بزرگسالان را داد. صنعت در کشور ما ظرفیت تولیدات دانش‌بنیان‌ها و نوآوری‌ها را ندارند، حتی صاحبان آنها چون منافعی ندارند، انگیزه کارآیی هم ندارند، چرا که حقوق‌شان را دولت می‌دهد به فراخور این شرایط، احساس مسئولیت نمی‌کنند و دغدغه نوآوری و سرپایی صنعت را ندارند. نمونه چنین روندی، خودروسازی و افتضاحاتی است که در این صنعت رخ داده است، حتی بخش خصوصی در کشور معیوب است، چرا که همگی نفت می‌فروشند. این فروش به‌صورت غیرمستقیم است که موجب سرپا ماندن بسیاری از بنگاه‌های اقتصادی در کشور است.

تاکنون تجربه کارآیی و کاربرد محصولات مبتنی بر نانوفناوری را در تولید و صنعت داشتید؟

در بخش خصوصی که سرمایه‌گذار افراد و نه دولت بوده است، شاهد اتفاقات خوبی بوده‌ایم. بخش‌های خصوصی از فناوری نانو استفاده کردند و متوجه کاربرد نانو در مصارف اقتصادی خود شدند. در حوزه ساختمان، دارو و سلامت و صادرات خوبی هم داشتند و دنیا از آن استقبال کرده است. در سال ۸۶ ، رقمی معادل ۷۲ میلیون دلار صادرات داشتیم. ما در ستاد نانو هدف‌گذاری کرده بودیم که تا سال ۱۴۰۴ صادرات محصولات نانویی به یک میلیارد دلار برسد که تحت‌تاثیر عواملی از جمله نصف شدن بودجه ستاد نانو و بحران همه‌گیری کرونا، شیب رو به پایینی را تجربه کردیم. اتفاقاتی باعث شد که افت شدیدی کنیم و امسال صادرات نزدیک به ۶۲ میلیون دلار را تجربه کردیم. اگر این بحران‌ها نبود، به‌طورقطع یک میلیون دلار صادرات داشتیم و متاسفانه تحت عواملی نتوانستیم به این هدف برسیم. به‌اعتقاد من، نانوتکنولوژی کشور از سوی دولتمردان ترور شده است.

بودجه در دانش‌بنیان یک سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود. فروش سال ۱۴۰۰ محصولات نانو معادل ۱۹ هزار میلیارد تومان که ۶۲ میلیون دلار یعنی نزدیک به ۲ هزار میلیارد دلار صادرات بوده که ۱۷ هزار میلیارد در داخل فروش داشته است که ۹ درصد آن مالیات بر ارزش‌افزوده است که وارد خزانه دولت شده؛مبلغی نزدیک به ۱۵۰۰ میلیارد تومان. در حالی که بودجه ستاد نانو حدود ۱۰۰ میلیارد بوده که ۱۵ برابر آن به خزانه دولت برگشته است. ادبیات سرمایه‌گذاری و پول هم نتوانست مسئولان را اقناع به عملکرد در راستای توسعه اقتصاد دانش‌بنیان کند. این در حالی است که در همه‌جای دنیا دولت‌ها با آغوش باز از چنین روندهایی استقبال می‌کنند.

امسال نمایشگاه ایران نانو پس از ۲ سال برگزار شد. ارزیابی شما از نمایشگاه امسال چیست؟ آیا قراردادهای بین‌المللی اقناع‌کننده بود؟

امسال در ۳ سالن نمایشگاه نانو را برگزار کردیم و نانو در حال رفتن به‌سمت صنعتی شدن و قرار بود از ۱۱ کشور مهمان داشته باشیم که ۶ کشور محقق شد و با هیات‌های تجاری قراردادهای خوبی به‌امضا رسید و بسیار شگفت‌زده شده بودند و از ظرفیت‌ها و پیشرفت‌های ایران در نانو در این نمایشگاه نزدیک به ۱۲۰۰ میلیارد تومان قرارداد و تفاهمنامه امضا شد. ۱۰۰ میلیارد تومان در حوزه سرمایه‌گذاری ریسک‌پذیر و صندوق‌های جسورانه در حوزه استارت‌آپ‌ها بود و قرارداد ۱۱۰۰ میلیارد تومان هم محصولات نانو بین شرکت‌ها بسته شد. در مجموع نمایشگاه موفقی بود و امیدواریم در سال‌های آتی شاخص‌های خود را رشد دهیم. در حوزه تجهیزات پزشکی، نفت، انرژی و ساختمان تعاملات بسیاری برقرار شد. نظر نمایندگان کشورهای مکزیک بروئنی و دیگر کشورهایی که حضور یافتند، برای همکاری بسیار مثبت بود و این آورده اقتصادی خوبی برای شرکت‌ها خواهد داشت؛ در حقیقت آن بازخوردی که منتظرش بودیم، محقق شد.

سعید سرکار

وقتی صنایع دولتی از اقتصاد دولتی نفع می‌برند، چطور انتظار داریم به جریان اقتصاد پویا و دانش‌بنیان بها دهند

سخن پایانی

باتوجه به موارد یادشده، سود عظیمی که از محصولات دانش‌بنیان به جیب دولت می‌رود، به‌میزان بودجه‌ای که به آن تخصیص می‌یابد، قابل‌مقایسه نیست. کدام بخش ادعا می‌کند که توانایی چنین سرمایه‌گذاری را برای دولت دارد؟ با این حال، صحبت‌های مسئولان از دانش‌بنیان شدن اقتصاد، تنها چند خط نخست رسانه‌ها را تشکیل می‌دهند و در عمل کاری را به‌سرانجام نمی‌رسانند. فناوری نانو در مقیاس خرد موفق بوده است، به‌همین دلیل، اگر صادرات و تجارت در نانو در مقیاس بزرگ‌تری اتفاق بیفتد، می‌تواند جریان تازه‌ای به اقتصاد کشور ببخشد. تا عادت بودجه‌ریزی در کشور تغییر نکند، کاری از پیش نمی‌رود.

یادداشت

به‌نام دانش به‌کام دولت

مصطفی قانعی ـ دبیر ستاد زیست‌فناوری معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری

بانگاهی گذرا به آمار واردات محصولات غذایی چند دهه قبل کشور می‌فهمیم که محصولات غذایی و کشاورزی سرآمد کالاهای وارداتی در کشور بودند. در واقع، جهت‌گیری این‌گونه بوده که بیشتر خوراک دام، طیور و دیگر محصولات دامی از خارج وارد می‌شده است. برای مثال، بذر از اوکراین، جوجه از انگلیس و واکسن از روسیه وارد می‌شد. این در حالی بود که رفتن به‌سوی امنیت غذایی در گام نخست، تامین این نهاده‌ها و دیگر نهاده‌هایی است که در لیست واردات کشور قرار داشتند. بر همین اساس، ستاد زیست‌فناوری در معاونت علمی چندین پروژه را با هدف کاهش واردات به‌ثمر رساند. در این یک دهه اخیر، محصولاتی از سوی شرکت‌های دانش‌بنیان در حوزه کشاورزی با دانش زیست‌فناوری تولید شد که در بسیاری از بخش‌ها میزان واردات کاهش یافت. از ۲ سال اخیر تاکنون، ۲۰۰ میلیارد تومان برای امنیت غذایی هزینه شده است، در حالی که واردات، رقم ۱۰ میلیارد دلار را به خود اختصاص داده است. برای مثال تصور کنید، ایران مرغ آرین را داشت، اما به‌دلیل بی‌توجهی به این رده در مرغ باعث شده بود ما به واردات مرغ از کشورهای خارجی وابسته شویم، همچنین توان تولید واکسن داشتیم، اما همیشه واردکننده بوده‌ایم. به‌تازگی دانش‌بنیان‌ها توانسته‌اند بیش از ۲۰ نوع واکسن دام و طیور و آبزیان را تولید کنند و خوشبختانه تا حد زیادی از واردات واکسن جلوگیری شد. این موارد باعث شد، ارزبری به‌طور جدی کاهش یابد. در زمینه امنیت زیستی نهاده‌ها، از کودهای زیستی به جای سموم شیمیایی بهره گرفتیم و استفاده از زیست دریا و جلبک‌ها و حوزه‌های مختلف امنیت غذایی فعالیت‌های مثمر ثمری داشتیم و جایگزین‌های زیستی را هم تولید کردیم و در حال کاهش واردات در این زمینه هم هستیم.

فناوری زیستی تنها مولفه‌ای است که می‌تواند پاسخ نیازهای کشور را بدهد. در حال حاضر نزدیک به ۳ میلیارد دلار کاهش ارزبری را هدف قرار دادیم. در حقیقت به‌دنبال آن هستیم که دست‌کم تراز تجاری را مثبت کنیم. در بخش زیست نهاده‌ها فعالیت‌های موثری را به‌ثمر رساندیم و یکی از محورهای اصلی رفتن به‌سمت زیست دریا است. باتوجه به ماهیت دریا می‌توانیم محصولات غذایی برای دام و طیور به‌دست بیاوریم که می‌تواند یک منشأ سالم و پایان‌ناپذیر باشد. بخش دوم به استفاده از توان زیست فناوری در تولید بذرها و نهاده‌هایی است که به خشکی و تنش‌های محیطی مقاوم باشد و بهره‌وری چندین برابری داشته باشد. با زیست فناوری می‌توانیم محصولات عاری از ویروس تولید کنیم که علاوه بر افزایش بهره‌وری، سلامت ماده غذایی هم حفظ شود. در واقع، با فناوری‌های زیستی می‌توان محصولات ارگانیک را هم افزایش داد، بنابراین مقاوم‌سازی و افزایش بهره‌وری با مهندسی ژنتیک برای یک نهاده فراهم کنیم و برای موفقیت در این عرصه در حوزه بذر ورود کردیم که یکی از واردات جدی در کشور بود، در واقع، زیست فناوری کاری می‌کند که میزان واردات بذر را به‌شدت کاهش دهد و تولید داخلی افزایش یابد. در حوزه نهاده‌ها به هسته‌های عاری از ویروس نفوذ کردیم تا کشاورزان اطمینان زیادی از نبود آفت‌زدگی پیدا کنند. در حوزه جایگزینی کود از کود زیستی بهره می‌گیریم که موجب تولید محصولات ارگانیک است. همچنین با کمک زیست فناوری از پسماندهای کشاورزی که در چرخه خوراک و زیست کشاورزی بازگردانده می‌شود، استفاده کردیم، چرا که دارای مواد غذایی است و این باعث می‌شود که هم آسیب محیط‌زیستی نداشته باشیم و هم جلوی واردات گرفته می‌شود، خوشبختانه ورود فناورانه در بحث امنیت غذایی شرایط خوبی دارد. معضل اصلی در توسعه بهره‌گیری از فناوری به‌ویژه فناوری‌های زیستی، نبود آن نیست، بلکه ترویج و شناخت آن از سوی بازار هدف است، در واقع، ما در رسوخ فناوری دچار ضعف‌هایی هستیم که تلاش کردیم با همکاری‌های بین‌سازمانی در یک بستر استاندارد به ترویج آن بپردازیم. گفتنی است، اجباری در بکارگیری این فناوری‌ها در عرصه تولیدات مواد غذایی و محصولات کشاورزی برای کشاورزان و تولیدکنندگان نیست. به‌همین دلیل بودجه و یارانه‌ای به آن تعلق نمی‌گیرد و ما تنها به‌عنوان یک راهکار در اختیار آنها قرار می‌دهیم.

یادداشت

مسئولیت نظام بانکی در مبارزه با فقر

ایمان کرمی
کارشناس اقتصاد

خلاف گذشته‌های دور که «فقر» تنها در نداشتن پول کافی برای ادامه حیات و تهیه مایحتاج روزمره خلاصه می‌شد، امروز نداشتن دانش‌های پایه، دسترسی نداشتن به اینترنت و حتی ندانستن زبان دوم نیز نوعی فقر محسوب می‌شود. با این حال داشتن زندگی حداقلی و تامین نیازهای اولیه بشری هم در بسیاری از نقاط دنیا به یک آرزو تبدیل شده است.

ادیان و مذاهب و مکاتب فکری هر یک به فراخور خود برای حل مشکل فقر راه‌هایی پیش روی بشر نهاده‌اند. تحقق رفاه عمومی و برقراری عدالت اقتصادی از اهداف نظام اقتصادی اسلام است و بدون تردید ترسیم و اجرای این نظام موجب زدودن پدیده شوم فقر از سطح جامعه می‌شود. یکی از گام‌های اساسی برای تحقق این مقصود، اصلاح نظام بانکی و در نظر گرفتن وام‌های بدون بهره در پیکره آن برای اقشار کم‌برخوردار است.

مجموع این عوامل، دلایل محکمی است بر اینکه همه افراد یک جامعه، چه در قالب فردی، چه در قالب سازمانی و چه در قالب جامعه، باید تلاش حداکثری خود را برای از بین بردن و ریشه‌کنی «فقر» به کار ببندند.

طبیعی است با کمک‌های مقطعی می‌توان «فقر» را تا حدودی از بین برد، اما به‌طور قطع اقداماتی ریشه‌ای و زیربنایی در این زمینه می‌تواند موثرتر واقع شود و «فقر» را به‌عنوان پدیده‌ای مذموم به‌طور کلی از جامعه بزداید. نظام بانکی در این زمینه یکی از مهم‌ترین مسئولیت‌ها را برعهده دارد، چراکه حجم قابل‌توجهی از پول و دارایی اشخاص در اختیار نظام بانکی است و مدیریت درست این منابع می‌تواند تا حدی به کاهش «فقر» منجر شود. به همین منظور، بانک‌ها باید در این زمینه اقدامات گسترده‌ای انجام و همواره بخش عمده‌ای از منابع قرض‌الحسنه خود را به رفع احتیاجات عمومی تخصیص دهند.

هر سال میزان زیادی از تسهیلات قرض‌الحسنه در قالب تسهیلات تکلیفی ازسوی دولت به بانک‌ها ابلاغ می‌شود و بانک‌ها را مکلف می‌کند وام‌هایی در قالب تسهیلات خرد و کم‌بهره به اقشار نیازمند جامعه برای رفع نیازهای ضروری‌شان اعطا کنند. این تسهیلات حتی در اختیار افراد تحت پوشش نهادهای حمایتی مانند کمیته امداد امام خمینی (ره) قرار می‌گیرد؛ به‌طوری که بسیاری از مددجویان با استفاده از همین منابع برای خود کسب‌وکاری راه‌اندازی کرده‌اند. همچنین سالانه بنا به دستور دولت ازسوی بانک‌ها مبالغی برای آزادسازی زندانیان جرائم غیرعمد تخصیص می‌یابد؛ افرادی که ناخواسته، در بند شده‌اند و خانواده آنها به‌واسطه همین گرفتاری در تنگدستی به سر می‌برند. خوداشتغالی، کمک به زنان سرپرست خانوار و حتی تسهیلات در قالب رونق تولید و کسب‌وکار، سرفصل‌هایی است که حجم زیادی از منابع بانک‌ها باید به‌سوی آنها هدایت شود.

همه این اقدامات یک نتیجه دارد و آن هم افزایش فعالیت‌های اقتصادی، افزایش درآمد سرانه و حرکت به سمت جامعه پویا و درآمدزا به‌جای جامعه مصرف‌کننده و هزینه‌زاست.

بانک‌ها می‌توانند با هدایت صحیح نقدینگی، همچنین تمرکز بر «رونق تولید» و رشد اقتصادی مستمر، پدیده شوم «فقر» را از چهره کشور پاک کنند.

۲۵ مهر مصادف با ۱۷ اکتبر، ازسوی سازمان ملل متحد به‌عنوان «روز جهانی ریشه‌کنی فقر» نام‌گذاری شده، این در حالی است که امروز حجم قابل‌توجهی از مردم جهان با پدیده «فقر» دست و پنجه نرم می‌کنند.

مورد استفاده قرار نگرفتن امکانات بالقوه اقتصادی، فقدان سرمایه لازم برای سرمایه‌گذاری، کمبود تقاضا برای نیروی کار، پایین بودن دستمزدها و رشد اقتصادی منفی، از آثار فقر است.

این آثار در سطح کلان به وابستگی اقتصادی که اغلب با وابستگی سیاسی همراه است می‌انجامد. محرومیت از حقوق اجتماعی، ضعف بنیه علمی، رواج ناهنجاری‌های اجتماعی و افزایش اضطراب و ناراحتی‌های روحی از دیگر آثار فقر هستند که برای خروج از این بحران‌ها راهی جز خروج از فقر نداریم.

اعتبار طلا را پیامکی چک کنید

مدیرکل استاندارد استان تهران از شهروندان خواست به‌صورت پیامکی از اعتبار مصنوعات طلا مطمئن شوند. به گزارش ایرنا، عباس نوری در جلسه با اتحادیه فروشندگان و سازندگان طلای شهر تهران، افزود: در حال حاضر ۴۸۹ کد شناسایی مصنوعات طلا در استان، ابطال شده است. مدیرکل استاندارد استان تهران با تاکید بر اینکه اخذ کد شناسایی برای تولید مصنوعات طلا اجباری است، ادامه داد: در حال حاضر ۴۸۵ کد شناسایی معتبر برای مصنوعات طلا، در استان وجود دارد. وی درباره عیارسنجی مصنوعات طلا افزود: ۸۰ درصد عیارسنجی‌های انجام‌شده برای مصنوعات طلا توسط کارشناسان استاندارد، با الزامات استاندارد مطابقت داشته و تنها ۵ درصد آنها مغایرت بحرانی داشته‌اند. نوری با اشاره به سامانه پیامکی ۱۰۰۰۱۵۱۷ برای استعلام و اطمینان از صحت اعتبار پروانه استاندارد یا مجوز فرآورده‌های مشمول استاندارد اجباری از جمله مصنوعات طلا، گفت: شهروندان قبل از خرید مصنوعات طلا با ارسال پیامک شماره کد GT به این سامانه، وضعیت اعتبار کدها را استعلام کنند. این مقام مسئول درباره کدها توضیح داد: این کدها برای مشخص‌شدن تولید این مصنوعات توسط تولیدکنندگان معتبر داخلی و با رعایت عیار قانونی، روی مصنوعات طلا درج می‌شود. در این جلسه، نوری تعامل و همکاری اعضای اتحادیه فروشندگان و سازندگان طلای شهر تهران با این اداره‌کل را ارزنده دانست و از امضای تفاهمنامه فی‌مابین استقبال کرد. مدیرکل استاندارد استان تهران، برای نظارت دقیق‌تر بر واحدهای تولیدی و صنفی طلا، ایجاد بستر مشترک برای هم‌افزایی در امور بازرسی و نمونه‌برداری را موثر دانست و افزود: گسترش و نظارت بر آزمایشگاه‌های همکار، تشکیل کمیته تخصصی به‌منظور پیگیری امور مربوط به صنعت طلاسازی، برگزاری دوره‌های آموزشی با همکاری دوجانبه اداره‌کل و اتحادیه زمینه‌ساز ارتقای سطح کیفی و استانداردسازی صنعت طلا است.

صمت نقش وام‌های خرد در حمایت از اقشار آسیب‌پذیر را بررسی کرد

نمره مردودی بانک‌ها در فقرزدایی

مریم غدیرپور
editor@smtnews.ir

چندی پیش وزیر امور اقتصادی و دارایی از هماهنگی برای اعطای وام قرض‌الحسنه بدون کارمزد خبر داد. براساس این خبر قرار است با هماهنگی ایجادشده بین بانک قرض‌الحسنه مهر ایران و بانک قرض‌الحسنه رسالت، کارمزد وام‌های خرد قرض‌الحسنه ۱۰ میلیون تومانی و کمتر از آن که تاکنون ۴ درصد بود، صفر شود.

خاندوزی هدف از این اقدام دولت را فقرزدایی عنوان کرد و گفت: باوجود تمرکز بر اهدافی چون رفع فقر و ایجاد اشتغال در تمام دولت‌ها، هنوز نظام بانکی در ساماندهی موضوع تامین مالی بنگاه‌ها و مشاغل کوچک و اعتبارات خرد به نتایج قابل‌توجهی دست نیافته، این در حالی است که در بسیاری از کشورهای جهان نقش نظام بانکی از تامین مالی خرد فراتر رفته و بر ضرورت فراگیری مالی به‌عنوان یک اصل مهم در کاهش آسیب‌پذیری‌های گروه‌های فقیر تاکید شده است. به‌گفته وزیر امور اقتصاد و دارایی، بانک‌های مرکزی کشورهای پیشرو به‌طور جدی به موضوع فقرزدایی ورود کرده‌اند و نظام بانکی ما نیز باید در این راستا گام بردارد.

صمت در این گزارش به‌مناسبت «روز جهانی ریشه‌کنی فقر» نقش بانک‌ها در کاهش فقر در جامعه را از نگاه کارشناسان مورد بررسی قرار داده است.

عکس: صمت

تولد بنگاه‌ها و ایجاد اشتغال

بیش از ۳۰ سال است که تامین مالی خرد به‌عنوان راهکاری موثر در کاهش فقر و ایجاد اشتغال گروه آسیب‌پذیر مطرح شده و به موفقیت‌های چشمگیری در جهان دست یافته است. در همین راستا در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز سیاست‌های کلی اشتغال و برنامه‌های پنج‌ساله توسعه بر ایجاد اشتغال برای همه افراد جامعه از جمله طبقات محروم و روستاییان و حمایت‌های مالی و اعتباری برای نیل به این هدف تاکید می‌کنند. مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارشی به این سوال پرداخته که آیا شیوه تامین مالی خرد در ایران موفق بوده و چگونه می‌توان با روش تامین مالی خرد به تولد بنگاه‌ها و ایجاد اشتغال کمک کرد. نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد تامین مالی خرد ایده خوبی است که در ایران ناقص اجرا شده و خلاف الگوی اصیل آن و نیز تجربیات موفق جهانی به‌شکل یک برنامه چندبعدی و دارای سازکارهای ابتکاری و متفاوت با بانکداری متعارف موردتوجه قرار نگرفته است. رویکرد نادرست دولت در اجرای طرح‌ها و برنامه‌های تامین مالی خرد نظیر اجرای برنامه‌های ناگهانی و یک‌باره که مانند شوک عمل می‌کنند و دسترسی پایداری به خدمات مالی را فراهم نمی‌کنند، آغاز طرح‌هایی با اهداف پوپولیستی بدون پشتوانه کارشناسی و مالی کافی که در عمل به‌سرعت متوقف می‌شوند یا اثربخشی لازم را ندارند، اعطای تسهیلات یارانه‌ای با اتکا به منابع دولتی بدون تاکید بر گردآوری پس‌انداز گروه‌های هدف که علاوه بر ایجاد رانت و انحراف تخصیص، نرخ بالای نکول وام‌ها را در پی دارد و عدم تشخیص یا انتخاب نادرست گروه هدف که موجب عدم تناسب میان مبلغ وام و نیاز وام‌گیرنده برای راه‌اندازی کسب‌وکار خرد می‌شود موجب ناکامی طرح‌های تامین مالی خرد در ایجاد اشتغال پایدار برای طبقات آسیب‌پذیر کشور شده است.

پرداخت اعتبارات خرد بهترین راهکار فقرزدایی است

غلامرضا مصباحی‌مقدم، عضو شورای فقهی بانک‌ها و نماینده پیشین مجلس شورای اسلامی درباره نقش بانک‌ها در کاهش فقر به صمت گفت: پرداخت اعتبارات خرد یکی از راهکارهای مطرح‌شده در ۲ دهه اخیر به‌منظور تسریع در فرآیند سرمایه‌گذاری و تقویت بنیادهای مالی و پس‌انداز در مناطق شهری و روستایی است که در نهایت منجر به توانمندسازی جوامع و فقرزدایی از طریق بهره‌وری با تاکید بر بکارگیری اعتبارات خرد می‌شود. وی افزود: تامین منابع مالی خرد برای فقرا و نیازمندان نه‌تنها صدقه محسوب نمی‌شود، بلکه روشی برای توانمندسازی این گروه به‌شمار می‌رود. اعطای اعتبار خرد توسط بانک به متقاضیان نیازمند، فرصت‌های لازم برای اشتغال، راه‌اندازی کسب‌وکارهای کوچک و گسترش آموزش و بهداشت را فراهم می‌سازد.

▣ آموزش، کلید فقرزدایی

مصباحی‌مقدم با اشاره به اینکه امروزه پرداخت تسهیلات خرد توسط بانک‌ها به فقرا و نیازمندان یکی از موفق‌ترین راه‌های موردقبول مبارزه با فقر در دنیا به‌شمار می‌رود، گفت: آموزش پس از اعطای وام نقش کلیدی در کاهش فقر مطلق در جامعه دارد.

وی درباره جایگاه بانک‌ها و موسسات مالی در تامین مالی بنگاه‌های اقتصادی با هدف کاهش فقر توضیح داد: بانک‌ها با هدایت منابع به سمت تولید و در نهایت ایجاد رشد اقتصادی به‌طور غیرمستقیم نقش بسزایی در کاهش فقر ایفا می‌کنند.

▣ پرداخت یارانه تنها مسکنی موقت است

این عضو شورای فقهی بانک‌ها با اشاره به اینکه در حال حاضر دولت به روش مستقیم سعی در کاهش فقر مطلق در جامعه دارد، اظهار کرد: دولت با پرداخت یارانه به‌صورت نقدی و غیرنقدی تا حدی در کاهش فقر مطلق موفق عمل کرده که البته این روش کافی نیست. شاید این پرداخت‌ها به‌صورت مقطعی مفید باشد، اما در بلندمدت ممکن است منجر به وابستگی مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان به این سیاست حمایتی شود و در مجموع این دست از حمایت‌ها کمکی به اقشار آسیب‌پذیر نمی‌کند.

وی با تاکید بر اینکه حذف بهره بانکی راهکار بسیار موثری برای کاستن فقر در کشور است، خاطرنشان کرد: حذف بهره بانکی، آن‌هم به‌طور واقعی می‌تواند به از میان رفتن فقر کمک کند. همچنین کارآیی کامل حذف بهره از سیستم بانکداری کشور، مبتنی بر اجرایی شدن صحیح سایر دستورات اسلامی در چرخه مالی کشور است. این بدان معناست که تنها اجرای بانکداری بدون ربا نیست که منجر به فقر زدایی می شود و سایر احکام اقتصادی نیز باید در این راستا اجرایی شوند.

▣ امید به حذف فقر نسبی

این نماینده پیشین مجلس تصریح کرد: اگر ربانکداری اسلامی به‌طور کامل در سیستم بانکی پیاده‌سازی شود می‌توان امید داشت حتی فقر نسبی هم در جامعه از میان برود، اما وقتی بانکداری اسلامی، صرفا در حد حذف صوری ربا (بهره بانکی) اجرا می‌شود و همان کارکردهای قبلی نظام بانکی در شکل جدید تحقق می‌پذیرد، فقر هیچ گاه از جامعه رخت بر نخواهد بست.

▣ پرداخت ضعیف تسهیلات ارزان

وی با تاکید بر اینکه وجود فقر به هیچ وجه زیبنده کشور اسلامی نیست گفت: ایران نسبت به برخی کشورهای اسلامی در زمینه فقرزدایی از چهره جامعه توسط شبکه بانکی در قالب پرداخت تسهیلات ارزان بسیار ضعیف عمل کرده است.

مصباحی‌مقدم وجود روابط ناسالم اقتصادی و شکاف طبقاتی میان اقلیت پردرآمد و اکثریت تهیدست را از جمله عوامل موثر در به‌وجودآمدن فقر مطلق دانست و توضیح داد: سرمایه‌گذاری نکردن بانک‌ها در تولید، اشتغال را کاهش می‌دهد و بر تورم می‌افزاید. همین مسئله ممکن است سرانجام اقتصاد کشور را فلج کند، زیرا هر یک از این آثار به‌نوبه خود موجب گسترش فقر در سطح جامعه خواهد شد؛ بنابراین بانک‌ها باید با جایگزینی سیستم بانکداری اسلامی جلوی پدیده فقر مطلق را بگیرند.

▣ ۱۰ میلیون مشکل‌گشا

این عضو شورای فقهی بانک‌ها درباره نقش پرداخت وام‌های خرد بدون کارمزد در کاهش فقر گفت: این مسئله تنها در ۲ بانک در حال اجرایی شدن است و امیدواریم این سنت پسندیده به سایر بانک‌ها تسری پیدا کند.

وی افزود: ۱۰ میلیون تومان وام بدون کارمزد برای ایجاد اشتغال بسیار پایین است، اما همین رقم برای حل بسیاری از مشکلات ناشی از فقر گره‌گشاست.

پرداخت وام‌های بدون کارمزد به‌نوعی یک ضرورت برای کاهش فقر در جامعه است

ریشه‌کنی فقر مطلق در گرو اشتغال پایدار است

حیدر مستخدمین حسینی، اقتصاددان و بانکدار سابق درباره نقش بانک‌ها در کاهش فقر به صمت گفت: بانک‌ها باید منابع مالی در اختیار را به مسیر رشد اقتصادی و تولید هدایت کنند تا با ایجاد اشتغال پایدار فقر مطلق در کشور کمرنگ شود.

وی افزود: بانک‌ها باید به‌جای بنگاهداری برای سودآوری شرکت‌های تابعه، منابع مالی را در قالب ایجاد کارگاه‌های کوچک سرمایه‌گذاری کنند تا هم برای بانک سودآوری داشته باشد و هم اینکه فرد نیازمند از منابع مالی داشتن شغل پایدار منتفع شود.

مستخدمین حسینی یادآور شد: پرداخت تسهیلات خرد بانکی بدون بهره و کارمزد برای اموری نظیر درمان، سیل‌زدگی، زلزله، ازکارافتادگی و... در تمامی کشورهای دنیا امری مرسوم است، اما متاسفانه ایران در این زمینه از کشورهای پیشرفته دنیا عقب است.

▣ بهره‌محوری

وی با تاکید بر اینکه پرداخت وام‌های خرد بدون بهره یا حتی پرداخت وام بلاعوض در کاهش فقر مطلق موثر است، توضیح داد: در نظام بهره‌محوری، صاحبان پس‌انداز و موسسات پولی، گرفتن بهره و رباخواری را به امور سرمایه‌گذاری ترجیح می‌دهند، زیرا چه وام‌گیرنده سود ببرد و چه زیان بدهد، سود وام‌دهنده تضمین شده است.

این اقتصاددان در ادامه تصریح کرد: سرمایه‌گذاری بانک‌ها در بخش سودستانی از تسهیلات پرداختی باعث شده اولا وام‌ها به فعالیت‌های کوتاه‌مدت اختصاص یابد تا در صورت افزایش نرخ بهره بتوانند از آن استفاده کنند و ثانیا در مواقعی که نرخ بهره پایین است، قسمتی از پس‌انداز مردم در بانک‌ها راکد می‌ماند و به‌جای وارد شدن در رگ تولید راهی بازارهای پولی و سفته‌بازی می‌شود.

▣ صعود خط فقر

این بانکدار سابق یادآور شد: تورم ۵۴ درصدی حال حاضر کشور باعث شده خط فقر به پله‌های بالاتری صعود کند و فاصله بین طبقه متوسط و قشر کم‌برخوردار به‌شدت کاهش یابد؛ بنابراین پرداخت وام‌های بدون کارمزد به‌نوعی یک ضرورت برای کاهش فقر در جامعه است.

وی با بیان اینکه سهم وام‌های بانکی در سبد خانوار ایرانی اندک است، گفت: در ایران تنها ۱۲ درصد خانوارها به تسهیلات بانک‌ها دسترسی دارند. در این میان سهم اقشار کم‌درآمد حدود ۳ درصد است که این رقم با استانداردهای بانکداری در جهان اختلاف فاحشی دارد. اگر سهم خانوارهای کم‌برخوردار از منابع بانکی همچنان کم بماند در آینده باید منتظر فقر دامنگیر در کشور باشیم.

▣ مشارکت در سود و زیان

این اقتصاددان در ادامه تاکید کرد: کاهش ریسک سرمایه‌گذاری برای مشارکت سپرده‌گذار در ریسک نظام بانکی امری اجتناب‌ناپذیر است. به این ترتیب سپرده‌گذار باید در سود و زیان سرمایه‌گذاری شریک باشد بنابراین باید این رویه که نرخ سود سپرده‌ها ثابت باشد حذف شود و سپرده‌گذار در سود و زیان بانک سهیم باشد.

وی افزود: در روش یادشده سود پرداختی به سپرده‌گذار خلاف نظام بهره دارای نرخ ثابتی نیست و بستگی مستقیم به عواملی چون مدیریت صحیح، سرعت عمل و وجود بازار برای محصول دارد، به همین دلیل سبب تشویق طرفین به فعالیت بیشتر در جهت تحقق اهداف موضوع مشارکت خواهد شد.

▣ سود شناور

این اقتصاددان خاطرنشان کرد: شناور شدن نرخ سود بانکی دو اثر مهم در اقتصاد کشور دارد که نقش آنها در پیشگیری از پیدایش فقر بسیار مهم است؛ اولی افزایش سطح اشتغال و دومی افزایش میزان تولید. وی ادامه داد: فراهم آوردن زمینه‌های اشتغال برای تهیدستانی که توان کار و فعالیت اقتصادی دارند نیز می‌تواند در بخش تسهیلات‌دهی بانک‌ها گنجانده شود تا زمینه‌های گسترش فقر در جامعه کاهش یابد. در این راستا باید الگوی فراگیری مالی از طریق سیستم بانکی در کشور نهادینه شود تا فاصله طبقاتی اقشار متقاضی وام بانکی از میان برود و عدالت مالی برقرار شود.

مستخدمین حسینی افزود: برای فقرزدایی توسط شبکه بانکی تمامی اقشار جامعه باید از منابع مالی بانک‌ها در مواقع ضرورت به‌شکل یکسان بهره‌مند باشند.

سخن پایانی

به‌اعتقاد کارشناسان در ایران تنها ۱۲ درصد خانوارها به تسهیلات بانکی دسترسی دارند و دسترسی دهک‌های ثروتمند جامعه به خدمات بانکی بیش از ۳ برابر دهک‌های فقیر است، چراکه هیچ گونه اجماعی در نظام بانکی و بانک مرکزی ایران برای فراگیری مالی و پیاده‌سازی الگوهای نوین بانکداری صورت نگرفته است. یکی دیگر از عوامل فقر افزایش افسارگسیخته نرخ تورم عنوان می‌شود و بسیاری از کارشناسان با تاکید بر ضعف نظام بانکی در کاهش فقر معتقدند با کاهش نرخ بهره تسهیلات و کاهش فعالیت‌های سفته‌بازی می‌توان توسط شبکه بانکی از گسترش فقر جلوگیری کرد.

هزینه سبد معیشت به ۱۸ میلیون تومان رسید

هزینه سبد معیشت به ۱۸ میلیون و ۲۹۰ هزار تومان رسید؛ رقمی که خبر از حال ناخوش کارگران می‌دهد. به‌گزارش تجارت‌نیوز، بدین‌ترتیب شکافی عظیم میان هزینه و درآمد خانوار ایرانی ایجاد شده است. هزینه سبد معیشت امسال در مقایسه با سال ۹۷ هم بسیار نگران‌کننده است، چراکه خبر از افزایش حدود ۲۴۵ درصدی هزینه‌ها فقط در ۵ سال می‌دهد. فرامرز توفیقی، رئیس کمیته دستمزد کانون عالی شوراهای اسلامی کار در این‌باره گفت: حداقل دستمزد روزانه کارگران در سال ۱۴۰۱، حدود ۱۴۰ هزار تومان است؛ اگر مزایای مزدی مانند حق مسکن، حق اولاد و سنوات را به این رقم بیفزاییم، با فرض اینکه تمام کارگران مشمول حتما این مزایا را دریافت می‌کنند، دستمزد روزانه حداکثر به ۲۰۰ هزار تومان می‌رسد. با این حساب، پول خرید یک مرغ ۳ کیلویی که در بهترین حالت با احتساب قیمت رسمی، ۱۸۰ هزار تومان و قیمت‌های غیررسمی حدود ۲۰۰ هزار تومان است، برابر با مزد روزانه یک کارگر است. سالیان زیادی است که کارشناسان اقتصاد و فعالان کارگری نسبت به وضعیت نگران‌کننده قشر کم‌درآمد هشدار می‌دهند. حذف شدن طبقه متوسط هم نگرانی دیگری است که در چند سال اخیر به گوش می‌رسد، اما به نظر نمی‌رسد دولت، مجلس یا هر سازمان و نهاد دیگری برنامه و راهکاری برای حال ناخوش آنها داشته باشند. فعالان کارگری می‌گویند کنترل دستوری قیمت‌ها با هدف کنترل صوری نرخ تورم هم نتوانسته دوای درد معیشتی قشر تحت‌فشار باشد. تلاش برای برگزاری جلسه شورای‌عالی کار جهت ترمیم دستمزد هم تا امروز و در هفتمین ماه سال بی‌نتیجه مانده است.

تداوم فقر، راهکاری برای افزایش سودآوری کارفرمایان

در دنیای سرمایه‌داری، ریشه‌کنی فقر ممکن نیست

مرضیه احقاقی
editor@smtnews.ir

۱۷ اکتبر (۲۵ مهر) از سوی سازمان ملل متحد با عنوان روز جهانی ریشه‌کنی فقر نام‌گذاری شده است، با این وجود، فعالان اقتصادی و اجتماعی این شعار را غیرواقعی خوانده‌اند. البته تلاش برای کاهش فقر در برخی جوامع به‌طور واقعی آغاز شده است. بررسی تجربه‌های جهان در کنترل فقر حکایت از آن دارد که به غیر از چند مورد استثنا، بقیه نقاط جهان پیشرفت بسیار کمی در بخش کاهش فقر مطلق جهانی داشته‌اند. چین و پس از آن کشورهای حوزه اسکاندیناوی جزو موفق‌ترین نمونه‌های مبارزه با فقر بوده‌اند. با این وجود باید تاکید کرد که در کشورهای یادشده، هزینه قابل‌توجهی از سوی دولت به بخش اجتماعی و رفاه عمومی اختصاص داده شده است. نگاه کلی به سطح دستمزدها در ایران و سبد معیشت خانوار، حکایت از آن دارد که جامعه کارگری ما با زندگی نرمال، فاصله قابل‌توجهی دارد. در همین حال با توجه به روند رو به رشد تورم حاکم بر اقتصاد، دورنمای روشنی بر بهبود معیشت مردم جریان ندارد. برآورد کلی سیاست‌های دولت‌ها نیز نقطه امیدی برای حرکت به‌سوی ریشه‌کنی فقر به‌جا نگذاشته است. بنابراین باید اقرار کرد که شرایط کلی حاکم بر اقتصاد ما، تنها به نفع سرمایه‌داران و کارفرمایان است. صمت در این گزارش به دلایل بروز این پدیده و راهکارهای کاهش فقر پرداخته است.

ریشه‌کن کردن فقر در نظام سرمایه‌داری، عملا ممکن نیست و بیشتر به شوخی شباهت دارد و از آنجایی که جهان در سیطره سرمایه‌داران است پیشبرد این هدف ممکن و شدنی به‌نظر نمی‌رسد

فقر و انتفاع کارفرمایان

زهرا کریمی، اقتصاددان و مدرس دانشگاه در گفت‌وگو با صمت اظهار کرد: ریشه‌کنی فقر با توجه به واقعیات حاکم بر اقتصاد جهان، هدف غیرقابل‌دسترسی به‌نظر می‌رسد. پدیده فقر در همه کشورهای جهان با تفاوت‌های سیاسی و اقتصادی وجود دارد. با این حال، کاهش فقرشدنی است و بسیاری از کشورها در جهت تحقق این هدف، گام‌های مثبتی برداشته‌اند.

کریمی افزود: با گذشت ۲۲ سالی که از قرن بیست‌ویک می‌گذرد، برخی کشورها در کنترل فقر بسیار موفق بوده‌اند. از کشور چین می‌توان به‌عنوان یکی از موفق‌ترین کشورها در مواجهه با پدیده فقر و کنترل آن نام برد. حزب کمونیست در کشور چین، حکومت را بر عهده دارد، با این وجود در طول دهه‌های گذشته از فرمول‌های سرمایه‌داری برای پیشبرد اقتصاد خود استفاده و در راستای کنترل فقر نیز موفق عمل کرده است.

این استاد دانشگاه گفت: در همین حال، تجربه دهه‌های ۵۰ و ۶۰ حکایت از آن دارد که در کشورهای صنعتی که دولتی با حساسیت زیاد نسبت به نرخ بیکاری و تامین اجتماعی روی کارآمده، توانسته فقر را تا حدود زیادی کنترل کند. علاوه بر این، کشورهای اسکاندیناوی نیز در طول سال‌های گذشته در فرآیند کنترل فقر بسیار کارآمد بوده‌اند. نظام سرمایه‌داری در این کشورها، مرجع اصلی اقتصادی است، با این وجود مداخله دولت در اقتصاد قابل‌توجه است و همزمان نظام تامین اجتماعی نیز در این کشورها با قدرت عمل کرده و بدین‌ترتیب فرصتی برای کنترل فقر فراهم آمده، تاجایی‌که از کشورهای منطقه اسکاندیناوی می‌توان به‌عنوان الگوی جهان در کنترل فقر نام برد.

کریمی گفت: البته کشورهای منطقه اسکاندیناوی عموما کم‌جمعیت هستند و همین موضوع عملا ارائه خدمات عمومی به مردم را تسهیل می‌کند. با این وجود باید اقرار کرد که موفقیت‌های این کشورها به‌ویژه در مقایسه با کشورهایی مانند امریکا و انگلستان، قابل‌توجه بوده است.

وی گفت: کاهش فقر در کشورهای جهان سوم ازجمله ایران، متفاوت و پیچیده‌تر است. در این کشورها، درآمد سرانه پایین‌تر است و نهادهای مدنی ضعیف‌تر هستند و بدین‌ترتیب کنترل فقر با دشواری‌ها و پیچیدگی‌های قابل‌توجهی روبه‌رو است.

این اقتصاددان افزود: تداوم فقر به نارضایتی گسترده در جامعه منجر می‌شود و این معضل مشارکت بخش گسترده‌ای از جمعیت را در فرآیند توسعه کاهش می‌دهد. با این وجود، در نهایت در جوامعی که نابرابری بسیار شدید است، مزدها بسیار پایین بوده، گروه‌های در جست‌وجوی کار ناچار خواهند شد به شغل‌های کاذب روی بیاورند یا با دستمزدهای بسیار پایین مشغول کار شوند. در چنین شرایطی، سهم نیروی کار از هزینه تمام‌شده تولید به‌شدت کاهش پیدا خواهد کرد؛ بدین‌ترتیب کارفرمایانی که مزد کمتری پرداخت می‌کنند، از این شرایط منتفع می‌شوند.

فاصله زندگی کارگران از حداقل‌های معیشتی

حسین حبیبی، عضو هیات مدیره کانون عالی شوراهای اسلامی کار در گفت‌وگو با صمت اظهار کرد: ریشه‌کن کردن فقر در نظام سرمایه‌داری عملا ممکن نیست و بیشتر به شوخی شباهت دارد. جهان در سیطره سرمایه‌داران است؛ بنابراین پیشبرد این هدف ممکن و شدنی به‌نظر نمی‌رسد.

وی افزود: ریشه‌کن کردن فقر در ایران با واقعیت‌های اقتصادی جامعه ما انطباق ندارد. بررسی‌ها حکایت از آن دارد که هزینه سبد معیشت خانوار به بیش از ۱۸ میلیون تومان افزایش یافته و این در حالی است که حداقل میزان دستمزد ماهانه یک کارگر ۵ میلیون ۵۰۰ هزار تومان تعیین‌شده؛ یعنی فاصله دستمزدی یک کارگر با سبد معیشت خانوار بیش از ۱۲ میلیون تومان است. در چنین شرایطی ریشه‌کن کردن فقر عملا معنایی ندارد.

حبیبی گفت: بدون تردید دولت نیز با افزایش حقوق و دستمزد کارگران تا سید معیشت تعیین‌شده از سوی شورای‌عالی کار موافقت نمی‌کند. تجربه افزایش حقوق و دستمزد سالانه کارگران موید این نکته است که دولت و طرف‌های کارگری با رشد حقوق و دستمزد کارگران تا میزان تعیین‌شده، موافقت نمی‌کنند. پس در چنین شرایطی، نه‌تنها ریشه‌کنی فقر معنی ندارد، بلکه حتی سیاست‌های اقتصادی کشور نیز به گسترش فقر در جامعه منتهی می‌شود. وی افزود: در همین حال، بسیاری از نهادها و شرکت‌ها، افزایش ۵۷ درصدی حداقل حقوق و دستمزد و ۳۷ درصدی سایر سطوح را در حقوق کارگران اعمال نمی‌کنند؛ یعنی با عناوین مختلف از اجرای این مصوبه سرباز می‌زنند. مراجع قانونی نیز نسبت به پیگیری چنین مواردی، رغبت کافی نشان نمی‌دهند.

حبیبی گفت: در موارد متعددی از تحمیل فشار قابل توجه به کارفرمایان و درنتیجه رشد هزینه دستمزد و احتمال تعدیل کارگران به‌عنوان بهانه‌ای واهی برای افزایش ندادن حقوق و دستمزد کارگران مطابق قانون، استفاده می‌شود. شرایط یادشده حکایت از آن دارد که ریشه‌کنی فقر در جامعه ما، غیرممکن به‌نظر می‌رسد. این فعال کارگری اظهار کرد: برای کاهش فقر باید جلسه عالی شورای کار برگزار شود و دولت باید با راهکارهای اساسی اقتصادی، مانع تداوم روند رو به رشد تورم در اقتصاد شود. تورم در اقتصاد ما تابع تصمیمات حکمرانان است؛ بنابراین امکان کنترل تورم در کشور وجود دارد. در همین حال می‌توان با ارتقای سطح اشتغالزایی و همچنین افزایش قدرت خرید مردم و توان مالی آنها، فقر را به حداقل رساند. حبیبی با اشاره به روند رو به رشد بهای مسکن در کشور، گفت: در طول سال‌های اخیر، هزینه تامین مسکن در کشور به‌شدت افزایش یافته و فشار مضاعفی را به خانوارهای ایرانی و قشر کارگر تحمیل کرده است. در چنین شرایطی، برخی برآوردها حکایت از آن دارد که متوسط سن خانه‌دار شدن ایرانیان به ۱۲۰ سال افزایش یافته است. در واقع یک کارگر برای تامین مسکن از مجرای قانونی و با حقوق متوسط کارگری، با گذشت ۱۲۰ سال می‌تواند یک خانه خریداری کند. وی افزود: در همین حال، بررسی سبد غذایی خانواده حکایت از آن دارد که قدرت خرید مردم در حوزه مواد غذایی نیز به‌شدت کاهش یافته، تاجایی که مصرف نان در کشور افزایش یافته است. در چنین شرایطی، نان به‌عنوان محصول غذایی پایه در کشور استفاده می‌شود. با افزایش تورم و ثابت ماندن هزینه‌ها و دستمزد خانواده‌ها، توان خرید برنج در خانواده‌های ایرانی کاهش یافته و مصرف نان به‌عنوان غذای اصلی خانواده‌ها بیشتر می‌شود.

حبیبی گفت: از مجموع موارد یادشده می‌توان این‌طور نتیجه گرفت که با توجه به موقعیت کنونی حاکم بر کشور، کنترل فقر در کشور ما شدنی نیست.

وی در پایان تاکید کرد: تداوم فقر به نفع جامعه سرمایه‌داری است. در چنین شرایطی، موقعیتی فراهم می‌شود که کارگران ناچار باشند با حداقل دستمزد به هر نوع فعالیتی مشغول شوند. در واقع فقر مردم، امکان هر نوع فساد سیاسی، اقتصادی و اجتماعی را در کشور تقویت می‌کند.

بهبود معیشت، شعاری برای جلب رأی

بهرام حسنی‌نژاد، فعال کارگری در گفت‌وگو با صمت اظهار کرد: کنترل فقر با واقعیت‌های زندگی و اعداد و ارقامی که ما در مخارج زندگی روزمره تجربه می‌کنیم، همخوانی ندارد. وی افزود: معیشت و اجاره‌خانه مهم‌ترین عنصر تشکیل‌دهنده هزینه زندگی کارگران است. میزان اجاره‌خانه در سال‌های اخیر روند رو به رشد غیرمنطقی را پشت‌سر گذاشته و به چالشی اساسی در زندگی کارگران بدل شده است.

حسنی‌نژاد گفت: روند افزایشی قیمت به‌صورت تصاعدی در حوزه‌های گوناگون جریان دارد. با این وجود، دولتمردان و سیاست‌گذاران تنها به‌دنبال پوشش دادن شکست خود در تامین معیشت مردم هستند. این فعال کارگری گفت: دولت‌ها با شعار بهبود شرایط زندگی مردم و ارتقای سطح معیشت آنها، روی کار می‌آیند، با این وجود، عملکرد دولت‌های مختلف در طول دهه‌های گذشته هیچ شباهتی به شعارهای آنها نداشته است. گویی شعار بهبود معیشت تنها با هدف جلب مشارکت مردم به صندوق‌های انتخاباتی سر داده می‌شود. وی افزود: در واقعیت، دولت‌ها در خدمت سرمایه‌داران هستند و عملکرد هر دولت، نزولی‌تر از دولت‌های پیشین است. حتی دولت‌هایی که شعار حمایت از زحمتکشان را سر می‌دهند نیز نسبت به وضعیت زیست کارگران، بی‌تفاوت هستند. حسنی‌نژاد گفت: تشکل‌های کارگری که در حال حاضر به‌طور رسمی و قانونی در کشور فعالیت می‌کنند، مورد پذیرش کارگران نیستند. این تشکل‌ها عملا از حقوق کارگران دفاع نمی‌کنند و فاقد کارآیی لازم هستند.

آنها در واقع تلاش می‌کنند سیاست‌های دولت در مقابل کارگران را اجرایی کنند. مستقل نبودن تشکل‌های کارگری عملا کارآیی آنها را تحت‌الشعاع قرار داده است. وی اظهار کرد: فعالان این تشکل‌های کارگری تنها به شعارهای سطحی و درنهایت نیز به خواسته کارفرمایان و سرمایه‌داران بسنده می‌کنند.

در چنین شرایطی نباید به پیگیری مطالبات کارگران از سوی کارفرمایان امید داشت. از آنجا که تشکل‌های کارگری رسمی، تابعی از سیاست‌های دولت هستند، نمی‌توانند برای بهبود شرایط کارگران عمل کنند و درنتیجه خواست کارگران را مصادره به میل می‌کنند.

در ادامه نیز با تبلیغات خود را به سیستم کارگری نزدیک می‌کنند تا کنترل شرایط را بر عهده بگیرند. حسنی‌نژاد افزود: اقتصاد از بالاترین اثرگذاری بر نظم اجتماعی برخوردار است. در شرایطی که مردم با چالش‌های اساسی در تامین معیشت خود روبه‌رو هستند، امکان اعتراضات اجتماعی بیشتر می‌شود.

نبود ثبات و امنیت شغلی، فشار روزافزون به طبقه کارگر از سوی کارفرمایان و سرمایه‌داران و سیاست‌های اقتصادی اشتباه دولت که به فقیرتر شدن کارگرها، منتهی شده، زمینه اعتراضات مردمی را فراهم می‌کند.

> کنترل فقر با واقعیت‌های زندگی و اعداد و ارقامی که ما در مخارج زندگی روزمره تجربه می‌کنیم، همخوانی ندارد

سخن پایانی

روند رو به رشد تورم در سال‌های اخیر به چالشی جدی برای زندگی کارگران، مزدبگیران و به‌ویژه دهک‌های پایین جامعه بدل شده است. میزان سبد معیشت برای یک خانواده ۳ نفری از حدود ۹ میلیون تومان در ابتدای امسال به بیش از ۱۸ میلیون تومان در حال حاضر افزایش یافته است. براساس ماده ۴۱ قانون کار، دو معیار سبد معیشت خانوار و نرخ تورم دو معیار اصلی هستند که دستمزد نهایی کارگران براساس آنها تعیین می‌شود. در سبد معیشت خانوار، مسائلی همچون تغذیه، مسکن، هزینه‌های رفت‌وآمد، درمان و... گنجانده شده‌اند. در واقع در تعریف کل‌تر باید این‌طور اقرار کرد که هزینه سبد معیشتی یعنی آن حداقلی که شخص برای گرداندن زندگی و برطرف کردن نیازهای معیشتی باید هزینه کند. این رشد قابل توجه از روند صعودی تورم نشأت می‌گیرد. با این وجود، میزان دستمزد و حقوق کارگران از ابتدای امسال ثابت مانده است. در چنین فضایی، صحبت از کنترل فقر، بیشتر به شوخی شباهت دارد. در واقع استانداردهای زندگی کارگران در طول سال‌های اخیر به‌شدت کاهش یافته و با توجه به روند صعودی تورم، این فاصله همچنان بیشتر می‌شود. اما در حال حاضر با توجه شرایط، ریشه‌کن کردن فقر در ایران با واقعیت‌های اقتصادی جامعه ما انطباق ندارد. بررسی‌ها حکایت از آن دارد که هزینه سبد معیشت خانوار به بیش از ۱۸ میلیون تومان افزایش یافته است.

یادداشت

فقر پایان ندارد

علیرضا حیدری
فعال کارگری

بررسی آمارهای ماهانه تورم حکایت از آن دارد که در شهریور از شیب رشد تورم ۲ درصد کاسته شده است. با این وجود همچنان شاهد روند افزایشی نرخ تورم در اقتصاد کشور هستیم که همین موضوع زمینه کاهش قدرت خرید طبقه کارگر و بازنشستگان را فراهم کرده است. در چنین شرایطی، فشارهای اقتصادی، به شکل مضاعفی، زیست طبقات مزدبگیر را تحت‌تاثیر منفی قرار داده است.

چنانچه میزان تورم کالاها و خدمات ضروری خانوارها به‌طور جداگانه بررسی شود، درصد اختصاص‌یافته به آن به‌مراتب بیشتر خواهد بود. به‌عنوان‌مثال، چنانچه تورم چند قلم کالای متاثر از نرخ ارز ۴۲۰۰ تومانی را موردتوجه قرار دهید، این اعداد ۳ رقمی خواهند شد. کما اینکه مواد خوراکی همچون روغن، ماکارونی، لبنیات، پروتئین و... تورم ۳ رقمی را تجربه کرده‌اند. این در حالی است که کالاهای یادشده جزو نیازهای اساسی خانواده‌ها به‌شمار می‌روند.

با این وجود، آمار و ارقامی که به‌طور رسمی از تورم بیان می‌شود به‌منزله پنهان کردن واقعیت هستند. به همین دلیل هم اگر به سراغ مصرف‌کنندگان بروید، بسیاری از آنها معتقدند تورم به‌مراتب بالاتری را در مقایسه با اعداد و ارقام اعلامی، تجربه می‌کنند. بررسی وضعیت معیشتی کارگران، بازنشستگان و طبقات مزدبگیر طی سال جاری حکایت از آن دارد که زندگی مردم در مقایسه با سال گذشته، به‌شدت ضعیف شده است.

کارگروه مزد شورای‌عالی کار، میزان سبد معیشت را در ماه‌های پایانی سال جاری برای یک خانواده ۳ نفره کارگری حدود ۹ میلیون تومان اعلام کرد. بازبینی دوباره همان سبد معیشتی در شهریور، حکایت از آن دارد که هزینه یک خانواده ۳ نفره کارگری امروز به بیش از ۱۸ میلیون تومان افزایش یافته؛ بنابراین در مدت زمان ۶ ماهه حدود ۹۰ درصد به هزینه‌های زندگی افزوده شده است. از این‌رو، ادعای یادشده مبنی بر بالاتر بودن نرخ تورم در اقتصاد کشور نسبت به آمار رسمی تایید می‌شود.

تورم یادشده و رشد هزینه‌های زندگی، تنها در نیمه نخست امسال حاکم بوده و انتظار می‌رود مسیر صعودی شاخصه یادشده در نیمه دوم سال نیز ادامه یابد. بدین‌ترتیب هزینه زندگی مردم به‌مراتب افزایش خواهد یافت. در چنین شرایطی، افزایش تنها یک‌باره مزد در ابتدای هر سال، با توجه به شرایط حاکم بر اقتصاد کشور، منطقی نیست و جامعه به سمت فقیرتر شدن هرچه بیشتر پیش می‌رود. این در حالی است که در بسیاری از کشورها با نرخ‌های تورم به‌مراتب پایین‌تر از ایران، میزان دستمزد در طول یک سال، چندین بار و متناسب با تورم افزایش می‌یابد. حتی در کشور همسایه ما ترکیه که با روند رو به رشد تورمی روبه‌رو بوده، از ابتدای امسال، چند مرتبه میزان دستمزدها بیشتر شده است.

توجه به این نکته ضروری به‌نظر می‌رسد که فشار معیشتی به مردم، زمینه نارضایتی مردم را فراهم می‌کند و به موجی از اعتراضات منتهی می‌شود. در واقع اقتصاد بر سیاست، فرهنگ، روابط اجتماعی و... اثرگذار است. در شرایطی که سبد اقلام مصرفی خانواده در حوزه‌های گوناگون، بهداشت، آموزش، تامین نیازهای روزانه و... هر روز کوچک‌تر شود، نارضایتی شدت می‌گیرد و خود را به شکل‌های گوناگون در جامعه نمایان می‌کند.

روند نزولی معیشتی خود را در قالب شوک‌هایی بر جامعه نمایان خواهد کرد. در ادامه نارضایتی‌های عمده‌ای در میان طبقات مختلف به‌ویژه دهک‌های پایین جامعه ایجاد می‌شود که عوارضی را به‌دنبال خواهد داشت؛ بنابراین در حال حاضر باید منتظر بازتاب اثرات این سیاست‌های غلط اقتصادی در جامعه باشیم.

در حال حاضر، شرایط به قدری برای دهک‌های پایین جامعه دشوار شده که برخی افراد به جای اجاره‌خانه به اجاره کانتینر روی می‌آورند. در واقع اجبار در زندگی جایگزین انتخاب شده و همین موضوع پیامدهای اجتماعی گسترده‌ای را برای خانوارها و به‌دنبال آن جامعه خواهد داشت.

دوشنبه
۲۵ مهر ۱۴۰۱- ۲۰ ربیع‌الاول ۱۴۴۴ - ۱۷ اکتبر ۲۰۲۲- شماره ۲۱۷۴-پیاپی۳۴۹۲

صمت
صنعت معدن تجارت

منشور اخلاق حرفه‌ای روزنامه‌نگاری در روزنامه صمت: www.smtnews.ir/about.html

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی و مطبوعاتی «صمت»
مدیرمسئول: ناصر بزرگمهر
سردبیر:عاطفه خسروی

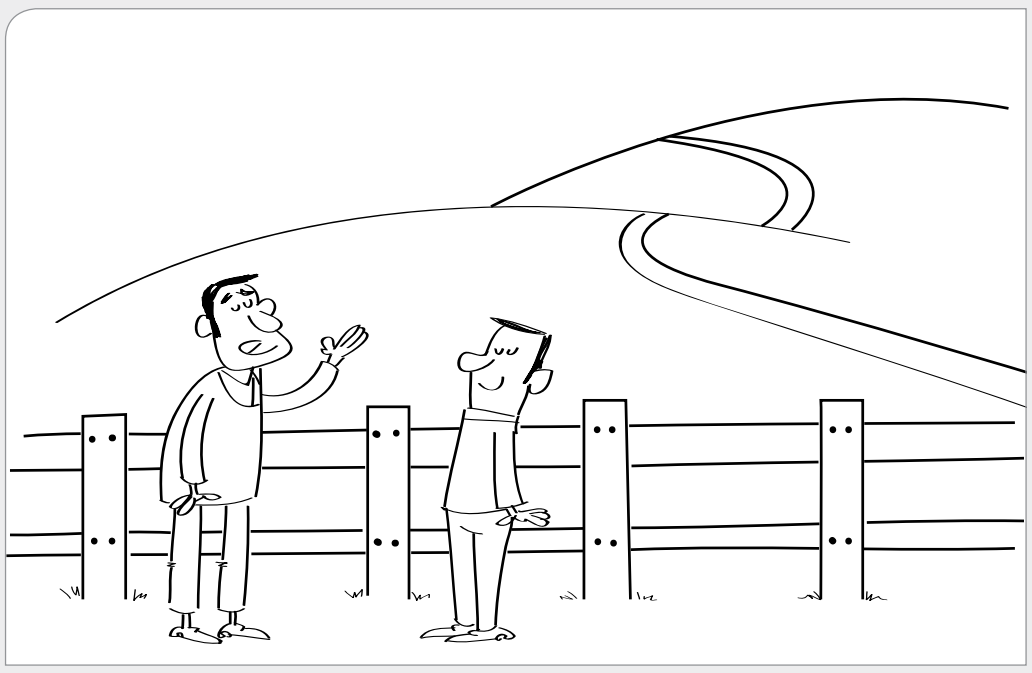
تلفن: ۸۲۱۹۰ - نمابر: ۸۸۷۱۳۷۳۰- پیامک: ۳۰۰۰۸۲۱۹۰
سازمان آگهی‌ها: ۸۸۷۲۲۷۳۳ - ایمیل آگهی‌ها: ads.smtnews@gmil.com
امور مشترکین: ۸۸۷۲۲۷۳۵ - روابط عمومی: ۸۸۱۰۵۳۰۹
توزیع و سازمان شهرستان‌ها: ۸۸۷۲۲۷۳۵
تهران، خیابان قائم‌مقام فراهانی - کوچه آزادگان شماره ۲۶ - کد پستی ۱۵۸۶۷۳۳۸۱۱
روابط عمومی:pr@smtnews.ir
امور استان‌ها: ostanha@smtnews.ir
چاپخانه:انتخاب رسانه

www.smtnews.ir info@smtnews.ir
telegram.me/smtnews instagram.com/smtnewspaper
tozi.smtnews@gmail.com

روزنامه صمت با رتبه ۱
در میان روزنامه‌های تخصصی مقام ۱
در میان روزنامه‌های اقتصادی مقام ۲

عضو انجمن مدیران روزنامه‌های غیردولتی
عضو انجمن مدیران رسانه
عضو تعاونی مطبوعات

کارتون روز

بدون شرح

طرح: حسین علیزاده

رابطه معنادار فقر و تخریب محیط‌زیست

پژوهش‌های بسیاری به بررسی ارتباط متقابل فقر و تخریب محیط‌زیست پرداخته‌اند که نتایج آنها نشان می‌دهد هر قدر شاخص‌های فقر در یک اقتصاد بیشتر باشد، میزان وابستگی به محیط‌زیست و منابع طبیعی افزایش پیدا می‌کند. از سوی دیگر، هرچه منابع طبیعی به‌عنوان مواد اولیه تولید کالا تخریب شود، تاثیر مستقیم بر اشتغال و درآمد جوامع خواهد گذاشت. کمیاب شدن منابع طبیعی منجر به رقابت بیشتر برای کسب منابع در جامعه خواهد شد. طبیعی است که در این رقابت، طبقه کارگر و قشر کم‌درآمد بازنده خواهند بود. به‌عنوان مثال، می‌توان به رقابت بر سر منابع آب اشاره کرد که باوجود اینکه در بسیاری از موارد، جامعه مبدأ با انتقال آب مخالفت دارد و این پروژه‌ها را به ضرر اقتصاد خود می‌داند، صنایع هدف با دارا بودن قدرت اقتصادی، پروژه‌های انتقال آب را پیش می‌برند و سود خود را تضمین می‌کنند. مهاجرت کشاورزان بر اثر خشکیدن و تخریب زمین‌های کشاورزی از جمله آسیب‌هایی است که بر جامعه مبدأ انتقال آب وارد می‌شود. این رقابت سرمایه‌دارانه بر سر منابع طبیعی وضعیتی را ایجاد می‌کند که محیط‌زیست دیگر نه به‌عنوان شرایط ضروری برای حیات زمین، بلکه به‌عنوان کالایی شناخته شود که افراد در تلاش برای کسب سود بیشتر به تاراج آن شتاب دهند. صمت در این گزارش به بررسی ارتباط فقر و تخریب محیط‌زیست پرداخته است.

ثروت از دست رفته

اسماعیل کهرم، بوم‌شناس و فعال محیط‌زیست در گفت‌وگو با صمت اظهار کرد: اگر توسعه بدون در نظر گرفتن شرایط اکولوژیک و محیط‌زیست اتفاق بیفتد، منجر به فقیرسازی اقتصادی خواهد شد. ساخت سفیدرود یک مثال از توسعه‌ای است که منجر به آسیب‌های محیط‌زیستی و در نتیجه افزایش فقر اقتصادی شده است. سد سفیدرود در مکانی ساخته شد که رسوب‌گیری آب زیاد بوده و درنتیجه عمر سد نصف شده است. کافی بود یک استکان را در هر ۵۰ متر رودخانه سفیدرود می‌گذاشتند و می‌دیدند کجا رسوب‌گیری کمتر است تا سد را همان‌جا بسازند. این کار را نکردند، پس رسوب‌گیری زیاد و سد پر از رسوب شد. با اینکه این سد به کمک بانک جهانی ساخته و میلیاردها دلار صرف آن شده بود، نابود شد و ثروت هنگفتی از دست ما رفت.

کهرم اظهار کرد: در حال حاضر، چرای بیش از حد دام پوشش گیاهی را از بین برده و خاک را به‌دست باد داده و گردوغبارها به بسیاری از شهرهای ایران هجوم آورده و آسمان‌مان را تیره کرده است. این گردوغبارها جلوی پرواز هواپیما و حرکت اتومبیل‌ها را می‌گیرد و باعث بروز تصادف می‌شود. خسارت‌های اقتصادی این گردوغبارها بسیار زیاد است که از آن جمله می‌توان به خسارت توقف چرخه تولید و کار، خسارت به زیرساخت‌ها و خسارت ناشی از تاخیر پروازهای هوایی اشاره کرد. گردوغبارها در خوزستان به‌ویژه در شهر اهواز چنان آسیب‌هایی به سیستم‌های آب و برق و تاسیسات زیرساختی وارد کرده که در کشورهای مترقی وقتی می‌خواهند یک نمونه از آثار گردوغبار را مثال بزنند، از اهواز نام می‌برند.

کهرم در ادامه تصریح کرد: چرا ایران که یکی از غنی‌ترین کشورهای جهان از نظر منابع طبیعی از جمله نفت، گاز و کانی‌هاست باید جزو کشورهای فقیر باشد؟ امروز به هر جای ایران که نگاه می‌کنید، غم آب دارند و گرفتار مسائل محیط‌زیستی شده‌اند. شاید در ظاهر متوجه آسیب‌هایی که تخریب محیط‌زیست به دارایی‌ها و درآمد ملی می‌زند، نشویم اما این آسیب‌ها منجر به فقر اقتصادی جوامع خواهد شد.

وی با اشاره به اینکه تاثیر تخریب محیط‌زیست بر طبقه فرودست و قشر کم‌درآمد شدیدتر است، گفت: از قدیم گفته‌اند «هرچه سنگه زیر پای لنگه». یعنی بیشتر سنگینی بار معضلات اقتصادی بر دوش طبقات فرودست است و چاره‌ای هم ندارند.

وی افزود: اگر مسئولان اقتصاددان بودند می‌دانستند همین پولی که به‌عنوان کمک پرداخت می‌شود، باعث تورم شده و تورم، نرخ کالاها را بالاتر می‌برد. در نتیجه طبقات فرودست، فرودست‌تر می‌شوند. مشخص است که بار اقتصادی تخریب محیط‌زیست بر دوش این بخش از جامعه سنگین‌تر است.

تشدید وابستگی به آب و خاک

محمد درویش، رئیس کمیته محیط‌زیست در کرسی سلامت اجتماعی یونسکو در گفت‌وگو با صمت اظهار کرد: پژوهش‌های بسیاری به بررسی رابطه فقر و تخریب محیط‌زیست پرداخته‌اند که نتایج آنها نشان می‌دهد هر قدر در جامعه‌ای شاخص‌های فقر مشهودتر باشد، میزان وابستگی معیشتی به منابع آب و خاک، قاچاق چوب، شکار بی‌رویه، کشاورزی ناپایدار، حفر چاه‌های غیرمجاز و در نهایت میزان تخریب محیط‌زیست افزایش پیدا می‌کند. طبق پژوهشی که مشاور عالی سازمان ملل انجام داده، ملت‌ها زمانی می‌توانند به محیط‌زیست خود به‌طور جدی بپردازند که غم نان نداشته باشند. شهروندان یک کشور وقتی غم نان نداشته باشند می‌توانند بخشی از وقت خود را به ارتقای درک خود از سرزمین‌شان اختصاص دهند و در آن صورت، محیط‌زیست و تنوع زیستی برای‌شان اهمیت پیدا می‌کند. البته مهم‌تر از فقر اقتصادی، فقر دانایی است. اگر صندلی‌ها و چیدمان قدرت برمبنای تخصص‌ها طراحی و واگذار نشده باشد، حتی کشور ثروتمندی مانند ایران هم نمی‌تواند از ثروت خود به‌درستی استفاده کند و در نهایت درگیر فقر اقتصادی و ورشکستگی اکولوژیکی می‌شود. درویش با اشاره به اینکه ارتباط فقر و تخریب محیط‌زیست یک ارتباط متقابل است، گفت: دریاچه ارومیه مصداق بارزی از این مسئله است که وقتی منابع طبیعی از بین برود، میزان فقر در منطقه افزایش پیدا می‌کند، زیرا با مهاجرت بیشتر، باغ‌های زیادی از حیز انتفاع خارج و بیکاری در جامعه بیشتر شد؛ به این ترتیب، با شدت گرفتن فقر میزان تخریب محیط‌زیست افزایش پیدا کرد، کف‌شکنی بیشتر و آب شورتر شد و شورتر شدن آب، حاصلخیزی خاک را از بین برد.

▣ بهانه‌ای برای تخریب محیط‌زیست

درویش گفت: ۵۰ سال پیش، کشورهایی مانند مالزی یا کره جنوبی از ایران فقیرتر بودند. پس اینکه در شمار کشورهای جنوب یا در حال توسعه قرار گرفتیم، نمی‌تواند بهانه‌ای شود که بگوییم در شرایط سخت اقتصادی هستیم و نمی‌توان کاری کرد. گام اول برای حل مشکلات این است که به رکن چهارم دموکراسی باور داشته باشیم. رکن چهارم دموکراسی در هر جامعه‌ای که آزادی و امنیت داشته باشد می‌تواند جلوی فساد را بگیرد. وقتی جلوی فساد گرفته شود و عدالت وجود داشته باشد، سرمایه اجتماعی رشد می‌کند. زمانی هم که سرمایه اجتماعی رشد می‌کند، به تاب‌آوری می‌رسیم که یکی از حوزه‌های آن، تاب‌آوری محیط‌زیستی است. وی اضافه کرد: شرایط موجود نتیجه نداشتن یک حکمرانی مطلوب است. اگر حکمرانی مطلوبی در توسعه داشتیم حتما محیط‌زیست ما هم وضعیت به‌مراتب بهتری داشت. اینکه گفته می‌شود ما را فقیر نگه داشته‌اند، نباید بهانه‌ای برای بی‌توجهی به وضعیت محیط‌زیست و توجیه اقدامات انجام شده باشد. کشورهایی مانند سنگاپور، گواتمالا و ویتنام کشورهای فقیری بودند که امروز به‌مراتب وضعیتی بهتر از ما دارند.

▣ دولت‌ها هر چه کوچک‌تر...

وی تصریح کرد: دولت‌ها هر قدر کوچک‌تر باشند و بتوانند درآمد خود را برمبنای خدماتی که ارائه می‌دهند از طریق ابزارهایی مانند مالیات تنظیم کنند، می‌توانند به چابک‌سازی، بهبود کیفیت و خدمات متقابل دولت و ملت کمک کنند. در همه کشورهای توسعه‌یافته یکی از مهم‌ترین شاخص‌ها این است که دولت‌های‌شان از محل بخشی از حقوق، مزایا و سودی که مردم در اختیارشان قرار می‌دهند، نیازهای ملت را تامین کنند، نه اینکه به سمت خام‌فروشی یا حراج اندوخته‌های غیرقابل معامله بروند. درویش گفت: توزیع ناعادلانه ثروت یکی از عوامل ایجاد فقر است که بر محیط‌زیست نیز تاثیر می‌گذارد اما من این مسئله را ناشی از نظام اقتصادی رانتی می‌دانم، نه به‌طور کل نظام سرمایه‌داری، چراکه کشورهای زیادی هستند که نظام سرمایه‌داری دارند اما فساد در اقتصادشان وجود ندارد.

سخن پایانی

در مجموع کارشناسان بر این باورند که دو مولفه فقر و تخریب محیط‌زیست ارتباطی دوسویه دارند و به‌طور مشخص می‌توان به تاثیر پدیده گردوغبار بر اقتصاد کشور و به‌طور خاص طبقه کارگر و قشر کم‌درآمد اشاره کرد. با این وجود، زمانی که به‌دنبال ریشه این تعارض منافع هستیم، برخی کارشناسان به شاخص‌های دموکراسی و توسعه‌یافتگی برمی‌گردند. بر این اساس، هر قدر استقلال رسانه‌ها و نهادهای حقوقی بیشتر و جامعه مدنی بیشتر باشد، امکان حفظ محیط‌زیست در مسیر توسعه وجود دارد، اما برخی دیگر از کارشناسان، ریشه این مشکل را در شیوه تولید کنونی که با ایجاد فضای رقابتی بر سر سود، کارگران و فرودستان را دچار تعارض منافع می‌کند، می‌دانند.

نظرگاه

خط فقر به ۱۷ میلیون تومان می‌رسد

یک کارشناس اقتصاد با اشاره به خلق روزانه ۲۷۰۰ میلیارد تومان نقدینگی در اقتصاد ایران، گفت: پیش‌بینی می‌شود خط فقر تا پایان سال به بالای ۱۷ میلیون تومان برسد.

افشین حق‌پرست اظهار کرد: تورم در کشور ما یک بیماری پولی بنیان برکن است که به‌دست بانک مرکزی و شبه‌بانک‌های آن خلق می‌شود. وی افزود: متاسفانه از ۵۲ سال قبل که سازمان برنامه به سازمان برنامه و بودجه تغییر پیدا کرد از نظر ورود ارز برای هزینه‌کرد، دچار مشکل شدیم و معضل تورمی ما آغاز شد.

این کارشناس اقتصاد مطرح کرد: بزرگ‌ترین فرودگاه دنیا در امارات قرار گرفته و سوال این است که چرا تورم در این کشور و ۱۸۰ کشور دیگر مهار شده و صرفا در ۴ کشور دنیا که ما جزو آنها هستیم مهار نمی‌شود؟ حق‌پرست گفت: تورم نه یک تقدیر و بلای آسمانی است و نه یک سانحه طبیعی؛ بلکه یک اتفاق پولی است که به‌واسطه افزایش نقدینگی در کشورمان اتفاق می‌افتد.

وی افزود: در حال حاضر روزانه ۲۷۰۰ میلیارد تومان نقدینگی در حال خلق شدن است و پیش‌بینی می‌شود خط فقر تا پایان سال به بالای ۱۷ میلیون تومان برسد و این به‌معنای ورشکستگی اقتصاد و ندانم‌کاری اقتصادی است.

این کارشناس اقتصاد معتقد است عدم ارتباط بانکی کشور موجب جذب نشدن سرمایه شده و در عین حال موفق به جلوگیری از فرار سرمایه معنوی و پولی نیز نشدیم و پول‌ها در حال فرار از کشور هستند.

حق‌پرست با بیان اینکه درآمدهای دولت طی یک سال باید هزینه‌ها را جبران کند، گفت: متأسفانه سر بزرگ هزینه‌های دولت بر تن نحیف درآمدهای آن سنگینی می‌کند و هزینه‌های دولت هم قابل کم شدن نیست.

این کارشناس اقتصاد اظهار کرد: مستقل نبودن بانک مرکزی موجب شده برخی انحراف از معیارها اتفاق بیفتد؛ به عنوان نمونه در سال گذشته ۷۰۵ هزار میلیارد تومان خرید ملک ازسوی بانک‌ها صورت گرفته و همین باعث تورم شده است.

امین دلیری، معاون اسبق وزیر اقتصاد نیز تورم را یک معضل بزرگ و عامل مزاحمی برای فعالیت‌های اقتصادی کشور در بخش تولید، سرمایه‌گذاری و خدمات دانست و گفت: ما قبل و بعد از انقلاب کمابیش تورم داشتیم، اما تورم ساختاری از سال ۱۳۵۳ و با افزایش نرخ نفت در کشور شکل گرفت.

وی شاخص‌های وارداتی، رشد سرسام‌آور نقدینگی، میزان تولید ناخالص داخلی و غیرنفتی و نرخ سود بانکی را از مهم‌ترین عوامل تشدید تورم برشمرد و ادامه داد: در حال حاضر دو عامل بیشترین تاثیر را بر تورم دارند که عبارتند از تغییر نرخ ارز و کسری بودجه.

این مدرس دانشگاه با تصریح بر اینکه نبود هدف‌گذاری در مهار تورم دولت را در ثبات اقتصادی دچار مشکل می‌کند، گفت: هر یک درصد رشد اقتصادی ۳۶ درصد از نرخ تورم می‌کاهد و در مقابل به ازای هر یک درصد رشد شاخص نرخ کالاهای وارداتی، نرخ تورم ۳۳ درصد افزایش پیدا می‌کند.

دلیری معتقد است تامین کسری بودجه از هر راهی، موجب گرفتاری در کشور می‌شود و جبران کسری بودجه از طریق فروش ارز هم بدترین راهکار است؛ بنابراین برای تامین این کسری نباید به هر وسیله‌ای دست زد.

خبر ویژه

منابع افزایش حقوق کارمندان از کجا تامین می‌شود؟

در شرایطی که ترمیم و افزایش حقوق کارمندان در قالب لایحه متناسب‌سازی در مجلس بررسی می‌شود، به نظر می‌رسد دولت منابع موردنیاز برای اجرای آن را از محل‌های گوناگونی مانند فروش اموال مازاد، افزایش درآمدهای مالیاتی، افزایش صادرات و واردات و... پیش‌بینی کرده است.

طی ماه‌های گذشته همواره مسئولان درصدد افزایش حقوق کارمندان و بازنشستگان لشکری و کشوری بودند و البته براین مسئله تاکید کردند که باید بدون استقراض از بانک مرکزی، خلق پول و با تامین منابع پایدار این اتفاق انجام شود؛ یعنی از ابتدا تامین منابع موردنیاز برای اجرای متناسب‌سازی جزو دغدغه‌های مسئولان و تیم اقتصادی دولت بوده است.

حدود دو ماه گذشته بود که مسعود میرکاظمی، رئیس سازمان برنامه‌وبودجه در پاسخ به ایسنا، درباره برنامه این سازمان برای افزایش حقوق کارمندان و بازنشستگان، گفته بود باید بتوانیم منابع موثقی برای این اضافه پرداخت‌ها داشته باشیم و اگر منابعش مشخص شود، می‌توان آن را اجرا کرد.

طی روزهای اخیر نیز سیداحسان خاندوزی، وزیر امور اقتصادی و دارایی اعلام کرده با توجه به اینکه مسئله ترمیم حقوق و دستمزد از ۴ ماه قبل در دولت مطرح است باید به نحوی این افزایش انجام شود که کسری بودجه ایجاد نکند.

بر این اساس، در اواخر مرداد فهرستی از مجموعه اقداماتی لحاظ و کمیته‌ای با مسئولیت معاون اول رئیس‌جمهوری تشکیل و منابعی شناسایی شد. همچنین مشخص شده همه نهادها به تفکیک اقداماتی انجام دهند که عمده آن هم مبتنی بر این است که بتوانند اموال و دارایی‌های مازاد خود را واگذار کنند.

به‌گفته وزیر اقتصاد، این اقدامات این امکان را فراهم می‌کند که سازمان برنامه‌وبودجه بتواند افزایش حقوق را اجرا کند. براساس اطلاعات به‌دست آمده از سازمان برنامه‌وبودجه، دولت برای افزایش حقوق کارمندان و بازنشستگان به حدود ۸۰ هزار میلیارد تومان منابع مالی برای اجرای متناسب‌سازی حقوق نیاز دارد که در کمیته افزایش درآمدهای خود درصدد تامین این منابع و دیگر هزینه‌ها و مصارف است.

آنچه از اظهارات مسئولان به‌ویژه تیم اقتصادی دولت بر می‌آید، منابعی مانند مالیات، افزایش واردات و صادرات، فروش اموال مازاد دولتی، درآمدهای اختصاصی نهادها، درآمدهای استانی و سود عملیاتی شرکت‌ها برای افزایش درآمدهای دولت در نظر گرفته شده که برای اجرای طرح‌هایی مانند متناسب‌سازی حقوق کارمندان و بازنشستگان پیش‌بینی شده است.

گفتنی است، دولت دو هفته گذشته، لایحه متناسب‌سازی حقوق کارمندان و بازنشستگان را با قید دو فوریت به مجلس شورای اسلامی ارسال کرد که در هفته گذشته دو فوریتی بودن این لایحه به تصویب نمایندگان رسید و کمیسیون برنامه‌وبودجه تا ۲۴ مهر برای ارائه گزارش خود درباره لایحه متناسب‌سازی حقوق کارکنان دولت و بازنشستگان کشوری و لشکری فرصت دارد و بعد از ارائه گزارش، این لایحه در دستور صحن علنی قرار می‌گیرد.

دریچه

تمساح اختلاس در پوسته تولید!

فرشاد مومنی، اقتصاددان ایرانی با ارائه آمار جالب توجه و وحشتناکی از رانت‌هایی بزرگ پرده برمی‌دارد. او می‌گوید در ایران به اندازه ۱۰ کشور واحد تولید خودرو وجود دارد!! اما...

به‌گفته فرشاد مومنی باید توضیح داده شود که چرا در یک کشور به‌شدت وابسته از نظر فناوری باید حدود ۱۰۰ واحد تولید خودرو اعم از واحدهای دارای پروانه بهره‌برداری فعال و واحدهای در دست اجرا داشته باشیم؟

این ۱۰۰ واحد خودروسازی معادل کل واحدهای خودروسازی آلمان، ژاپن، امریکا، فرانسه، کره جنوبی، ایتالیا، اسپانیا، برزیل و ترکیه هستند. ما داریم چه‌کار می‌کنیم؟

چه کسی به چه کسی در حال خیر رساندن است؟!

چرا در یک کشور باید ۱۴۴ واحد تولید سیمان وجود داشته باشد؟!

آیا مسئولان وزارتخانه‌ها نمی‌دانند این هیولایی که از یک طرف منابع کشور را می‌بلعد و از طرف دیگر بحران کم‌آبی و آلودگی را شدت می‌بخشد، نباید فرجام این کشور را رقم زند؟ تعداد این واحدهای سیمانی حدود ۶ برابر واحدهای تولید سیمان در چین و کره جنوبی است.

بیش از ۲۱۹ واحد تولید موتورسیکلت در این سرزمین وجود دارد. ما بررسی کردیم و متوجه شدیم این تعداد واحد تولید موتورسیکلت ۲ برابر واحدهای تولیدی مشابه در مجموع کشورهای چین، کره جنوبی، ژاپن، هند، بنگلادش، تایوان، مالزی، اندونزی، فیلیپین و ترکیه است. واقعا نهادهای نظارتی ما نمی‌خواهند قباحت این مناسبات را به‌رسمیت بشناسند؟

چرا حدود ۲۸۰ واحد تولید فولاد فقط در استان اصفهان وجود دارد؟ چه خبر است؟ چه رانت‌هایی به‌نام تولید فولاد توزیع می‌شود که اینها می‌خواهند هر ۳ نسل را نابود کنند تا این رانت‌ها برجا بمانند؟

منبع: مجمع اقتصاددانان ایران

از فضای مجازی

۳ میلیارد دلار معوقات وام‌های ارزی!

در بررسی صورت‌های مالی سال ۱۴۰۰ مربوط به ۱۸ بانک خصوصی و سال ۱۳۹۹ برای ۴ بانک دولتی مشاهده می‌شود ۱۷ بانک بالغ بر ۴۳۳ هزار میلیارد تومان معادل ۲۱ میلیارد و ۶۴۱ میلیون دلار (به نرخ تسعیر سال ۱۴۰۰) تسهیلات ارزی پرداخت کرده‌اند که از این مقدار، تسهیلات غیرجاری با حجم بیش از ۶۳ هزار میلیارد تومان، سهم ۱۵ درصدی از کل تسهیلات را دارند.

در واقع بیش از ۶۳ هزار میلیارد تومان معادل ۳ میلیارد و ۱۷۹ میلیون دلار تسهیلات ارزی به طبقه غیرجاری منتقل شده‌اند.

در این میان تسهیلات مشکوک‌الوصول با حجمی معادل ۴۴ هزار و ۷۱۶ میلیارد تومان معادل ۲ میلیارد و ۲۳۵ میلیون دلار، سهم بیش از ۷۰ درصدی از تسهیلات غیرجاری دارند.

با نگاهی به اعداد و ارقام تسهیلات ارزی اعطایی بانک‌ها نکات جالبی به‌دست می‌آید. نخستین موردی که می‌توان بیان کرد نسبت مطالبات غیرجاری (معوقات) ارزی به کل مطالبات است. در این بین دو بانک مسکن و سرمایه به ترتیب ۵۷۰ و ۱۱۷ میلیارد تومان تسهیلات ارزی اعطا کرده‌اند که تماما غیرجاری هستند و در طبقه مشکوک‌الوصول قرار دارند. همچنین بانک ملت که با اعطای ۴۹ هزار میلیارد تومان تسهیلات ارزی، سهم ۱۱.۲ درصدی از کل تسهیلات ارزی شبکه بانکی را داشته، در زمینه وصول مطالبات ارزی خود عملکرد خوبی ندارد. در ادامه فهرست بانک‌های دارای معوقات ارزی اسامی بانک‌های کشاورزی با ۶ هزار و ۹۵۰ میلیارد تومان، تجارت ۴۷ هزار و ۹۱۸ میلیارد تومان و رفاه کارگران با ۳ هزار و ۱۱۸ میلیارد تومان تسهیلات ارزی قرار دارد که به ترتیب در این ۳ بانک ۴۰.۵ درصد، ۳۵.۷ درصد و ۲۱.۷ درصد از تسهیلات ارزی ذکرشده غیرجاری است.